

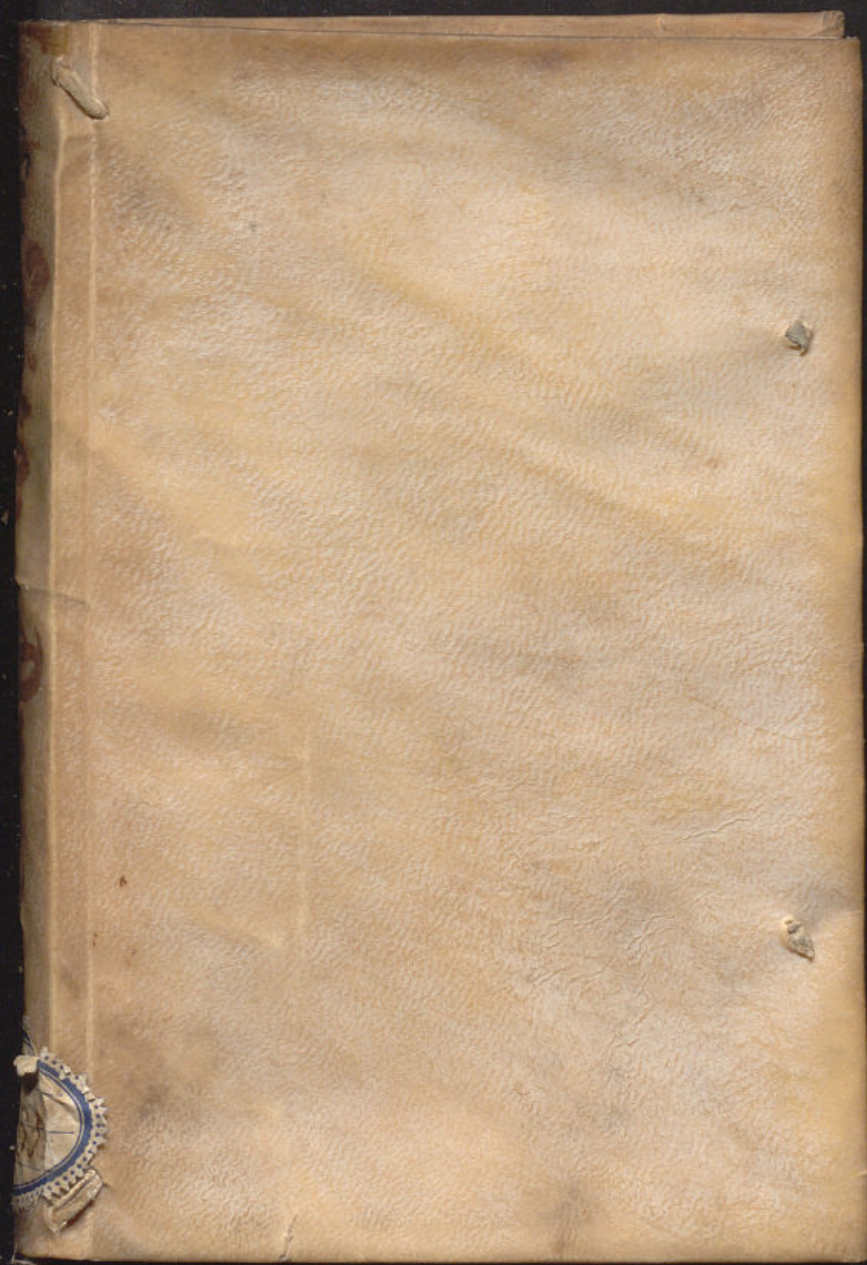
1583

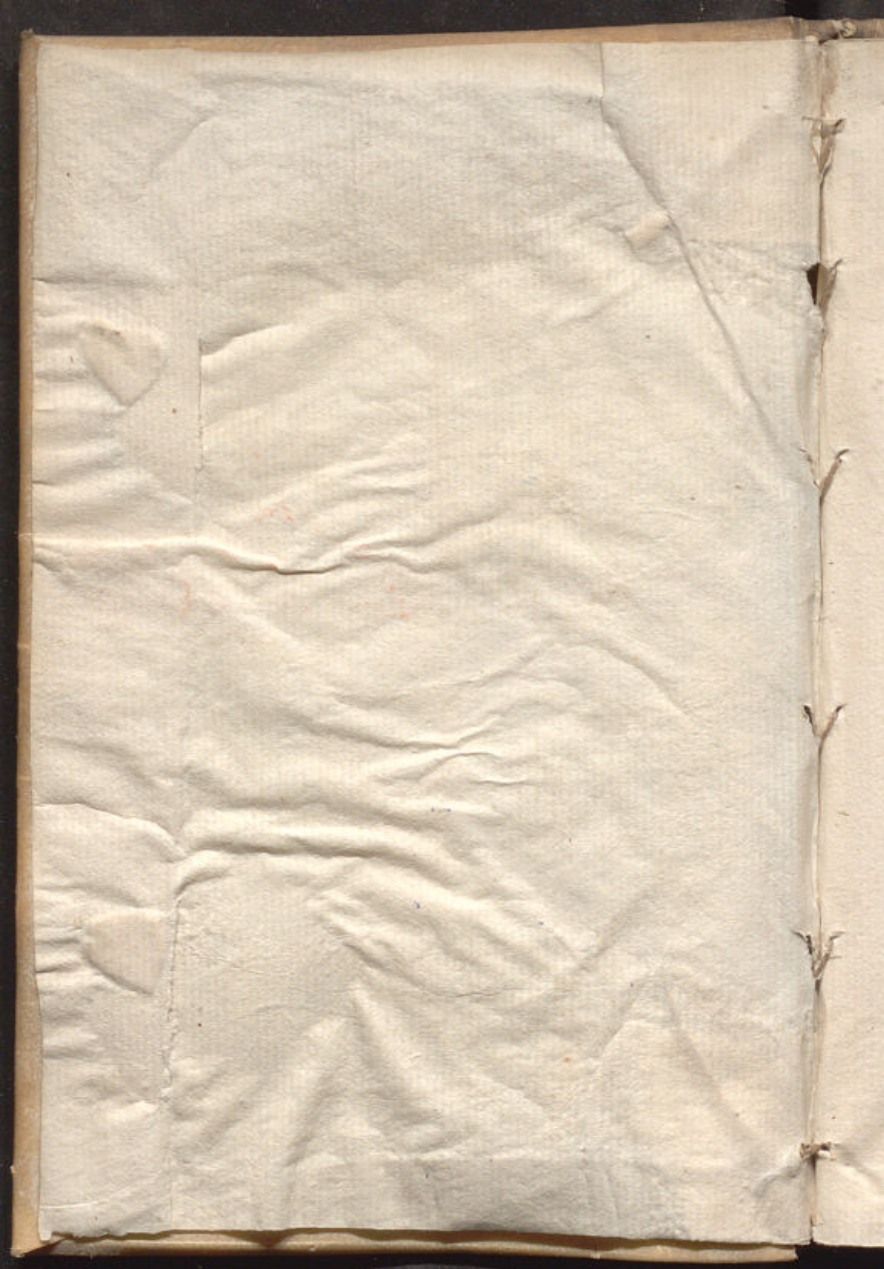
BRITISH
MUSEUM

BRITISH
MUSEUM

No

3733

19 oct 8-1

~~24. a. 8.~~

~~13~~ 4-469

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA	
GRANADA	
Clase	
Libro	A
Volumen	37
Numero	331

2

8-21-19

19

121915118

Del colegio de la Comp. de Jesus de Granada. Lib.

ANNVAE

R. 12.994

LITTERAE
SOCIETATIS
IESV

ANNI. M. D. LXXXIII

AD PATRES, ET FRATRES
eiusdem Societatis.

ROMAE.

In Collegio eiusdem Societatis.
M. D. LXXXV.

Cum facultate Superiorum.

ANNVAE R. 1834

LITTEAE

SOCIETATIS

1834

ANNI M. D. LXXXIII

AD. PATRIB. ET FRATRIB.
SOCIETATIS

ROMAE

In Collegio S. S. S. S.
M. D. LXXXIII
Confessionis

ANNVAE LITTERAE
SOCIETATIS IESV

ANNI. M. D. LXXXIII.

PATRIBVS FRATRIBVSQVE

Societatis Iesu, gratia, & pax
Christi Domini, &c.

ERIVS omnino quam par erat Pa-
tres Fratresque carissimi laborum
vestrorum fructus mittuntur ad vos:
nihil tamen de fructum iucunditate
tarditas ipsa decerpet, qui quanto a-
uidius expectantur, tanto iucundius degustantur. Mo-
re autē non vna causa fuit: primū litterarū provincia-
liū expectatio, quae & si à plerisq. tēpestine fortasse
dantur; non tamen ab omnibus tēpestine redduntur.
Deinde tum eius, qui hanc annuam vniuersae Societa-
tis memoriam colligabat, tum eorum, quibus postea ea
mandata res est, vel valetudo vel occupatio. quorum
illi valetudinis causa à scribendo fuit omnino cessan-

A 2 dum;

4
dum; hisce partim morbo implicitis, partim occupatio-
ne presentis, impositum subire onus non prius licuit,
quam fere lapsus est annus. itaque cum danda fue-
rant litteræ, tum denique scribi sunt coeptæ. Sed in his
quæ mittuntur ad nos is delectus habetur, quem &
scribendi formula nobis tradita, & ratio ipsa præ-
scribit: ut minime mirum videri debeat, si & ea præ-
tereantur, quæ fortasse commemoranda, & ea com-
memorentur interdum, quæ non nullis tacenda videan-
tur. Verum quia in ijs quæ aliena videntur reijciendis
non nostrum iudicium sequimur sed aliorum;
nemo mea quidem sententia iure condemnet, quæ
vnius quidem labore, multorum tamen approbatione
collecta sunt. Nam si quid dignum totius Societatis
auribus afferatur; quid est quod quisquam
malit quam carissimorum labores fratrum litteris
commendari suis, eaque maxime ratione in partem
vocari meritorum, qui particeps non sit laborum? E-
quidem hoc in me recipio quicquid sine controuersia
dignum litteris fuerit, in eo nec fidem scribentis desi-
deratum iri, nec diligentiam. Iam vero ut ad rem pro-
pius accedamus. Ex tribus & viginti prouincijs, qui-
bus omnis Societas continetur, nec à Belgica, nec à
Peruana Prouincia acceptæ sunt litteræ. In his vero
quæ acceptæ sunt, inita est sociorum summa quinque
millium nongentorum ac viginti quatuor. Eorum ve-
ro quibus aucta Societas est quadringentorum circi-
ter ac septuaginta. Eorum qui interierunt, si eos quos
Martyr iij laurea donatos accepimus, eximamus, fere
centum ac quattuordecim. Collegia multa & quidem
cum

5

cum opulentis redditibus sunt reiecta. Tria vero dumtaxat admissa si sedes quasdam que nunc primum in Collegij formam redactæ sunt excipiamus. Vnum Barrij in Neapolitana Prouincia, Rigæ alterum in Polonia, Tertium Dolæ in Comitatu Burgundia. Professorum domus vna Panhormi. Angrense vero Collegium in Lusitania superiore anno amissum, recuperatum. Hæc de vniuersa Societate. Nunc de eius partibus prouincijsque dicendum.

de l'assemblée générale de la ville de Paris
Le 25 Mars 1793
L'Assemblée générale de la ville de Paris
a vu et a approuvé
le rapport fait par le comité de salut public
sur le projet de loi
relatif à la réorganisation
des administrations locales
Le 25 Mars 1793
L'Assemblée générale de la ville de Paris
a vu et a approuvé
le rapport fait par le comité de salut public
sur le projet de loi
relatif à la réorganisation
des administrations locales

PROVINCIA ROMANA

Omicilliorum in Romana Prouincia
 numerus idem qui superiore anno. So-
 cij autem quingenti circiter ac nona-
 ginta. In Domo Professa centum. In
 Romano Collegio centum & octogin-
 ta. In Domo Probationis octoginta.

In Lauretano Collegio quadraginta. In Seminario Ro-
 mano triginta. In Collegio Florentino tres & viginti.
 In Perusino viginti: totidem in Penitentiaria. In Ma-
 ceratensi septemdecim. In Senensi quindecim. In Reci-
 netensi quattuordecim. In Collegio Germanico tredec-
 cim. Undecim in Anglicano. In Tyburtino nouem. In
 Illyrico, & Amerino, & Tusculana sede in singulis se-
 ni. Admissi sunt in Societatem quattuor & quinquag-
 inta. Morte amissi quattuordecim.

DOMVS PROFESSA ET Collegium Romanum.

Atque vt ab ea Domo capiamus exordium, vnde
 omnis Societas ortum habet, Hoc anno demum
 excelsa Farnesiani templi moles absoluta est: cumq.
 proximis annis pars duntaxat ædis vsui esset, nequa-
 quam nostris satis apta muneribus; nunc in suam am-
 plitudinem patefacta, maiorem nobis aperit campum
 bene merendi de proximis. Vnum desiderari videba-
 tur ad commendationem nouæ Basilicæ, vt quemad-

modum candentibus est exornata lapidibus; ita sanctorum Reliquijs tamquã gemmis illustraretur. Quod quidem à summo Pont. pro ea qua est in nostrum ordinem voluntate facile est impetratum. itaque eius iussu BB. Martyrum Abundij & Abundantij corpora è SS. Cosmi & Damiani basilica in ædem nostram ingenti ciuitatis lætitia celebrique pompa translata sunt. Quæ res quoniam in eorum Martyrum vita, quæ non ita pridem edita est, accurate describitur; nos eius narratione supersedebimus. Idem Pontifex Max. cõ per æstiuos calores ad D. Marci de more versaretur, incidissetque dies B. Virginis Assumptioni sacer, quo die sacrorum solemnia in sacello Pontificio celebrantur; ædem nostram, quæ cum D. Marci penè continēs est, ad eum agendum celebrandumque diem sibi delegit. itaque tum primum in ara maxima magnifico extracta opere sacrificari cœptum est. Aderat Cardinalium corona ceteraq. Pontificalis curiæ pompa; multitudo vero tanta, quantam noui templi facies, & nouus ille confessus allegerat. Magna sane est habenda gratia Farnesio Cardinali, cuius summam liberalitatem cum semper experii sumus in tanti operis molitione, tum hoc anno ad eius operis absolutionem septē ab eo scutatorum millibus donati sumus. Nec desunt alij, qui præcipuo quodam liberalitatis studio huic templo munera deferant: præcipueq. vnus solido ex argento lampadam eximio opere elaboratam dono dedit. Quod ad animarum fructum pertinet, si Pœnitentium numero metienda res est, satis est argumētum operam in hac domo non inutiliter collocatam, vbi quin-

gen-

gentis amplius repetita ab ineunte etate peccata per confessionem expiarunt. Quibusdam etiam adiumento nostri fuerunt, ut huius vitæ spretis illecebris sua studia Societati dicarent, qui quoniam magnis quibusdā sunt instructi præsijs ad res præclare gerendas, multum in ea re lucri existimatur fecisse Societas. Nimirum compensanda iactura fait, quæ è P. Ioannis Maldonati interitu facta est, qui propter eximiam virtutem ac reconditam sapiētiam maximum apud omnes sui desiderium reliquit. De professorum domicilio satis, quamquam illud quoque videtur huc facere, quod Carthusianæ familiæ magister ad nostrum P. Generalem litteras dedit religiosæ charitatis plenas, quibus à Patre petebat, ut pristina inter suum & nostrum ordinem amicitia renouaretur, eaque publicis testata codicillis posterorum memoriæ commendaretur. Rescriptit ad eas litteras Pater & per honorificum diploma dedit, quo meritorum communionem Societatemque inter utrumque ordinem confirmabat.

In Romano Collegio idē hoc anno rerū cursus. Scholæ noui expectatione Gymnasiū magna auditorum frequentia & nobilitate sunt auctæ. Quo tempore Beatorum illorum corpora, quos supra nominavi in Professorum templum transferebantur; Nostri, quoniam ante Collegium pompa illa traducenda erat, ut eos Beatos litterarum etiam munusculis honorarent, vniuersam Collegij faciem tum varietate ac copia carminis tum alijs artis ingenijque operibus exornarunt. Magna ad spectaculi novitatem multitudo concurrat. & vero lætior res fuit quam quæ possit oratione depingi.

E Gym-

E Gymnasio atque è Sodalitio Dei Matris tum in Societatem sunt recepti non nulli, tum alij ad alias familias cœnobiaz. dimissi. In his adolescens claro loco natus, & cum philosophia perpolitus in primis, tum præclaris quibusdam naturæ donis ornatus. is cum Societatis cupiditate flagraret diu multumq. iactatus est à domesticis, ut quo diuturnior esset cum parentibus pugna, eo virtus redderetur illustrior. Sed quoniã sponsione voti sese obligauerat Deo, Patres & ne quid discriminis in medijs fluctibus tenera ætas adiret, & ut omnem à se suspicionem inducti iuuenis remouerent, reddita ei votorum formula, quam in scriptis acceperant, pro iure potestateq. sibi concessa ab omni eum sponsione liberarunt. Ille vero non modo liberari se nõ est passus, sed paucis post diebus tanto arctius voto se religionis obstrinxit, schedulamq. retulit eam, quæ votorum formulam cum renouata sponsione contineret. Diem sibi parentes sumpserant satis laxam ad explorandam, ut illi aiebant, adolescentis constantiã, ut alij interpretabantur, ad infirmandam ac labefactandam. Sed tantum abest, ut is aliquid de suo ardore studioque remiserit, ut deuictis iterum diuturna pugna parentibus ad Nouitiorum domum duplicata gloria reuerterit.

Missi sunt ex hoc Collegio non nulli in agrum Picenũ Episcopi Camertini rogatu, qui suam in eo agro diœcesim habet. Ac cũ alijs rebus, tum tradendis christianæ disciplinæ præceptis perutiliter laborarũt. accipiebantur quibusdam locis tam audis animis, ut ad eorum aduentum pulsarentur æra campana, publica-

que

que edicta fierent, ut intermissis ludis ad Catechismū se quisque conferret. Lustrata sunt præcipuæ Recinetum ac Tolentinum: sed è finitimis pagis paganorum veniebat caterua hanc vnam ob causam, ut Christianæ legis præceptis imbuerentur. Habebantur doctrinæ conuentus primis fere tenebris cum vulgus opificum ab opere conquieuit. templum plurimo lumine collucebat, auditoribus ita refertum, ut nocturna Natalis Christi celebritas videretur. His rebus vbi vbi nostri fuerunt, mirum quantum sibi omnium animos adiunxerunt. itaque ægre illi diuellerantur à nostris: quin etiam ea fuit in digressu vis lacrimarum ac precum, vni nisi ante lucanis horis nostri discederent, cogerentur morari diutius.

DOMVS PROBATIONIS ET Pœnitentiariorum.

Accesserunt ad Societatem in hac domo varijs è nationibus quattuor & quinquaginta: atque in his multi doctrina, nobilitate, virtuteq. præstantes. Vincentius Ducis Terræ nouæ, eiusdem Mediolanensis Gubernatoris filius Societatis ineundæ consilio simul ac Romam attingit, vna cum Duce militum rerum peritissimo ac probatissimo, tribusque famulis ad D. Andreæ recta contendit. P. Generalis ne quid eius parentem offenderet, noluit hominem nisi ab eo potestate facta recipere. Dum responsum expectatur adolescentens apud nos diuersans ex maris & itineris afflictatione periculosum in morbum incidit. Id vbi Farne-
sius

sius Cardinalis rescivit pro ea, quæ illi cum eius parē-
 te necessitudine intercedit, & quo commodius cu-
 raretur in palatium suum abducere summa ope cona-
 tus est. peruicit tamen Vincēij constantia præsertim
 medicorum nixa consilio ne loco moueretur. Cardi-
 nalis peristromatis conuestiri cubiculum eoq. suum le-
 ctum deferri iussit, & peritos medicos ventitare. Ve-
 rum cum placita esset Deo anima illius raptus est ne
 malitia immutaret cor eius. itaque paucis diebus ela-
 tus in Professorum domo tamquam Societatis noui-
 tius sepulturæ mandatur. Dux autem eius Pater eo-
 dem fere tempore, & de consilio & de obitu filij cer-
 tiior factus, non modo domesticum vulnus sapienter
 moderateq. tulit, sed plurimū etiam se Societati de-
 bere per litteras significauit. Ille vero Dux militū de
 quo diximus Societati sese adiunxit. E seruis vnus ad-
 huc Turca cum simul cum domino ægrotaret, nec in
 ipso morbo christianus vt fieret adduci posset; tandem
 fratrum nostrorum qui illi aderant humanitate & sci-
 licet suscipis ad Deum precibus emollitus Christiana sa-
 cra suscepit. Vir nobilis præcipuoq. muneri in Roma-
 na Curia præpositus, data à Pontifice Max. potestate
 ad Societatem nostram se contulit: is præclara præbet
 ceteris documenta virtutis: homo delicate enutritus
 singulares commoditates fugit, & Sacerdos ac bene do-
 ctus cum sit demissione ceteros vincit: obsoletis indu-
 tus vestibus stipem corrogat: idq. in celeberrima non
 numquam trapezarum via vbi notissimus erat non
 sine suorum lacrimis ac rubore. denique nihil est in
 nouitiorum vita tam humile; nullum tam leue munus,
 quod

quod studiose & cumulate non expleat. Multi sunt huiusmodi, qui repudiatis vitæ comodis nudi ad vexil-
lū Christi Crucis aduolant; sed quia non est satis fun-
damēta iecisse, nisi inchoato operi fastigium imponas,
optandum à Deo est, vt cuius nutu ædificare cœperūt,
eiusdem ope consument. E Societatis meditationibus
magnus & à nostris & ab externis perceptus est fru-
ctus; ex quibus vnus cum mirifice affectus esset, affir-
mauit fore vt Lutherus ipse, si illis commentationibus
vteretur ad sanitatem rediret. Andreas Batorius cū
à Rege Polonia patruo ad Summū Pont. legaretur,
antequam Pontificem ipsum adiret, ne Cardinalium
& præsulum salutationes anteuertent, huc se con-
tulit: vbi quæ est eius ad pietatem propēsio vita illa ti-
ronum admodum delectatus; etiam sortitioni sanctorū
quæ cuiusque mensis primordio fieri solet interesse vo-
luit, citariq. de more, vt quem fors tulisset Beatum,
eū ipse colendum susciperet. Hac domi. Illa foris. Fe-
rentillum oppidum est non longe ab vrbe distans, huc
Sacerdos cum comite missus magnam è suis laboribus
vtilitatē cepit. In agro Ferentillo duo sunt oppida, tam
inter se coniuncta situ, quā disiuncta animis incolarū:
veteres enim inter eos intercessere discordiæ. Virumq.
oppidum solo amne discernitur. accidit per id tempus
vt auctus imbribus amnis fluctibus oppositas moles
euerteteret ac disijceret. Conuersa vis est aquæ ad alte-
rum oppidum tãto cum frugum agrorumq. periculo,
vt ea prohiberi ab incolis nullo modo posset. Pater qui
in aduerso morabatur oppido ad ferendam fratribus
opem populum cohortatus, cum dicendi finem fecisset

ad

ad coercendam vim fluminis sequi se iussit. Hæc res tantum valuit ad exemplū, ut quamquam gens illa ut diximus ab altero oppido veteri odio dissideret; depositis tamen inimicitijs sublatisq. in humeros lignorum fascibus ad auxilium pene tota concurrerit. Itaque factis ex materia quæ comportabatur aggeribus cobibita vis est fluminis in præsetia, ne suo alueo excederet.

E Collegio Pœnitentiariorum quicquid ad proximos utilitatis manat, id totum munus est confessionū. Hæretici tres à corrupta & deprauata ad integram & sinceram religionem traducti sunt. Cœnobitæ quinque, cum à suis familijs abiecto suauissimo Christi iugo turpiter defecissent, ad eas iterum nostrorum hortatibus redierunt. Duo autem non infimæ conditionis homines cum per dæmonis fraudem induxissent in animum alter laqueo, alter fluctibus interire; fraude à nostris patefacta ad meliorem mētem reuocati sunt.

COLLEGIVM GERMANICVM
& Seminarium Romanum.

E Germanorum Collegio tres Romæ ad Societatem aggregati sunt, ijque Theologi omnes. In patriam rediere duodecim; in his Sacerdotes quinque, de quibus omnibus ut item de alijs alijs dimissis optimi numeri perferuntur ad nos. Summi Pont. in hos Alumnos studium tamquam parentis in filios, & cum eos omnibus fouet officijs, tum die illo qui B. Apollinari sacer est, quoniam Collegij patronus est, in eius templum venit ut sacris adesset. inde migravit in ædes, vbi repente

te sese illi obtulit *Alumnorum* corona, qui *lintheati* omnes ut è templo prodierant Pontificis morabantur ingressum. substitit ad id spectaculum Pontifex una cum Cardinalibus, ex eoque mirificam visus est cepisse animo voluptatem; lætariq. se vehementer significauit, si *Alumnorum* numerus augetetur. Quoniam vero & summo Pont. & Cardinalibus qui Collegio præsum visum est, ut nemo in illud admittatur, quin aut inter nobiles numeretur aut insignem aliquam ingenij indolem præferat; data est à nostris opera ut huius generis adolescentes potissimum conuocentur. ij iam numerantur ad quadraginta alijque expectabantur in dies. Et quanquam nobilitate à ceteris distinguuntur; omnes tamè eodem cultu corporis, eodemq. victu mirifice gaudent. Nec vero studijs pietatis ceteris cèdent *Alumni*, sed plerumq. palmam ipsi præripiunt: tametsi laus hæc non tam horum propria est quam vniuersorum. Quo tempore *Coloniensis* ille motus extitit, & res Catholica laborare vehementius videbatur, nunquam desitum est frequentandis pijs in vrbe locis, subeundisq. sua sponte pænis felices à Deo rerum exitus comprecari. ad eam rem indicta est de more supplicatio in horas quadraginta distincta. cui non modo frequentes intersuerunt *Alumni*, sed ad eam quoque ciuitas pene tota conuenit. Sed *Alumnorum* is erat ardor, ut eorum aliqui certis temporum spatijs non contenti, quæ cuique ad orandum finiebantur, longiora etiam spatia requirerent; alij vero nudis genibus nudæ prementes humum; non nulli asperis induti cilicijs in precatione persisterent.

*E Seminario præter eos, qui ad alias familias tran-
sierunt ad nostrã adiuncti sunt quinque. Itemq. alius
qui Societatem habebat in votis reuocatus à suis, cum
ex contracto in itinere morbo diuertisset ad nostros;
apud eos etiã magna sua cum voluptate tum pietatis
significatione decessit.*

SEMINARIVM ANGLICANVM

E Seminario Anglicano Sacerdotes septẽ pari pie-
tate ac doctrina præditi in patriam remigrarunt
Pro his septem duos & viginti misit Remense Colle-
gium, præclaræ indolis adolescentes. In his quemdam,
qui Martyres in Londinensi turri, in qua Campianus
noster socij. fuisse dicuntur, custodire solitus est; quo-
rum meritis ac suffragijs nemo dubitare potest, quin
ex hæresum tenebris in quibus ante iacuerat, in lucẽ
veritatis emerferit: cõstat enim in eos officiosum fuis-
se cum muneri illi præesset, & cum duceretur ad mor-
tem, præstans quoddam potionis genus, paratũ a Ca-
tholicis, detulisse; nec destituisse eos, cum cõmodum es-
set, re atque oratione solari: vt mirum videri non de-
beat, si is tandem lucem veritatis aspexit, in quem gra-
ti esse voluerunt, qui pro veritate ipsa sanguinem pro-
fuderunt. Qui vero ad suas sedes remearunt, ita se-
gerunt, facile vt appareat vel ipsis tacentibus, qua ex
disciplina prodierint. Sacerdos quidam vt vitæ san-
ctimonia sanctitati muneris responderet, præter assi-
duas preces atque vigilias, tam asperũ viuendi genus
instituit, vt ipsis hæreticis admirationi esset. Cutem si-
bi len-

bi lentis ignibus adurebat, & cum nocturnæ quieti se daret, cratem quandam excogitavit è funibus multiplici nodo contextam, qua lectum suum cubicularè sterneret, ut inter cubandum totum corpus inæqualis illa nodorum asperitas cruciaret.

In hunc ipsum annum Gulielmi Harti præclara mors incidit, huius Alumni collegij, & voto tanquam vnius e nostris. Is est vnus è duodeuiginti, qui vitam in Anglia pro Catholica religione profuderunt. qua de re quanquam superioribus annis liber est editus; nos tamen de Harto aliqua etiã præcipua, quæ nondum mandata sunt litteris, complectemur. Hic cum inter suos ciues magno cum animarum lucro annu iam integrum versaretur eiusq. fama tum propter eius concionandi vim, tum propter eximias virtutes in dies magis inter hæreticos percrebesceret, non defuit desertor aliquis religionis & Catholicis inimicus, qui ei moliretur interitum. Eboracum venit, vbi tum commorabatur Hartus, postulatisq. a Præfecto vrbis ad conquirendum hominem satellitibus, noctu venit ad ædes fores effringit, ædes irrupit, dormientem, quem querebat, offendit. ad hos strepitus excitatus Hartus rogatusq. de nomine, nomen indicat. Hic confestim lictorum turba in eum manus iniicit. Ille vero sacerdotij sanctitate fretus Presbyterum se dicit esse, proinde videntur etiam atque etiam in quem impetum faciant, si mulq. paulisper facebant rogat, dum vestibus induatur. Inde ad Præfectum vrbis, qui eum ad multam noctem expectabat, adducitur. Rationibus primum atq. argumentis res agitur, quæ cum Hartus perite scien-

terq. dissolueret, vicissimq. ea obiceret quæ refelli à
 Præfeto nullo modo possent. aduocantur auxilia mi-
 nistrorum, qui simili inscitia cum argumentationum
 nodos expedire non possent, ad conuitia & maledicta
 confugiunt. Tum ad carcerem trahitur, vbi compedi-
 bus cathenisq. constrictus multisq. alijs acceptus in-
 commodis, dies ipsos quattuordecim transigit. Sed De-
 cani iussu eductus è carcere per plateas vicosq. tra-
 ducitur cathenis oneratus, quæ frequenti attritu non
 sine ingenti dolore tibias excarnificarunt. Vt hominem
 Decanus aspexit compedibus exui iubet, blandaq. ora-
 tione ad suam sententiam conatur abducere. Hartus
 autem argumetorum pondere ita Decanum premere,
 vt suæ aduersarios iam tæderet inscitia. mutatur sub-
 inde, qui dimicationis impetum sustinere queant alij
 alijs habetiores. Ergo reducitur in custodiam reus, vt
 qui argumentationum laqueis irretiri non potuit, vin-
 culis & compedibus constringatur. Cineraryia cum ad-
 uenissent quo tempore ad comitia Iudices coeunt, pro-
 ducitur Hartus, ac de maiestate duobus nominibus po-
 stulatur. Primum quod in regnum nescio quas à Pon-
 tifice litteras intulisset: Deinde quod sacrificium Mis-
 sa fecisset, quod confessiones excepisset, quod multos
 Ecclesiæ Romanæ reconciliare studuisset, & ad defe-
 ctionem animos sollicitasset. Rogatus à Iudice quid ad
 hæc responderet, Quod ad litteras, inquit, attinet nullas
 alias ab vrbe curavi nisi quæ fidem facerent sacerdotij
 mei. Itaque caput hoc nihil mihi iure potest obesse.
 Quod ad maiestatem pertinet si seruire Deo idest cri-
 men Maiestatis, non differet me in eius sacramentis
 admi-

administrandis procurandisq. diuinis, sacerdotis munere functum; sin autem in id crimen incidi quasi ab Regine imperio distingere ciuium animos sim conatus, id mihi falso obieitur, nec tale quicquam in Reginam vnquam meditatus sum. Hic disputationem Iudex orditur sed cum per doctrinam progredi disputando non posset, suam excusans inscitiam quod iuri non Theologiae operam dedisset, iniquissimam pronuntias de tribunali sententiam, Quoniam Hartus Maiestatis crimen incurrerit, videri eum ea poena dignum, quae tali crimini proposita sit; vt reus primum patrio more suspendatur ad alienationem vsq. sensuum, deinde spiranti adhuc, intestinis exectis in ignemq. proiectis caput a cervicibus abscindatur, ac demum reliquus truncus disseccetur in partes; quarum vnaquaeq. feruenti aqua elixa portis oppidi praefigatur. Hanc sententiam magnū populi murmur excepit, & quia multi suspicabantur, Hartum clandestina morte multatū iri, eum ad carcerem prosequuntur. Cum admoneretur de morte reus, aequo libentiq. animo se mori dixit postulans illud vnum, vt antequam suspenderetur, populum sibi fieret alloquendi potestas. Postero die, qui dies erat neci dictus ad supplicij locum raptatus, antequam patibulum iberetur ascendere, graui cauetur edicto ne quis propius ad carnificinam quadraginta pedes accedat. Scandit ille patibulum alacer ex eoq. gratissimam populo disputationem exorsus de miseria hominis, deq. eius creationis causa, interpellatus est a ministris frequenter, nec facta perorandi potestas. Iustus ab haereticis supremo illo vita tempore vna cum

ipsis orare. Nequiquam, inquit, nec enim ex eadem su-
 mus ecclesia. Tum iniecto laqueo carnifex suspensum
 deturbat è gradibus: cumq. de more accurrerent qui
 præciso repente laqueo viscera spirantis extraherēt,
 confestim illuc neglecto edicto populus vniuersus ir-
 rumpit, ac ne id facerent vehemēter obsistit. Vix dici
 potest quantus fuerit populi amor aduersus Hartum
 quanta eius virtutis opinio, vt etiam certatim vniuer-
 si contenderent, si quis quid posset reliquiarum loco
 ex eius vel vestibus vel carnibus auferre: quorum ali-
 qui vel ob hanc ipsam causam dedere pœnas. Duæ fœ-
 minæ, quod apud eas frustra quædam ex Harti carni-
 bus reperta essent, in eundem illum carcerem in quo
 Hartus fuerat, detrusæ sunt. Nec desuerunt qui nu-
 merata pecunia carnifici imbutas sanguine vestes e-
 merent. Atque hic exitus Harti fuit. Tertium fuit hu-
 ius Collegij decus Georgius Gilbertus, qui in Societa-
 tem antequam moreretur acceptus, iure à nobis vide-
 tur exigere, vt de ipso quoq. pauca dicamus. Is simul
 ac Collegium attigit, ea pietatis documenta dedit, vt
 non tam missus videretur à Deo vt rude pectus disci-
 plina virtutis excoleret, quam vt suo ad virtutem
 exemplo ceteros prouocaret. Nam ex quo tempore
 adolescens in hæreticorum sinu educatus cuiusdã no-
 stri Patris opera ad Catholicos sese adiunxit, nihil ha-
 buit antiquius, quam vt se incorruptæ atq. integræ re-
 ligionis fautorem exhiberet: iccirco in eo totus erat vt
 sacerdotes & qui religionis causa coniecti essent in
 carcerem suis opibus subleuaret. Domus eius dies no-
 ctesq. Catholicis patebat hospitibus. Et cum in An-
 gliam

gliam ex Romano Gallicoue Collegijs aliqui reuertissent, ijs splendida vestimenta, ne in suspicionem venirent hæreticis comparabat; si hæc vnde quæreret non haberet, detractis sibi ipse vestibus Catholicos induebat. Sæpe famulari veste ementitoq. amictu, quo tutius Catholicorum res gereret, usus est: cum hospitum numerus aueretur, ne quid cuique deesset, suo se cubili fraudabat. Bona, fortunæq. eius erant veluti commune quoddam Catholicorum patrimonium: vix annuos exegerat reditus, cum eos in eorū usus ac necessitates erogauerat. Hæc aliaq. complura cum cognouissent hæretici tam multas illi struxerunt insidias, vt sæpe in speluncarum tenebras sese abdere, sæpe habitu mendicantis incedere, ne posset agnoscī, sæpe solū vertere cogeretur. Sed quoniam insequentium hæreticorum & animus & numerus in dies magis augebatur, cuiusdam nostri Patris hortatu suasuq. præsentī furori cedens ex Anglia Rhotomagum discessit, inde Remos ad Alanum, a quo deniq. missus in urbem cōuictoris nomine in hoc collegium receptus est. Hic ea in obsequendo fuit alacritas, ea custodia legum ac discipline vt non tum primum parere didicisse, sed diu vixisse ad aliorum videretur arbitrium. Statis diebus tam acriter se cadebat, vt sanguinē euocaret, id quod indicat etiam nūc atra cruore flagella: sub nitido amictu vestes Cilicinas occultabat, & externo cultu fallēbat aspectum, qui sese intus fetis rigidis atterebat. Non numerauerim in edias vigilias, & alia huiusmodi pœnarum genera, quæ ad coercendum corpus a sanctis viris excogitata sunt. De studio tantum de preca-

tionis breuiter dixerim: Cuius mens diuinis intēta cō-
 loquijs quattuor quinqueue horas ne abiisse quidem
 sentiebat, sępeq. ad multam noctem cum in suis lectu-
 lis cubarent alij, ipse coram augustissimo Christi cor-
 pore precibus excubabat. Duo d. Deo uehemēter opta-
 bat ut aut in societate IESV diē suum obiret, aut si id
 non pręstaret, certe in causa religionis. Consecutus
 est alterum; nam non ita multo ante quam migraret
 ē vita, Societatis factus est particeps. Ex hoc precan-
 di studio congressuq. diuino nascebatur tum incredibi-
 lis quędam cupiditas obeundi martyri, tum amor sin-
 gularis in eos qui pro Catholica religione occubuis-
 sent. iccirco Martyrum basilicas lustrare frequen-
 ter, eaque loca celebrare solitus est, in quibus tam
 preciosi sanguinis sunt impressa uestigia, ob eamque
 causam suis ipse sumptibus, quotquot iam inde d. pri-
 ma Anglię conuersione ad hanc vsque ætatem vitā
 pro religione dedissent, eorum imagines in Collegij
 templo pulcherrime depingendas exprimendasq. cu-
 rauerit. Sed hunc ardorem fundendi pro Christo san-
 guinis maxime vitę exitus declarauit. Nam cum d.
 Summo Pontifice ad eiusmodi munus legaretur, in
 quo maxima spes Martyrij ostendebatur, dum nimia
 sollicitudine ne laberetur occasio se parat ad iter, pri-
 die quam discedendum ei esset peracuta febre corripit-
 tur, ex qua non ita multo post excessit ē vita. Hunc
 igitur ille casum adeo grauiter tulit, ut cum eo die,
 qui mortem antecessit amicos flentes spectarent, fletu
 eos & lacrimis prohiberet; quod diceret nullam ijs
 lacrimarum esse causam, quibus adhuc integrum es-
 set

set vitam pro Christo ponere: sibi vero maximam, quæ in tam præclara bene moriendi occasione in suo lectulo moreretur. Nec continere se potuit quin moestis vocibus quereretur, & simulacrum Christi complexus, quo subinde conuertebat aspectum, illud Propheticum vsurparet, Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lacrimarum. quibus ille querelis, mirum est, quantos motus in eorum qui aderant animis concitauit. Moriens efferi voluit ad D. Andrea, & in Nouitiorum condi sepulchro, eiq. Domui aureos reliquit circiter octingentos. & si hanc pecuniam visum est postea P. Generali in Anglos inopes ad arbitrium Alani distribui. De Urbanis Collegijs hæctenus nunc ad externa pergamus.

TYBVRTINVM ET SENENSE Collegium.

Quamquam Collegiū hoc in summis iam diu rei familiaris versabatur angustijs: hoc anno tamē quæ est admirabilis Dei in suos famulos providentia Summus Pont. vere parens vniuersæ Societatis prioratum S. Sabæ Tyburtinæ diocesis attribuit, vnde annum vectigal capitur aureorum circiter quingentorum. In hanc ciuitatem cum alia constant nostrorum officia, tum illa præcipua; quod cum multi ex infima turba summa inopia premerentur, Quidam è nostris certam pecuniæ summam cogendam curauit, eaque in panes pauperum erogata est: quibus cælestis doctrinæ cibus adiectus magnam horum hominum multitu-

dinem à presenti non modo corporis ; verum etiã animi periculo liberauit. Postquam omnium necessitati consultum est ; multæ tamen & panis & pecuniarum reliquæ superfuerunt . vt non ex alio fonte subsidia illa profecta videretur , quam ex eo ipso , qui quondam multitudinem in solitudine paucis piscibus panibusque satiauit . Senense Collegium vberem hoc anno fructum cum ex alijs Societatis muneribus , tum maxime ex erudienda iuuenture collegit . declarant lectissimi quiq. è nobilitate discipuli , tum vero frequentia tanta , vt cum tam multos capere Gymnasii angustia non possent ; viri nobiles duas nobis exbedras amplas & elegantes suo ære construxerint . Duo non parue spei & expectationis adolescentes , non vulgari quadam officij laude contenti ad perfectam in Societate virtutem animum adiecerunt . Sed cum in omne hominum genus suæ pietatis officia Societas nostra contulit ; tum in eos qui capitali sententia damnati ducebantur ad mortem . In his vnus cum de quadam animi obstinatione nihil remitteret , ne hortatu quidem Sacerdotis nostri , qui ad eum postremus venerat vt vltimum desperatæ vitæ perfugium ; Pater commutata medicamenti ratione , lenitatem illam suam qua primo hominem aggressus erat , in speciem quamdam summæ seueritatis conuertit . Obiurgare eum vehementer insisit , hortariq. qui aderant , vt eo neglecto discederent . Quod si sua sponte animum præcipitaret in tartara , fore , vt eius post mortem corpus in sterquiliniũ & feces abijceretur . Hoc ille nouo orationis genere permo-
tus illico manus dedit , & quanto antea fuerat obstina
tior

tior tanto postea exiit in genere ipso conuersionis illustrior.

COLLEGIVM FLORENTINVM

IN Florentino templo auctus est numerus confitentium, in ijsq. non nulli nobiles ac primarij viri. Senis cuiusdam est excepta Confessio, qui iam septuagenarius, nunquam ad Sacerdotis pedes acciderat, Nã de alijs multis quos viginti ipsos annos suis astrictos sceleribus malus demon tenebat, nihil atinet dicere. Flagitia è ciuitate multa sublata sunt. Quidam autẽ, cum ex ipsa coniuge cognouisset, quos sibi pepererat filios, ex adultero peperisse, ignarus quid consilij caperet, nostros consulit: nostri hominem vbi placarunt solatiq. sunt, auctores fuerunt, vt non solum coniugi condonaret iniuriam, alienamq. prolem duceret tamquã suam, cum hoc sine cuiusquam iniuria fieri videretur, sed etiam vt uxorem ipsam & ad dolorem adduceret admissi dedecoris, & ad reliquã vitam caste integreq. in cœnobio mulierum traducendam. Multa feminae, quarum pudicitia periclitabatur opera hortatuq. nostrorum ad cœnobiorum claustra perfugerunt. Sed præclaris actionibus pares saepe difficultates aduersantur: Itaque dum Pater è nostris feminam, quam Eques quidam perditè deperibat ad meliorẽ frugem reuocat, Eques ipse prædam sibi dolens ereptam, Patrem statuit nocturno pugione confodere: vt cum domum suam noctu, tanquam ad ægri confessionem excipiendam accersisset, tum demum cogitata perficeret.

Sed

Sed cum forte concionantem è Societate quendam animi
 disset, repente commutatus animo, ad Collegium aduo-
 lat; rem totam patri ipsi cui necem meditabatur expo-
 nit, supplexq. veniam petit. Quod ad templum attinet
 recens edificatum, illud admiratione non vacat. Offi-
 cinam Faber habebat cum nostris ædibus continentem
 ea ad reliquam ex ædificationem maxime opus erat.
 Sed ille vendebat inuitus, ac ne inuitus quidem, nisi ad
 conditiones descendere iniquissimas. Nummos popo-
 scit aureos mille, aut agri iugera quæ tanti essent. ea
 non sine magna rei nostræ iactura à reliqua possessio-
 ne distrahebantur. Augebat iniquitatem, quod in æsti-
 matione soli suo stare volebat arbitrio, & qui suam
 nobis officinam maioris duplo vendebat, agrum ille no-
 strum triplo minoris emebat. Ac rem ille quidem pro
 voluntate transegit, sed non ita multo post grauissimo
 morbo corripitur, atque eo morbo, qui & corpus exe-
 deret vniuersum, & ne leuari medicina posset, artem
 fugeret medicorum. Causam suspicatus pertinaciæ cul-
 pam, in quo se ipse flectere debuit, in eo maxime ani-
 mum obfirmavit. Ira incensus testamento cavit, ne no-
 bis officina alijs conditionibus præter eas, quas ipse tu-
 lerat, venderetur. In hac tam pertinaci obstinataque
 mente cum mortem iam metueret impendentem, cre-
 brisq. à Deo admonitionibus terreretur; tandem mu-
 tato consilio nostros aduocat, hisq. ædes, quibus ante
 poposcant conditionibus, nulla facta agri mentione
 concedit. Vix ad sanitatem redierat mentis cum sani-
 tati restitutus est corporis. Qui autem ad vendendas
 ædes huius flexit ingenium; is ad suppeditandum gra-
 tis

tis argentum, unde ædium domino solueretur, ceteros incitauit. itaque statim templum non sine diuino consilio nutuq. exedificari cœptum est.

COLLEGIUM PERVSINVM.

Multa huius Ciuitatis in Societatem extant officia. Atque vt genus tantum attingã. Patres duo ante quam publicis se religionis votis obstringerent, dum pendentibus manticis stipem rogitant ostiantim, rati ciues, eos ad querenda vitæ subsidia stimulante necessitate compulsos; tantum panis nummorũque temporis pene momento contulerunt, vt saepe onerari, exonerariq. manticas oporteret. Qui vero suis domibus absuerunt, re postea cognita, suam quoque stipem ad Collegium submiserunt. nec prius benignitati factus est modus, quam vt certiores de Societatis instituto facti sunt. Sed dum ciuibus de nostrorum corporum salute, nobis de illorũ & animis & corporibus curæ fuit. Et vt leuiora mittamus, insigne Sacerdotis nostri facinus non præteribo, Cauponi cum mors esset illata, & in questionem famulus datus, ad motis tormentis, annuit à se commissum esse facinus, sociosq. habuisse rusticos duos. postulati in questionem rustici, vi cruciatuum pari imbecillitate vincuntur. Sententia capitali damnatos mors sequebatur: sed vt iniectos innocentium iugulis laqueos falsus index aspexit, intimis religionum stimulis agitatus, erratum suum Patri detegit. cuius consilio vt religione animum solueret, coram ijs, qui præsentibus aderant, rusticorum prodidit inno.

innocentiam. Nec tamen Iudex sententiam, quam tulerat, reuocabat. ducebantur nihilominus in fontes ad mortem, nec procul aberant a suspendio, cum commonefactus à Patre iudex de re tota cœpit animo vehementer addubitare: reuocatisq. ex itinere reis, iubet iterum constitui de cæde questionem. Cognita quam diligentissime causa cum iure damnati viderentur, iterum trudentur ad mortem. Sed diuino consilio suscipiente repente imbribus, iterum dies necis extrahitur. interim proditur cædis auctor & rusticorum innocentia patefit. Ita tres homines simplices non sine peculiari diuinæ prouidentia beneficio, quæ numquam deserit sperantes in se, præsentissimo periculo liberantur. & si illi quidem æquissimo animo se mori dicebant, quia quamuis homicidij culpa vacarent; tamen quoniam multa peccassent in vita, quotidieq. apud Deum offenderent, merito plecterentur. Hoc nostrorū factum mirifice vniuersa ciuitas extulit: Quin ipse Quasitor nostris hominibus gratias egit, quod per eos vitam innocentibus reddidisset, iussitq. consolationem aliquam adhiberi tormentis & carcere fatigatis; & vero ipso metu mortis exanimatis. Beneficium Dei Matris hoc fuit, vt homines iam collum in laqueum inserentes incolumes seruarentur. quare paucis post diebus è tormentorum laboribus recreati ad Lauretanam ædem, vt pro incolunitate sua vota persoluerent, suspensa de collo recte, nudis pedibus inceserunt. Atque his quidem vita corporis restituta, alijs etiam animi. Mulier erat infamis, quam etsi regius morbus vrgebat; tamē ciues ad se nobiles forma & lepore pellexerat: ita
 vna

una muliercula pestis erat otiosæ ac lubricæ iuuentutis, tum propter iacturam rei familiaris, tum propter morbi contagionem, quæ non modo ad honestas adulterorum coniuges, sed etiam ad teneros liberos permabat. quin etiam inter ipsos quoque riuales eæ sunt exortæ discordiæ, vt quotidie spectare viderentur ad cædem. Dei miseratione factum est vt nostris adiutoribus & sacerdote quodam externo non sine omnium admiratione è turpitudine sua mulier emergeret, & vna extincta face plura reslinguerentur incædia. Hæc in hoc Collegio præcipua. Octo autem ad Societatem adiuncti sunt.

L A V R E T A N V M E T

reliqua Collegia.

Est hoc Sanctissimæ Dei Matris beneficio Lauretanæ adi præcipuum, vt qui huc religionis causa confluxerint, quorum ex omni terrarum ora infinitus est numerus, eorū fere nemo ante discedat, quam magno quodam animi sensu confessione maculas abluat. Sic ingens meritorum campus nostris Sacerdotibus aperitur, dum in excipiendis confessionibus matutina tempora cum vespertinis, diurna cum nocturnis sæpe coniungunt. Quadringenti circiter auditi sunt, qui iam inde à primis annis peccata repeterent. Nam qui animum triginta & quadraginta annorum sordibus obsoletum confessione lustrarint, eorum nullus certus est numerus. Vir nobilis, domi suæ princeps, qui alieno animo erat à nobis cum Dei Matrem salutatum venisset, multisq. nostrorum exceptus esset officijs, ita Societati conciliatus est vniuersæ, vt cum do-

num redisset, ab eius loci Provinciali duos postularit è nostris, quos cum impetrasset, in omnem suæ ditionis oram concionandi docendive causa dimisit.

E Maceratensi Collegio Pisaurū missi sunt duo Urbini ducis rogatu, qui ita se Duci ipsi nobilitatiq. probaverūt, ut in digressu magnū apud eos Societatis desiderium reliquerint. Traditæ sunt meditationes nostræ Religioso cuidā viro sui Moderatori canobij, qui postea in sermone significans, quanta in ijs meditationibus vis inesset, Quam mihi, inquit, mei dissimilis videor, ex quo vestris meditationibus uti cæpi? In Recinetensi Collegio Episcopi rogatu schola instituta est eorū qui conscientie casibus operam dant.

M I S S I O C O N S T A N -
tinopolitana.

PER æ quæ cum Constantinopoli pene continens est (solo enim maritimo portu seiungitur) septemdecim fere Christianorum familiæ versantur, præter magnum numerum captiuorum. Hi cum de nostrorum cognouissent industria fructuq.; ne inter Christi-hostes animorum salus periclitaretur, datis ad summum Pont. litteris, aliquos postularūt è nostris. Ad eorum domicilium coenobium quoddam à coenobitis iam ante desertum vna cum templo B. Benedicto sacrum, certamq. pecunie summam in annuos reditus obtulerūt, summumq. Pont. obsecrarunt, ut nisi id esset satis, reliqua ipse suppleret. Hæ litteræ quo plus haberent ponderis Galliaë legatus ad eum, qui eiusdem Legatus est Regis ad Pontificem Max. Romam scripsit, causamque nostram seu potius illorum Christianorum studio-

diosissime commendauit. Pontifex pro paterna cura
 ac vigilantia non modo rem vehementer approbauit,
 verum etiam nostris abeuntibus ad eum, quem dixi le-
 gatum litteras dedit; quarum ille vi atque auctori-
 tate id quod nominavi coenobium ad nos transtulit.
 Quinque eo sunt missi de nostris, qui Peram cum at-
 tigissent, & si morbo implicium Galliae legatum offen-
 derant, à Venetorum tamen legato perhumaniter
 sunt excepti. Hic omnium maxime auctor fuisse dici-
 tur nostrorū aduentus, induxisseque tum Christianos
 illos ad eas quas dixi litteras conscribendas, tum Gal-
 liae legatum vi huic ipsi rei adiutorem se fautoremq.
 præberet. Sed alterius legati beneficentia cum alte-
 rius humanitate certauit. Venetus instrumentum fe-
 re omne domesticum apparauit, commeatum perpe-
 tuo misit, agris medico medicamentisq. subuenit. Tem-
 plū multa variaq. veste ditauit. Galliae legatus cū mul-
 ta huiusmodi largitus est munera, tū ornatus quosdā
 Sacerdotis è vestis genere pretioso, quā à Rege Turca-
 rū muneris loco cū in Galliam reuerteretur, accepit.

Per æstatem seu pestilentia laboratum est, & quanquam illa quidem late serpebat, & ædes prope nostras inuaserat: tamen singulari diuinæ providentiæ munere, liberi ab ea nostri fuerunt. Sed non semel diuina bonitas suos famulos à periculis vindicauit. Tam Nostris parabantur insidiæ tanquam exploratoribus Romani Pōtificis, cū eos Venetorū legatus admonuit, vi diuinis se se præsidijs armarent, cuius consilium nostri non negligendum rati ardentis studio se contulerunt ad preces. Dedit Deus felicem exitū rei.

nam idem postea legatus cum ad nos venisset gratia sunt, inquit, vobis agenda Deo, qui certum à vestris capitibus exitiū repulit. Ille ipse qui Regi primus est à consilijs, quiq; vniuersas res administrat sua voce defendit, testatusq; est vestram innocentiam sibi esse perspectam. Nostros autem Turca ille tum nouerat, cum ad eum à Gallia legato deducti eius patrocinio commendati sunt, quod fidem legatus faceret, nostros esse homines religiosos simplicesq; quorum munus esset aliorum commodis salutiq; seruire, eosque iuuentem nulla mercede bonis artibus bonisque moribus instituere. quam rem ille admiratus, Viros bonos necesse est, inquit, esse qui aurum nummosque repudient. Atque ita eorum se patronum fore recepit.

Præcipuus fructus è captiuis seruisq; colligitur, quorum vt dixi magna est multitudo. Sed Italarum pars maxima: ij ducenti triceniq; varijs in ergastulis retinentur. Quibus vt opis aliquid afferatur quoniam ad opus prima luce discedunt, pernoctandum cum ipsis est. In ijs multos reperias, qui diu sacramentorum munere careant. Non nulli tamen quibus est aliquid æris custodem suum eo sibi conciliant vt exire liceat aliquantisper ad templum, vbi & sacramentis animos expiāt & de more sacris intersunt. Perç Christianorum templa libera sunt, Campanas tamen Turcæ non ferunt, ceterum diuina peraguntur officia æque libere vt in Italia. E Christianis multi, præsertim mulieres cum Italice nesciant aliquem requirunt è nostris, qui Græce norit, ita magna speratur utilitas. Hæc de Romana Prouincia nunc de ea, que proxima est Neapolitana dicamus. PRO-

PROVINCIA ³³

NEAPOLITANA.

Continet Neapolitana Prouincia locis septē socios ducētos ac triginta quattuor. In Domo Professa Neapolitana duodequingenta. In Collegio quinque & octoginta. In Nolano duos & quadraginta. In Catacensi nouemdecim. In Aletino vnum & viginti. In Cirinolano quinque. In Bariensi quattuordecim. Societate recepti sunt fere quindecim. quattuor autem in domino quieuerūt.

DOMVS PROFESSA ET Collegium Neapolitanum,

Domus hæc quamquam non habet illa quidē multa præcipua, quæ memoriæ mandari possint; tamen vt in ea vrbe est, quæ ciuium multitudine nullis Urbibus est inferior; ita ipsa siue vbertate frugum siue bene merendi facultate ceteris domibus nihil cedit. Expiantium peccata tantus fuit hoc anno concursus, vt qui vniuersæ vitæ maculas confessione eluerint, cætum amplius numerati sint. Institutum est præterea principum ciuium sodalitiū, quorum munus est frequenter tum valetudinaria publica internisere tum salutaria Ecclesiæ sacramenta percipere; quotidieq. sub vesperam tradita sibi à nostris meditationis cuiusdam capita, cui postridie vacent, accurate susci-

C piunt:

piunt: vt plane sperandum sit, si his principijs reliqua consentiāt fore vt instituti operis fructus constet. Misus est in vicinum oppidum Sacerdos vnus, d quo cum alia in hominum salutem gesta sunt, tum centum amplius controuersie sedatae. In his Filius qui parentem contumeliose pulsarat, nudato capite, sine pallio, reuinctis à tergo manibus, obligatisq. fune ceruicibus, tanta vi lacrimarum tāta doloris significatione ad parentis genua prostratus veniam sceleris postulauit, vt in eundem prope fletum Episcopum, & eos qui circumstantabant adduxerit.

Huius collegij socij tum ceteris Societatis instructi praesidijs, tum spiritualibus exercitijs mirum est quanto fuerint proximis adiumento. Nobiles aliquot grassatores, quorum aliqui quindecim ipsos annos ferarū more per occultas sylvarum latebras vagabantur, & subinde prodeuntes è latebris, vt inimicorum sanguinem haurirent, familijs vniuersis exitium afferebant; tandem fide publica accepta in nostrum Collegium se receperunt: ibi nostris meditationibus exercitati recogitarunt Deo omnes annos suos in amaritudine animae suae, vt quae flagitia voluntaria confessione pateficcissent, ea benignus Deus obliuione sempiterna obrueret. A prima luce ad tenebras partim in aliqua diuinarum rerum meditatione partim pijs cum fratribus, patribusq. colloquijs perseuerabant, spectaculū Deo, & angelis sane gratum, quod tum diuitias bonitatis Dei, tum Societatis nostrae curam in proximorū quaerenda salute perfecte representabat; in ijs enim vnus propter effrenatam audaciam, & immania facinorum

monstra toto hoc regno celeberrimus cētum amplius
 cædes suis ipse manibus perpetrarat. Sunt & manci-
 pia seruique ad Fidem eruditi nonnunquam. in his
 Turca, qui ob eam causam aiebat se à Mahometica
 superstitione ad Christiana sacra conuersum; quod cū
 sibi grauiter ægrotanti Christianus homo, cui vix de
 facie notus erat, quæ necessaria essent ad victum sup-
 peditaasset; venit in mentem Christianorum legem, quæ
 in quemlibet officia charitatis imperat, ceteris legi-
 bus oportere præstare. E sodalitate Deiparæ, Virgi-
 nis, quæ è natu grandioribus constat, non minores in-
 terdum fructus tulimus, quam ex ipsa nostra Societa-
 te. A multis carcer inuisitur, nec solum vincis cor-
 poribus, sed etiam animis subuenitur. Tam multi ad
 exsoluenda peccatorum vincla pijs sodalium colloca-
 tionibus excitati sunt. vt cum per sacerdotum penu-
 riam tot audiri non possent, Archiepiscopi iussu singu-
 læ religiosorum familie Sacerdotum auxilia supple-
 rint. Ne illud quidem ad declarandos huius sodalitij
 progressus prætereundum est. Vnus e sodalibus Sacer-
 dos cum accepisset, fratrem ab inimicis occisum esse,
 nullo perturbati animi motu prodito, postridie sacrifi-
 cavit; nec modo fraternam cædem sibi ipse non vlci-
 scendam, sed parentes etiam ab ea cogitatione reuo-
 candos existimauit: à quibus cum per litteras veniam
 inimicis impetrare non posset, eo consilio discessit in
 patriam, vt eorum animos sua præsentia delinitos ab
 vlciscendi studio retraheret. Vnus & viginti varia
 sunt Religiosorum instituta complexi; quorum præcla-
 rus euentus facit, vt huius sodalitatis fructibus faci-

les ad Religionem quamlibet aditus pateant. In Mi-
 nore sodalities pari cursu contenditur ad virtutem. ac
 præter alios, qui in alios Religiosorum ordines tran-
 siverunt, in nostrum ingressi sunt octo. In his adolescens
 illustri loco natus, præclaris naturæ donis instructus:
 cui quidem magno stetit societas. nam cum eius de so-
 cietate consilium rescisset Pater, furore percitus &
 pugnis eum verberibusque contundens; Moriere fla-
 gris, inquit, priusquam abeas. At ille. Non mihi erit
 India aut Anglia martyrii causa peragrandæ, si pa-
 ternis manibus interficiar. cum animadverteret pa-
 rens nihil se asperitate proficere, ad lacrimas, blandi-
 tiasque deflexit. ne hæc quidem firmum animum abduce-
 re ab instituto possunt. reditur ad acerbicatem, redi-
 tur ad minas. domestica eum custodia Pater includit,
 ut tanquam noxium aliquem, vincitum proprium
 in oppidum, quod tridui abest, amandet. Sentit hoc
 perspicax adolescens, & fugam attente meditans non
 sine vitæ discrimine edito de loco confestim desilit; in-
 de ad Collegium nullo pallio, nullo in publicum prode-
 untis ornatu insequentibus à tergo famulis transuo-
 lat: Ita primis præliis victoria domestica terminatis,
 alia grauiora coepit inire certamina, ut, quod est om-
 nium difficillimum victoriæ genus, gloriosum etiam
 agat de se ipse triumphum. Nec minus strenue forti-
 terque se gessit alius adolescens ex hac eadem virtutis
 schola profectus, qui postquam Patri se in societatem
 nostram receptum esse significauit, nolletque patriis bo-
 nis, quæ sibi hæreditario iure veniebant, inconsultis
 patribus cedere, verberibus male acceptus ad Colle-
 gium

gium brachio semifracto confugit. tum accersito tabel-
 lione, Prouincialis permissu atque etiam iussu nuntiū
 paternis bonis patriq. ipsi remisit: tanto melior hæres
 futurus si in sententia permanserit, quanto sunt filij
 Dei filijs hominum meliores. Ad hæc duo sodalitia
 accedit tertia quædam sodalitas ex opificibus ferme
 quingentis, qui ad explanationem Christianæ doctri-
 næ festo quoq. die conueniunt: tanta sunt autem au-
 ditate discendi, ut extra urbem euocati complures ad
 suum quisque opificium; tamen ne qua fiat salutis ia-
 ctura spem maioris quaestus abiciant. Ex hoc opificiū
 catu quindecim coenobitæ facti sunt; suoq. exem-
 plo ceteris nō mediocriter profunt. Adolescens dum
 inimico cadem molitur, cum huc se forte contulisset,
 mutata repente sententia pietati se dedit, ac prostre-
 mo perfectioris studio virtutis in coenobium se se in-
 clusit, ut cum animam suam odisse didicerit, proximo-
 rum odia inimicitiasq. dediscat.

COLLEGIVM NOLANVM; ;
 & Cyrinolanum.

EX ijs qui ad Societatem nostram diuino afflatis
 Spiritu vocati sunt, admirabilis fuit nobilis cuius-
 dam adolescentis vocatio. Qui quamquam voto se no-
 stræ Religionis obstrinxerat; prauis tamen familiari-
 tatibus (ut est illa ætas improuida ac maxime lubrica)
 de virtutis curriculo declinauit. Sed quæ Dei est in
 eos quos ad veram vitam destinat, prouidentia, re-
 manebant adhuc in adolescente quasi quidam pieta-

tis igniculi, & malefactorum conscientia animum sti-
 mulabant, vt toto ferme biennio numquam liceret
 quieta mente persistere. quare in animum induxit
 Rectorem adire, ab eoque vehementer contendere,
 vt Societate reciperetur. qua tandem impetrata om-
 nis tumultus animi conquieuit. E Societatis Medita-
 tionibus idem perceptus est fructus, qui vbique solet.
 Prouectus aetate Parochus earum beneficio eam sui
 ipsius cognitionem adeptus est, vt manantibus lacri-
 mis affirmarit se ad eum diem, totum & Sacerdotis,
 & Christiani hominis munus ignorasse. Obijt in Cyro-
 nolano Collegio Hieronymus Sorianus eximia probi-
 tate Sacerdos. Hunc ad Societatem nostram exem-
 plum Ioannis Maldonati, quem hoc eodem anno Ro-
 mae obiisse diximus, excitauit. nam cum in Hispanijs &
 vitæ consuetudine, & studiorum similitudine iam inde
 ab adolescentia coniunctissimi inter se fuissent; conue-
 nerat inter eos, vt qui prior perfectioris vitæ genus
 amplexaretur, is alterum ad sui imitationem traheret
 Romæ igitur multo post in Societatem Maldonatus
 admissus veteris pactiois memor, a Soriano, quem in
 Hispanijs reliquerat, per litteras promissa repetit. Is
 de statu hominis amicissimi certior factus, nihil habuit
 antiquius, quam vt idem iter, eandemq. vitam ingre-
 deretur: vt diuino propemodum consilio factum putes
 vt quem sequi non dubitauit in vita, eundem quoque
 sequeretur in morte. paucis enim mensibus post Mal-
 donati obitum, quasi amici monitis iterum ad meliorem
 vitam vocatus, tanta occubuit animi alacritate; vt vi-
 deretur cuius exemplo in terris vulgarem vitam cum
 reli-

religiosa mutarat, eiusdē in cœlo precibus, religiosam
cum cœlesti mutasse.

COLLEGIVM CATAGENSE

Ciuitatis Episcopus cum alijs rebus suam in nos
beneuolentiam testificatur, tum quod sepe nos-
tros ad res gerendas adhibet. eius rogatu Clerus vni-
uersus conscientia casibus eruditur, quo tempore &
ipse & Vicarius semper intersunt; idemq. mandauit,
vt in Episcopatus sedibus, quæ à nostro tradita sunt, à
Clericis recolantur. Nec vero amicioꝝ nobis Episco-
pus, quam cuncta Ciuitas, quæ cum tutum aliquem lo-
cū requireret, vbi plena diplomatibus capsula litteris-
que publicis asseruari posset, eam nostris teētis potissi-
mum credidit. Cumq. in nostra fullonica omnis fere lin-
tea vestis incendio confl. grasset, familiares certatim
damnum hoc resarciendum curarunt; paucis q. diebus
tantum eius generis vestium suppeditatum est, quan-
tum ad vsus domesticos satis esset. Sacerdos dum iter
facit, multas in vrbe quadam Episcopi rogatu confes-
siones excepit. Erant enim Tubil. ei dies. Venit ad con-
fessionem mulier graui obstricta scelere, sed pudoris
magnitudine victa, cum cetera patefaceret, hoc consul-
to præterijt. Pater ex eius verbis occasione sumpta se-
pe eam de eo scelere interrogauit, sed ex eius confes-
sione nihil expressit. imo tanta asseueratione mu-
lier impudens affirmabat à crimine se abesse vt cogere-
retur Pater conceptis de more verbis, eam, quæ se ar-
ctiore vinculo obligabat, absolueret. Nondum è tem-

plo digressa ad patrem regreditur ore tristi ac perturbato. narrat vt è templo pedem efferre nequeat, & vt senserit nodo quodam adstringi fauces, quod commissum à se facinus pernegasset: proinde se & nouissimi mendacij culpam, & id ipsum facinus confiteri. ita & corpus ab angustijs, & animum à scelere vindicauit. Adolescens cum magnâ vim pecuniæ lusionibus amississet, rebus omnibus desperatis, diabolo sese dedit. affuit diabolus, iussitq. adolescentem ter certo quodâ in prædio deditiorem illam miseram renouare. facit semel imperata, dæmonemq. familiariter alloquitur: In reditu ecce tibi noua de cælo benignitas: repente tã quam è somno excitus agnoscit erratû. doluit, & apud nostros, plena lacrimis confessione tantam maculam eluit. Rogatus postea qui nam è dæmonis potestate incolumis euassisset, id causæ fuisse respondit, quod ante quam scelus illud admitteret, corpus domini suscepisset: ideoq. sibi à dæmone imperatum, vt ter se conferret in prædium, ter sibi se dederet. Nimirum non est passus Deus Christi templum fieri dæmonis domiciliû.

COLLEGIVM ALETINVM.

A Letinæ Ciuitatis in nostros homines obseruantia cum ipsorum in Ciuitatem officijs certasse quodammodo visa est. ciues enim astutius temporibus, crebris, usq. periculosis morbis afflictati tam auide nostrorum operam expetebant, vt si illi non animis tantum sed etiam corporibus mederentur. nostri vicissim tum in ægris audiendis, tum in ijs, quos mor-
bus

bus extingueret confirmadis nullum laboris genus re-
 fugerunt. quod vt commodius ab ijs fieret, illustri qua-
 dam Dei prouidentia incolumes seruati sunt omnes.
 Egenorum præterea necessitati subentum; præsertim
 ijs, qui retinentur in vinculis, qui cum aquæ penuria
 laborarent, corrogata sipe, exstructa est seruandis
 imbribus satis ampla cisterna. Impetratū est etiam à
 Prorege, vt per multi, quos exiguum æs alienum mo-
 rabatur in carcere, emitterentur; emissique sunt ad
 quinquaginta. Par in aduenas charitas; cū enim Ale-
 tium duodecim circiter adolescentes Chaldæi è suis
 profecti sedibus appulissent, eorum inopiæ, atque ege-
 stati (erant enim rebus omnibus spoliati) per pios ho-
 mines Societas nostra subuenit. Hi Pontificis Max.
 iussu Romam eo consilio proficiscebantur, vt in Mara-
 nitarum vel Græcorum Collegium cooptaretur: cum-
 que per id tempus duo de nostris Hierosolymam con-
 tendissent, ijs cogendis & à parentibus abducendis
 suam quoque nauarunt operam. Cum igitur dies ali-
 quot nauigassent, essetq. in animo Venetias appellere;
 vbi necessaria itineris subsidia ex mandato Pontificis
 accepissent; aduersa tēpestare iactati deseruntur Ale-
 tium. hic tum nostrorum industria vti dixi, tum ci-
 uium liberalitate recreati sunt. paucis post diebus vr-
 bem cum Chaldæis Rector obambulans, multam eis
 pecuniā proviatico corrogauit. Sublatæ præterea si-
 multates & odia sunt. Quidā cum ad eadē inimici per-
 ditum hominem conduxisset, nostro tamen Sacerdoti
 confessus, ad eum confestim, quocū de nece pactus erat
 contendit; nec modo retraxit a cade, sed pecuniam,
 quam

quam ei dederat, vltro remisit, modo animum expia-
ret, quod ille fecit non sine magno animo sensu motu-
que. E duobus sodalitijs superiore anno institutis
maior captus est fructus, quam ex huiusmodi cœtibus
postulandum sit. Ab ipsis sodalibus impurissimæ inter-
dum femine conquisita ex eleemosynis dote ad bone-
statem traductæ sunt. Ter singulis hebdomadis Vale-
tudinario ministrant, bis vicatim stipe coacta publicis
custodijs subsidio sunt. Ad hæc duo sodalitia tertium
clericorum accessit, in quo quinque & viginti præby-
teri numerantur, quibus æque aliena, ac sua cuique sa-
lus cara est. Horum fama Hydruntinus permotus Epi-
scopus vehementer contendit, vt in eorum numero si-
bi esse liceret. Det Deus incrementa qui tam præcla-
ra dedit exordia.

BARIENSE COLLEGIVM.

Bariense Collegium nunc primum magna ciuium
gratulatione constitutum est. Ciuitas est plane
nostra: Et præter annuos redditus, quos decreuit, mul-
tum etiam argenti in vnam Collegij ædificationem con-
tulit. à priuatis vero tum mille aureorum octingento-
rum summa coacta est, tum domesticum instrumentũ
suppeditatum. templum denique nostris muneribus
satis aptum à Canonicorum Collegio donatum. Habita-
sunt primæ conciones Aduentus tempore, magno cum
fructu concursuque omnium ordinum. frequens autẽ
Sacramentorum consuetudo in his partibus pene om-
nibus inaudita, in vniuersam fere ciuitatem inducta
est.

est. itaque ea est in aede nostra virorum mulierumque
 celebritas, ut operarij potius quam messis desideretur.
 Altamura Vrbs est finitima Bario, fuerunt in ea
 nostri pacis concordieq. auctores: Nā cum viri Prin-
 cipes tum inter se ipsi, tum cum Archipresbytero si-
 multates grauissimas exercerent, misit ad eos Barien-
 sis Archiepiscopus, ciuitate ipsameti deprecante, Colle-
 gij nostri Rectorem, qui tempestatem illam mutuis po-
 puli odijs excitatam, quadriduo, sed non sine magno la-
 bore, sedauit: in eaque ciuitate tam eximia reliquit
 suae virtutis documenta, ut statim de extruendo Socie-
 tatis Collegio cogitarit, in eamque rem, & tem-
 plum vltro deferat iam extructum, & au-
 reorum redditus nongentorum. De
 Neapolitana satis cōsequens
 est ut de Siciliensi di-
 camus.

PROVINCIA
SICILIENSIS.

Onstat Siciliae Prouincia domicilijs vndecim, Socijs amplius trecentis. Accessit hoc anno Professorum domus Panhormi, vbi tres & quadraginta versantur. In Collegio vero Panhormitano nouem & triginta. In Messanensi quinque & septuaginta. In Domo probationis eadem in vrbe vnde triginta. In Siracusano quindecim. In Catanensi viginti. In Collegio Montis Regalis tredecim; totidem in Rhegino. In Biuonēsi duodeuiginti. In Calactēsi vnus & viginti. In Drepanitano sexdecim. Adiuncti sunt ad societatem sexdecim, obiere quinque.

DOMVS PROFESSA ET
Collegium Panhormitanum.

Cum ad perfectam absolutamque Prouinciam diu iam in Sicilia Professorum domus desiderari videretur, hoc anno primum Dei Optimi Maximi beneficio magna tum nostrorum, tum externorum gratulatione Panhormi sumpsit exordium. & quamquā ad eam rem ædes amplissimæ superiore anno coemptæ sunt, id quod annuæ litteræ prodiderunt; tamen hoc anno placuit eas cum collegij sedibus commutare, vt quod discipulorum Gymnasium fuerat, domicilium esset Professorum. Itaque Kal. Maij venit in tēplum

plum nostrum Prorex, curiaque vniuersa cum ceteris magistratibus. Regnique proceribus ad eum diem celebrandum, qui & nobis professorum domum inchoantibus festus, & Beatis Iacobo, & Philippo Apostolis sacer esset. Pro concione, exposita est instituti nostri ratio, quae res magna omnium approbatione excepta est. Sed quantis studijs huius Domus institutionē ciuitas vniuersa Complexa sit, illud aperte declarat, quod cum ea conditione suis sedibus Collegium cederet, ut facta rerum omnium aestimatione, pretij summam domus professa persolueret; quattuor vix mensibus aureorum millia vndewiginti, quanti steterant aedes illae, tum Proregis, tum ciuitatis, tum Dynastarum, priuatorumque ciuium liberalitate persoluta sunt. Postero die Collegium in alterum domicilium, quod Professorum causa emptum esse significauimus loco sane nobili ac celebri se transtulit: cumq. simul suppellex domestica transferretur, permoti ciues certatim aliam nobis locupletiolem supellectilem compararunt. vna Ducis Montalti coniux de nobis iam pridem optimè merita cubiculares lectos rebus omnibus instructos ad viginti summisit. Aedes etiam quaedam nouo Collegij domicilio coniunctae, quia ad laxandam habitationem pertinere videbantur mille circiter aureis nummis emptae sunt. Concessaque a senatu Aequa iugis domesticis vsibus opportuna.

Poenitentium numerus tantus est, ut cum satis multi sint Sacerdotes, vix tamen omnibus satisfiat: celeberrimis quibusque diebus tria millia circiter audiuntur, totidemque Eucharistia distribuitur. ad egros au

rem confessionis causa quotidie mittitur: à quibus tam
 saepe nostri homines euocantur, vt constet aliquando
 duodecim eodem die ad eos audiendos fuisse dimissos,
 & vt alijs agris satisfieret expectandum fuisse nouis-
 simum quemque dum reuerteretur. Societatis medi-
 tationibus instituti sunt multi. Quarum beneficio in
 duobus Virginū coenobijs admirabilissimorum, vitæq.
 mutatio cōsecuta est. Quinquaginta amplius Virgines
 ab vniuersæ vitæ noxis per confessionē absolutæ sunt.
 In his quædā clarissimo loco nata, eo cōsilio coenobiū
 ingressa, vt de statu vitæ deligēdo decerneret, vix Socie-
 tatis meditationes, quæ prima hebdomada tradi solēt
 degustauerat, cum sic exarsit in amorem celestis spon-
 si, sic in huius seculi odium, vt suos ipsa crines superio-
 ris vitæ decora atque ornamenta scæde abrazerit, eos-
 que in argenteo vasculo collocatos, tanquam sui pro-
 positi testes ad parentes miserit: atrox facinus visum
 parentibus, dignum miseratione, dignum lacrimis.
 Itaque ad cœnobiū subinde profecti, Filiam a susce-
 pto consilio deterrere conantur. at illa diuinis instru-
 ctæ presidijs, vt quæ ab illis Meditationibus recens
 venerat, quicquid contra obijciebatur, acriter repulit
 ita illi re infecta cesserunt; ea vero perstitit in senten-
 tia, & inter nouellas Dei famulas magna cum laude
 versatur. Concionum eadem frequentia quæ solet. So-
 dalitium B. Virginis centum iam quinquaginta soda-
 les numerat, ex eoque multi religiosi cœnobiæ pro-
 dierunt. vnus in nostrum ordinem, septem in alios re-
 cepti sunt. ex altero autē sodalitia, quo minores natu
 conueniūt, etiam tres, alij alijs sunt adscripti familijs.

MESSANENSE COLLEGIVM.

IN Messanensi Collegio latum est præcipuum e concione præsidium periclitanti multorum salutis. Quidam cum ad duorum cædem inimicorum perditos homines cõduxisset, nostro concionatore audito, ita permotus est, ut statim inimicos ipsos conuenerit, cum usq. de pace suppliçer egerit.

E sodalitia anno Superiore instituto fructus operis constitit. sunt in eo ad quadraginta præcipua nobilitate sodales, quorum pietatis studium, magnum scilicet calcar fuit ceteris ciuibus. Bacchanalibus cum plurima est vulgi licentia, ipsi sæpe ad horarum quadraginta supplicationem conuenerunt. vnus è sodalibus cum in negociatione quadam quæstum facere posset aureorum quattuor millium, religioque iniecta esset a nostris, quæstum illum minus honestum videri: is etsi ea de re alij aliter sentiebant, maluit tamen nostrorũ stare iudicio, quàm aliorum. Alius sæpe à matrona nobili sollicitatus ad facinus, non modo induci nullo modo potuit, sed eam ipse potius ut peccata confiteretur induxit. Profectus est sacerdos vnus in oppidum ab hac vrbe quattuor & viginti mille passibus distans, vbi dũ consentium turbæ dat operam, quædam in his audijs, qui annos duodeuiginti graue facinus reticuerat. impulit hominem ad nudandum vulnus concionatoris oratio. obstabat tamen salutari consilio antiqui serpentis astutia; sæpe conantem adire medicum, sæpe ille prehenso brachio retraxit: cumq. munere aliquo sibi aperire ad patrem aditus decreuisset, vas vbi munus
 defe-

deferebatur effractum est noua dæmonis fraude, nouo
 consilio: quod tamen ille sentiens, adhibita sibi ipse vi,
 domum, in qua pater morabatur irrumpit, ad eius pe-
 des magna cum lacrimarum profusione, tum doloris
 significatione prostratus, vniuersæ vitæ scelera confi-
 tetur. Missus est alter in Calabriae oppidum: vbi om-
 nium fere oppidanorum confessiones excepit: & cum
 alios corruptos mores, publico priuatoq. sermone cor-
 rexit, tum prauissimam quandam furandi consuetudi-
 nem sustulit. Est in his regionibus ingens bombycum
 copia, vnde sericum depecti solet: Horum pastus sunt
 mori folia, quæ cum primum emicant, emicant autem
 oriente Martio, rara admodum sunt. Raritas facit vt
 alendis suis quisque bombycibus, primis ab ortu die-
 bus alienas Mori frondes occultè præripiat. Cui incõ-
 modo vt occurreret Pater, Eucharistiam populo præ-
 biturus, imprecatus est eis pœnas, qui non ab eo furto
 temperassent. Non defuit contumax muliercula, quæ
 patris iussa contemnens, bombyces furtiuus frondibus
 pasceret. Sed eo ipso die industrijs vermibus interem-
 ptis, vim illarum comminationum experta est; agnouit
 erratum, frondes abiicit, alienis didicit abstinere. Sed
 vt hæc suæ contumaciæ pœnas dedit; ita qui dicto au-
 dientes fuerunt, ijs ex animi sententia res cessit. Con-
 stat enim magnam sericorum abundantiam eo anno
 præter consuetudinem, præterq. spem omniũ, qui eius
 rei penuriam potius & caritatem, quam copiam &
 vilitatem animo præceperāt, consecutã. Nec minus vi-
 tiosa consuetudo simili in re extincta est. multi anticipa-
 tata pecunia frondium pabula vilius emebant, & eo-
 dem

dem sepe die dimidio carius vendebant, idq. quoniam
 passim factitabatur, qui sibi religioni duceret, erat ne-
 mo. Obiecta est illis à Patre religio, & quàm non es-
 set honesta ea pecuniæ conficiendæ ratio, & quatenus
 honesta esset, ostensum. Hic ipse Pater etiam tum, cùm
 domo aberat, ad alterum vocatus oppidum, nonnullas
 in eo conciones habuit, quibus correctæ & emendatæ
 sunt multa. Teneræ puellæ vix octauum, nonumq. an-
 num egressæ ob lautam dotem in matrimonium collo-
 cabantur, fiebantq. sponsalia præsentè Parocho & te-
 stibus; sed quoniam per ætatem tenellæ coniuges ad
 domesticam curam minus erant idoneæ, alteram quis-
 que ducebat, quam huic procurationi præficeret: hu-
 ius generis nuptiæ erant amplius viginti, quas vt irri-
 tas esse persuaderet Pater, multo labore impetrauit.

Quo res ex sententia magis succederet, Archiepisco-
 pum Rheginum, cuius obedientiæ diœcesis illa subiecta
 est, de re tota commonefecit, eiusq. auctoritate nutu-
 que perfectū est, vt quæ commoda ac legitima essent
 ætate, eæ iterum matrimonij fœdere iungerentur; qui-
 bus vero ætas matura non esset, eæ disiungerentur à
 viris; cautumq. seuerissime ne quid tale in posterum
 fieret. Idem Pater cum ad B. Bruni corpus, cuius tem-
 plum Catazorio diei iter abest, peregrinationē susce-
 pisset audissetq. Sacerdotem quemdam inimicitias
 cum altero gerere, à quo esset sclopo percussus, ob eã-
 que causam, quoad iniuriã persequeretur, sacrificio
 Missæ abstinere; nihil prius sibi faciendum putauit,
 quàm vt Sacerdotem hunc conueniret, eumq. ad con-
 donandam hortaretur iniuriam; sed cum priuatis col-

loquijs nihil proficeret, rogatus interim ab Oppidi Gu-
bernatore vt ad Populum verba faceret, ipsa concio-
ne vsque eo Sacerdotis animum perpulit, vt iniuriam
Christo concedere non dubitaret.

Habet & suos beneficos Messanense Collegium. Ne-
gotiator vita cedens, duo aureorum millia heredita-
tis nomine reliquit. hic in nostrum numerum adscribi
voluit, sed dum quædam ante negocia conficit, quo ex-
peditior ad Dei seruitutem accedat, mortifero morbo
consumptus est. Totidem millia nummum, & trecen-
tos in ædificationem templi varia Ciuium benignitas
erogauit, quo circa his exstructa subsidijs magna pars
templi vsui iam esse cæpit.

S Y R A C V S A N V M.

INcommoda huius Collegij habitatio fecit, vt socio-
rum numerus, qui toto ferme anno fuerat ad vigin-
ti, labente anno diminueretur. Valetudo minus prospe-
ra fuit: laborarunt per multi grauiter, & quidam ad
mortem. Desiderati sunt tantum duo, quorum alter
erat Sacerdos Georgius Mercatus, qui quoniam ma-
gnum sibi nomen è concionibus comparauerat, cum è
vita ipso die Paschatis excessisset, ad eius cobonestan-
das exequias, ciuitatis Gubernator, vna cum Senatu,
ac præcipua nobilitate conuenit. Quin etiam Episco-
pus nobis inscientibus Clerum misit vniuersum, qui
eius funeri iusta solueret. Interim dum domi nostræ
multos, multos quoque in priuatis domibus sternebat
morbus; nec tamen ægros audiendi, confirmandiq. mu-
nus

SICILIENSIS. 51

nus desideratum à nobis est, quanquam accersenda è
 Collegio Messanensi auxilia fuerunt. Nam præsto esse
 tam multis agris, nec Sacerdotiū permittebat inopia,
 nec valetudo. integro incolumiq. Collegio abvstitatis
 muneribus numquā vacatum: & cum multorū saluti
 per opportune consultum, tum vni præcipue qui etiam
 num cœnobita nouellus à religiosa vita ad omnem vi-
 tiorum immanitatem defecerat. ac præter alia hor-
 renda facinora, Christi crucifixi venerandam effigiem
 conscelerata sica confoderat. nec tamen hunc pro me-
 ritis, patefactis terræ faucibus, inferorum ignis absor-
 psit. nimirum ad lamenta pœnitentiæ tam benignus
 Dominus reuocabat: traditus est suis inimicis vt resi-
 pisceret; nec tamē duobus acceptis vulneribus Dei mo-
 nentis vocem audiit. vix dum vulnerum cicatrices ob-
 duxerat, cum à Deo iterum admonetur. Dies erat læ-
 titiæ dicatus, quam frequens bombardarum significa-
 bat explosio; sed qui dies ceteris voluptati, ei fuit do-
 lori. nam dum acceptum tormentariū puluerem ingē-
 ti cum spiritu bomba da reddit: pars repente diffringi-
 tur: nec fuit quem dilapsi æris impetus tangeret, cum
 tamen adessent multi, præter eum, qui ad vltionē vio-
 latae imaginis petebatur. illi ipsi dextræ est impacta
 bomba da, quæ Christi simulacro nefariam sicam im-
 pegit. tum demum culpam agnouit, cum confracto
 brachio sensit vim quandam esse cœlestem, quæ sua
 malefactis supplicia reseruat. itaq. à nostris non an-
 te discessit, quam turpitudinem omnem antecedentis
 ætatis sacramento confessionis abster sit.

PROVINCIA
DREPANITANVM.

Sociorū exemplū magno fuit Parochis ceterisq. religiosis incitamento. nam cum ante aduentum nostrum vna vix concio per Quadragesimam haberetur: nunc quoniam nostros sepe concionantes, & diuina procurantes aspiciunt; ipsi quoque & conciones frequenter habent, & sacramenta ministrant. Confessionū verò tanta vtilitas fuit, vt annuos labores, fructū iucunditas compensarit. Aeger vt cōsisteretur nostros accersijt; qui quidem cum tamquam vnus è populo haberetur, repertus est professione religiosus: quo cognito is, qui confitenti aures dedit, facta ab ægro potestate, eius familiæ, cui se quintumdecimum iam annum publico voto deuinxerat, moderatorem admonuit; vt de reducenda errante ouicula, cum Prouinciali qui tum aberat, per epistolam ageret. Dum responsum expectatur, periclitatur ægrotus. ergo à Patre peccatorum vinculis soluitur, sumptoq. Christi corpore, in quo non minus ad salutem corporis, quam animi præsidij est, visus est conualescere sic, vt de cænobio repetendo sedulo cogitaret. in hac cogitatione versanti, mors reditum interclusit; postero enim die ingrauescente morbo decessit. dedit operam Pater, vt citra omnem populi offensionem, sepulturæ à suis cænobitis concederetur: vt quod viuus optarat, mortuus saltem adipisci posset.

Aeger alter prædiues, qui vt erat hominum fama, multa contra fas possidebat, cū Sacerdotē ad eluēdas

maculas postulasset: Sacerdos multo labore perfecit, ut aureos nongentos restitueret; totidēq. pios in vsus legaret. multis etiam publicas cautiones scriberet. Quae quia temporis obstabant angustia, quominus redderetur alia complura, quae contra ius fasq. possidebatur. Haeres hortate Patre fidem suam publicis tabulis obligauit, ut quibus parens de duorum Theologorum sententia ac Iuris periti debere diceretur, ijs omnibus satisfaceret. quod Patris nostri factum, vehementer vniuersa Ciuitas approbauit.

Funerum superstitiones ritusq. Maurici, qui in hac vrbe plurimi erant, nostrorum opera magna ex parte sublati sunt. cui rei adiumento maximo fuit primariae feminae exemplum: quae in parentum funere non modo ritus illos funditus repudiavit, sed cum ceterae mulieres in domesticis funeribus careant templo, careant sacris; nec nisi quadragesimo post die è suis domibus prodeant; ipsa postero die confessionis causa templum petijt, cunctisq. inspectantibus, sese ad genua Sacerdotis abiecit.

Mulierum etiam honestati prospectum est. Quaedam cum huc è loco longinquo, ut cum amatore viueret contendisset, videre sibi visa est in eius aedibus truculento aspectu Daemonem, eumq. sibi atrociter minitantem. metus repente vocem interclusit: itaque agnita culpa, significauit nutibus expiare se animum velle: Affuit è Collegio Sacerdos à quo monita, fieri non posse ut quandiu in aliena domo flagitiosis voluptatibus deseruieret, confiteretur; amantium detestata domos reditionem se significauit in Patriam; redijt, vocē

recuperavit, peccata sua confessa est. Claudet huius a-
 Eta Collegij diuinæ providentiæ nobile testimonium.
 Est vrbs quædam in Africa, quam Monasterium vul-
 gus appellat: huc cum de more Christiani excurrerēt
 Maurum quemdam illius sectæ Magistrum, ac Sacer-
 dotem captum abducunt. hunc Deus ad vitam destina-
 bat æternam; & quia captiuus in ea regione Christia-
 nis stipem consueuerat elargiri, ascenderunt eleemo-
 synæ eius in memoriam in conspectu Dei. sed quem se-
 cum adueherent ignari nauæ, contempta decrepiti se-
 nis vita (erat enim summa senectute) tanquam inutile
 pondus abijciendum putabant in mare. non passi sunt
 vectores alij, seu potius diuini ratio consilij, qua res to-
 ta gubernabatur, eius animæ iacturam fieri: aduehitur
 Drepanū, liberq. dimittitur. hic fuit eius salutis ini-
 tium: nam cum incidisset in nostros, Pater quidā ex-
 Eta iam ætate senem ag greditur, cum eoq. de deserenda
 impia Maurorum superstitione, deq. amplectenda
 Christianorum religione vehementer agit. reluctari
 initio senex, negare se auitam religionem posse de-
 ferere. Pater quamquam primo nihil sibi proficere
 videbatur, animum tamen non abiecit, vrgere ni-
 hilominus institit. Quid multa? senex triduum ad deli-
 berandum postulat: quo temporis spatio diuino affla-
 tus spiritu extrema senectute sua, cum iam pedem
 prope intulerat in sepulchrum, christianū se fieri vel-
 le significauit, christianisq. præceptis imbutus saluta-
 ri baptismatis aqua perfunditur. Tum demum viuere
 Deo cœpit, qui ad eum diem multis annorum anfracti-
 bus mortuus fuerat. Hæc Drepanitanus ager effudit;

Et quamquam perexigua ciuitas est, non tamen exigua fuit eius in nos liberalitas. nam Et mille circiter aurei dati sunt, Et templo annui redditus assignati ad perpetuum Et sempiternum lumen. Iam de reliquis huius provincie sedibus pauca sunt quae dicantur.

CATANENSE ET RELIQUA.

Catanae res eodem ferme sunt loco, quo superiori-
bus annis. praeter alia Societatis munera quae a nostris utiliter obeuntur, tam multi quotidie confitentes audiuntur, ut qui totius vitae malefacta detexerint sexaginta amplius numerentur.

Est hoc anno in honorem Dei Matris à natu grandioribus instituta sodalitas, ex qua, quia studiorum causa multi Catanam confluunt, ingens speratur utilitas.

Calataierone Ciues aedes dedere per amplas, quae non minoris quatuor aureorum millibus indicantur: E Sodalitio B. Virginis in Societatem adscriptus est vnus.

Rhegi multum aëris nefario quaestu contracti restitutum est; praecipueque auro intextae catenulae, argenteaeque vasa non sine ciuitatis admiratione. Adultera adulteri ope nixa, virum necarat, ac ne indicium caedis extaret, abiecit in puteum. sed, ut nihil est tam abditum, quod non proferatur in lucem, vterque proditus, capitali sententia damnatur. Cum de more habenda esset animarum ratio, credita earum salus est nostris; quibus longa adhibenda fuit oratio, ut obstinatus adulter, Et mori equo animo vellet, Et confiteri peccata. nec vero animarum tantum saluti profuere, sed etiam acerbiter latæ sententiae mitigarunt, quae cum iuberet homicidis dexteram amputari, nostri à Gubernatore ne id viuus fieret impetrarunt. Ex hoc Col-

legio Crotonem profectus est concionandi causa Sacerdos: Concionum is exitus fuit, vt ciues de erigendo Collegio cogitarint, ad eamq. rem aliquot aureorum millia destinarent. Mulier Rhegina domicilium Collegio dedit. Catanensi vero Collegio donatus est ager, vnde fructus percipiuntur annui trecentorū aureorū.

Postremum in hac prouincia domicilium est Mesanensis Nouitiorum domus, a quibus nihil est vnquā quod ad sui odium ac despicientiam pertinet desideratum. ac cum omnibus ex partibus Nouitiorum sese ardor ostendit, tum in abducendis aleatoribus a turpi otio consuetudineq. ludendi. acciditq. interdū vt aleatorijs onusti cartis nonnulli redirent. frater vnus quinque fasciculos attulit, nulla vi extortos, nulla collusorum offensione, sed ab ipsis collusoribus vltro oblatos: tantum potest blanda oratio blandiq. vultus. Nobilitavit hanc domū M. Antonij Colinae huius Regni proregis aduentus, qui cibum sumere cum fratribus

voluit, et nouitios ad studiū perfectæ virtutis ac resistendū diabolo pluribus cohortatus est. hæc sunt huius acta Prouinciæ. Nunc de reliqua dicamus

Italia.

57

PROVINCIA VENETA.

*H*abet hæc Prouincia domicilia vndecim, socios ducentos ac sexaginta quinque. Venetijs, Nugularæ, Patavij in singulis sedibus quadragenos. totidem Brixia. decem Mutina. triginta Bononia. sexdecim in foro Iulij. Placentia septem. reliqui in reliquis. In Societatem recepti sunt decem, Mortui quinque.

E domo Veneta adhibiti sunt nostri tum ad alias res, tum ad obeundas explorandasq. Paræcias. fuit enim Patriarchæ consilium, vt in ijs Christianæ doctrinæ studium, quam edendam ipse curauerat, commendaretur a nostris. Negotium præterea Societati datum est ab ijs, qui de rebus religionis inquirunt, vt virum quemdam religiosum a praua quadam opinione dederet, simulq. publicas custodias inuiseret, vt imbutas erroribus mentes ad syncerã Christi doctrinam reuocaret. itaque tres errore deposito sensum suum ad Ecclesiæ sensum nutumq. flexerunt.

E Patavino Collegio quattuor sese ad nostrum numerum aggregarunt. Orationumq. in eo nuper est institutum tanta cum fructus vbertate, vt qui expiari confessione velint, ijs fieri præ multitudine non possit satis.

In Bononiensi Collegio quot capita, tot diuinæ providentiæ sunt testes. Tanta fuit hoc anno beneficentiæ vis, vt non modo nobis, quæ ad victum cultumq. corpo-

ris

ris pertinent, omnia suppetent; sed porticus etiam quattuor & viginti cubiculis sit erecta. Prodit ex opinione virtutis, hominum in homines liberalitas; ut non mirum videatur, si cum apud hos ciues tam bene Societas audiat, hanc existimationem par benignitas comitetur. Hoc anno conscientiae casus explicari in Gymnasio coepti sunt. atq. hæc schola quasi quoddam vniuersæ Prouinciæ seminarium futurum est. Sodalitium quos habeat in virtute progressus, docet quotidie illi, qui studio perfectæ virtutis incensi, etiam ipsa Christi consilia, sequuntur. Cappucinis adscripti sunt tres: totidemq. Societati. Est in his frater legati Pontificij ad Regem Poloniæ, qui suorum impulsu in Poloniã profectus, ut rem cum fratre communicaret, facta sibi ab eo potestate, nostram vitam institutumque completus est.

Ferrariæ Societas est data tribus. accedebat etiam quartus si per ætatem visus esset idoneus; sed in aliud tempus reiectus graui interim morbo corripitur: mortem vbi impendere sensit, nullius admonitu, nisi diuino, Societatis vota, quæ in cælo persolueret, nuncupauit. Vnum missum non faciam, quod in animæ salutē cessit. Aedes quidam construebat in vrbe comædijs agendis, cum illac iter faceret vnus è nostris, qui conuersus ad hominem, non te sentis, inquit, ædes exstruere Diabolo? Sic in eius animo vis admonitionis infedit, ut cum postea graui morbo decederet, patrem illum acerferet, eiusque dicti memorem se esse significans, in animo sibi esse dixerit, ædes illas p̄ys vsibus consecrare.

COLLEGIVM BRIXIENSE
& reliqua.

BRixia e sacra confessione, & corporis Christi cō-
munione non modo ad animos vtilitas redijt, sed
interdum etiam in corpora redundauit. Mulier fallen-
te vestigio cum cecidisset, grauiter vulnerata est: cum
in dubium eius salus veniret, accersito Sacerdote no-
stro, eiq. vt potuit peccata confessa, repente in integrū
restituta est. Quo loco apud hos ciues Societas sit, cū
alia indicant, tum illud maxime, quod cum vir nobilis
testamento scriptum reliquisset, vt si quæ male parta
viderentur, duorum Theologorum arbitrio restituerē-
tur, n̄que Theologi à Religionum moderatoribus, quæ
sunt Brixia deligendi essent; de communi omnium sen-
tentia delectus est vnus è nostris, Episcopi q. Theo-
logus. Quod ad externam rem attinet qua, Dei be-
neficio, Collegium hoc non mediocriter auctum est:
sunt à duabus matronis nobilibus, vt minuta mitta-
mus, hereditates testamento relictae, ab altera quin-
gentorum, ab altera quadringentorum in annuos re-
ditus aureorū. Placentinū Collegium, nunc primū
collegij nomen accepit. & iam nunc quætæ fruges ani-
marum futuræ sint, indicat. nam & conciones libentis-
sime audiuntur, & domi institutum est Oratoriū, quo
tam multi conueniunt, vt aliquando cum de diuinis re-
bus sermo haberetur in laxiorem porticum prodeun-
dum esset; quæ tamen cū ne ipsa quidem quantumuis
laxa tantam vim populi capere potuisset, prodeundū
rursus fuit in aream patentem ac liberam cū frequē-
tissi-

tissima concione. Multæ quotidie in alienis templis confessiones audiuntur, pluresq. audirentur, si & templū nobis esset, & Sacerdotum copia maior. At qui dum animarum saluti seruitur, illud contigit admirabile. Mulieri nocturna spectra obijciebantur adeo fœda, vt nullam præ terrore quietem, nullum cibum capere posset. ardebant oculi, & toruos figere in obuium quæque videbatur obtutus; vt aspectus ipse fidem quodam modo faceret, eam sedem malum dæmonem occupasse consulitur vnus è nostris à viro: is mulierem primum expiari confessione iubet, tum cereum ei dat agnum, quem de cervice suspendat. Quid plura? breui mulier illa conualuit. Atque hic ortus Placentini Collegij.

DOMVS PROBATIONIS

Nugularenfis.

DEcessit in hac domo Nouitius quidam, cuius vel mors ipsa, quanta fuerit virtute, declarat. vir tā sui despiciens, vt supremo suo tempore dignū se identidem clamitaret, qui extra Religionis claustra vt putidum cadauer abijceretur. Et quoniam sibi ita sordibat, quanti apud Deum esset, Angelorum declarauit aspectus. nam cum intētis in cælum oculis inueretur rogatus à quodā, nū quæ species obuersaretur ob oculos. an non vides, inquit, præsentés angelos? qua specie obiecta animus deserto corpore in cælum cum Angelis euolauit. ita perfectum illud est, quod ei à Veronē si Cardinali dictum est, cum suum illi de Societate consilium exposuisset; Cardinalis enim postulatis iuuenis annuens, Optimam, inquit, partem elegisti; quæ non auferetur

feretur abste. ita contigit; vix enim elegit, cū eius amicitia facultatem mors abstulit. Ex ijs qui ad vitæ nostræ rationes se adiunxerunt, quidam cū alteri exprobrasset, quod cuidam sodalitiū pietatis colendæ causa instituto nomen dedisset; ita angi animo cæpit, ut illi ipsi sodalitiū, quod tanquā probrosum alteri obiecerat, aggregare se omnino decreuerit. hic eos habuit in virtute progressus, ut non amplius alienum tractare negotiū (causas enim agebat) sed suū agere constituerit. Cum diu penderet animi, quod nam vitæ genus potissimum institueret, venit in mentem si Christianæ legis præcepta rudibus puerisq. traderet, fore ut ipse quoque Dei docentis vocē exaudiret; nec spes eum sefellit. nam cum ad sumendum Christi corpus accedere, diuinitus est admonitus, Dei mentem & voluntatē hanc esse, ut sese illi in Societate dicaret; quod non ita multo post fecit. Hæc de Nouitiorū domo. In reliquis vero Collegijs hæc fere sunt. Veronæ insignes animorum expiationes factæ sunt. in his quidam sex-tum & quadragesimum amplius annum peccatorum vinculis astrictus, nostrorum oratione adductus est, ut ea Sacerdoti indicans solueretur. Parmæ Cardinales duo in nostro templo de diuinis rebus verba fecerunt, alter Veronensis, Borromæus alter. Parmense templū confitentium frequentia reliquis nihil cedit. Societatem flagitant multi; sed vni tantum magnæ expectationi adolescenti concessa est.

P R O V I N C I A
M E D I O L A N E N S I S .

*Sunt in Mediolanensi Prouincia Pa-
tres Fratresq. in septē distributi do-
micilia cētum circiter ac nonaginta,
præter eos, qui Salutium missi sunt.
In Domo Professa tres & triginta.
In Collegio Brerano sex & sexaginta. In Genuēsi sex
& viginti. In Taurinensi viginti. In Comensi vnus &
viginti. In Vercellensi non plures quinque. In Domo
probationis Aronensi vnus & viginti. Salutium autē
missi sunt fere nouem.*

*Diminutus est hic numerus duorum interitu : au-
ctus vero tironibus sexdecim.*

D O M V S P R O F E S S A .

*Q*uantæ curæ fuerit huic Domui salus animorū,
& superiores anni declarant, & tam multis te-
stimonijs confirmat hic annus, vt si ea colligam vniuer-
sa, parum videar institutæ breuitati consulere : seligā
tantum ea, quæ quanto sunt reliquis illustriora, tanto
sunt memoria & litteris digniora. Sorores germanæ
duæ honesto loco natæ, cum amissis morte parentibus
propinqui in tutelam venissent, à quo custodiri potis-
simum debuerunt, ab eo maxime proditæ sunt. namq.
is propinquitatis oblitus, immemor necessitudinis, a-
mēs libidine, earū castitati insidiari turpiter ausus est

Inuenta est huiusmodi ratio, vt è domestica libidine sorores creptæ in tuto honestoq. loco collocarētur: ille vero vt erat non minus impotens in cobibēda ira, quā in frenanda libidine, eius rei auctori vim interitumq. denuntiat. Contra Pater intemperantē vehemēter accusat, exprobrat turpitudinem, obijcit infamiam. Quid multa? tantum libera illa obiurgatione profecit, vt homo elatus atque impudēs multo demissior modestiorque discesserit. Nec minore negotio magna quædam est sedata discordia. Adolescētes duo cum contra parentum voluntatem duas sibi virgines despondissent, grauisime tulerunt parentes. Et quamquam conditio nes matrimonij satis illæ quidem erant honestæ; adducti tamen nullo modo poterant, vt eius ineundi potestatem facerent filijs. Hinc magnum vitæ periculum adolescentibus, si datam fidem fallerent, creabatur: hinc puellis, si non ducerentur, nota quædam inurebatur infamiæ. Tam grauis controuersia tolli non facile poterat, nisi diuinæ bonitati placuisset ad eā rem nostros homines adhibere; qui cum parentibus persuasissent, vt eas nuptias ratas habere vellent, tum demū motus omnis perturbatioq. sedata est. Honestæ mulieri sæpe coniux minatus est mortem, eamq. domi conclusit, vt scelus nocte perficeret. conuulsis illa re pagulis fugit ad nostros, à quibus et periculo exempta est, et in gratiam coniugis restituta. Atque huius generis controuersia, quæ quotidie toto fere terrarum orbe nostrorum opera componuntur, ita multæ sunt, vt eas putidum sit diligentius enumerare. Venio ad ea quæ lustrandis expiandisq. per confessionem animis parta sunt.

sunt Deo, quo ex munere si nulla alia constaret vilitas, illa certe maxima, quod multi, quos diuturnus pudor impediēbat, quo minus Sacerdoti se proderent vniuersos; tandem, quæ summa Dei misericordia est, quicquid foedum latebat in animis effuderunt, atque in his quidam, quamuis minimum octauo quoque die animi morbos confessionis medicina curaret; nūquam tamen nisi trigesimo post anno peccatorum, quæ celauerat, virus euomuit, Nemo est ex his Sacerdotibus, quin viginti minimum totius vitæ confessiones exceperit. Femina quædam primaria, ætate, nobilitate, atque opibus florens orbata viro, ut se curis quibusdam molestissq. liberaret, Cardinali significauit sibi esse in animo inter sacras virgines vitā agere. Cardinali res cordi fuit; itaque eius rogatu Sacerdotem, cui confiteretur, dedit e nostris; ab eo est Societatis meditationibus, ut Cardinalis iusserat, instituta; qua ex re tantum processit ad perfectæ virtutis aditum, ut se suaq. vniuersa consecrare Deo omnino decreuerit; & ut à rebus ordiretur externis, suas omnes fortunas Cardinalis permisit arbitrio, quas ille in pios vsus distribueret. Tanti autem eam diuini cepit ardor amoris, ut alius nullus exiret ex ore sermo, nisi de rerū humanarum despicientia. Tandem cum in coenobium sese reciperet, quicquid præ manibus habuit, vestium, annulorum, & huius generis alia, id totum in templorum, & egenorum vsus contulit. Nec vero suæ nos liberalitatis expertes fecit, nam præterquam quod templo nostro muliebri vestimentum magni pretij dono dedit; significauit etiam, velle se partem quamdam ex quindecim

+
 imprie
 11

Octodecim ve aureorum millibus, quæ sibi reserua-
uerat; ædificationi nostræ tribuere. Atque id totum
sua sponte, nemine postulante, quod eo magis Cardi-
nalis, cognati que probarunt, quod intellexerunt, no-
stris hominibus nihil aliud esse propositum, præter ani-
marum lucrum ac salutem. Atque hic rerum status
in hac Domo Professus. Res temporaria satis ex senten-
tia procedit, nam quæ nobis eleemosynæ nomine ciuium be-
nignitas ultro detulit, ea si ad calculos reuocentur,
summam efficiunt aureorum trium millium supra quin-
gentos. Nec desunt qui ad reliquam ædificatio-
nem templi amplas sponderint eleemosynas.

COLLEGIUM BRERANVM.

Domi præter ea præsidia, quæ ad bene Christia-
neque viuendum Gymnasii auditoribus data sunt
ceterorum etiam saluti consultum est. Mulier voto se
Virginitatis obstrinxerat, sed rei difficultate deterrita
consilij deinde pœnituit. Cum præterita mutare non
posset, Diabolum inuocabat, ut ad inferos se viam
abriperet: librum etiam protulit magicum ad euocan-
dos carminibus dæmones, quibus id negotij daret, ut
suis propinquis molirentur interitum. Iam erat in ani-
mo nefarium illud volumen euoluere, iam execranda
carmina recitare, cum a Sacerdote nostro, cui solita
est confiteri, à tanto scelere reuocatur. ab eo confirma-
ta ac recreata cœpit animo meliora complecti. Quæ
virginitatem Deo se vouisse dolebat, Virginum in Cœ-

nobium se dicare non dubitauit. Sunt ex hoc Collegio non nulli varijs temporibus varia in loca dimissi, qui non minus strenuam operam in aliena curanda salute, quam qui domi manserant, posuerunt. Missus est sacerdos cum Borromeo Cardinali ad Ecclesias Grisonum inspiciendas, vbi tum Confessionum, tum Concionum opera, tum vero sanctissimi Cardinalis exemplo magna est ad Catholicam fidem hæreticorū facta conuersio. In his Ecclesiæ restitutus est quidam Præfectus Oppidi in Valle Vulturena, qui, quod e loco superiore paucis ante mensibus Sacerdos noster de catholica religione verba fecisset, mille aureorum multam ei dixerat. Puschiauium profecti sunt alij duo, quod ipsum Rhetorum seu Grisonum Oppidum est, sed in quo vt in libera ciuitate ius dicitur. Totum oppidum in duas diuisum est partes; alteram Catholicorum, alteram Zuinglianorum Lutheranorumque; sed Catholici numero sunt pæne altero tanto superiores. habent hæretici ministrum semper aliquem, a quo toto anno conciones audiant, singulis hebdomadis ternas. præpositus est huic muneri indoctus quidam & agrestis homo, qui ante annos duodecim questus causa cados vinarios factitabat. huic quæ pro concione dicat, quoniam domi suæ non habet unde promat, suggerit coniunx, quæ quondam fuit Abbatissa Cænobij; tum etiam Auditores ipsi, qui cum concionanti aliquantulum dederunt operam, fessi somno totis capitibus annuunt; mox experrecti finem dicendi imperant. Quadragesimum iam annum integro & catholico concionatore carebant. In

tantis tenebris oblata lux est à Deo, qui per nostros
 tum nutantes catholicorum animos confirmauit, vt
 pro ea iam, quemadmodum ipsi dicebant, mortem non
 dubitarent oppetere, tum ex hæreticis nouem ad ca-
 tholicam adiunxit Ecclesiam: in his Patrem quendam
 familias, qui ipse propediem ad eandem religionē suos
 omnes alliciet. cōplures vero alij hæresim eiurassent,
 nisi eos discessus nostrorum retardasset. eorum enim
 sunt illæ voces, Deseremur à vobis, & reuertemur
 ad pristina: quin etiam affirmauit quidam, si in
 ijs regionibus nostri mansissent, fore vt vniuersi catho-
 licam fidem amplecterentur: Tanta autem erat apud
 eos existimatio nostrorum, vt ad eos non modo consi-
 lij causa, sed interdum etiam vt morborum peterent
 medicinas, vel ipsi hæretici ventitarent. Execraban-
 tur alij diem illum, quo in eorum regionem minister il-
 le hæreticus penetrasset. Ipse vero minister furore in-
 flammatus domos Lutheranorum omnium concursaba-
 bat, hortans vnumquemque, vt nostros homines è suis
 finibus pellerent. deridebatur à suis, qui dum dant ho-
 mini verba, dum pollicentur quotidie, se post diē octa-
 uum, quod ille iubebat, esse facturos: ad vltimam vsq.
 Quadragesimam hominem extraxerunt. Habebant in
 eodem templo & Sacerdos noster, & Minister hære-
 ticus concionem, sed hic apud paucissimos, vt viginti
 auditorum numerum non explerent; ille vero nun-
 quam non apud multos præsertim sacris diebus. atq.
 hæc ipsa frequentia, quoniam multi ex longinquis
 etiam Oppidis concurrebant, amplificabatur in dies;
 tū præsertim cum & frigida tempestas esset, & peren-

nes imbres, niuesque & viarum asperitas. Præter conciones institutæ sunt supplicationes publicæ non sine magna tum catholicorum gratulatione, tum hæreticorum pudore. Habitæ etiam cum hæreticis disputationes non sine ipsorum dedecore & probro. qui cum manifestis rationibus tenerentur, cogebantur demum ijs quæ Pater diceret, assentiri. nec aliter suam excusabant inscitiam, nisi Patris accusando sapientiam; quod negarent iccirco ei posse resisti, quod ille Doctor esset insignis. Omnes fere catholici, qui mille ducenti circiter & quinquaginta numerabantur, expiatis confessione peccatis sacratissimum Christi corpus sumpserunt, quæ res eo est habenda maior, quod in ijs locis multum nomen quidem huius audierant sacramenti. quocirca nostri in tradenda rudibus confitendi ratione satis habuere negotij. Promulgatum est etiam Iubilæum, quod summus Pontifex per id tempus indixerat: Sed quoniam quævis esset Iubilæi, ne hoc quidem quisquæ tenebat, pro concione explicandum id fuit. In digressu relicta sunt illis præcepta institutaq. salutaria, præsertim quæ ad templorum cultum & sacrorum procurationem pertinerent. adhibita præterea Parocho cohortatio viro quidem bono, sed non admodum erudito, ut creditas sibi oves quam diligentissime curet, easque tum doctrinæ Christianæ pabulo, tum diuino verbo reficiat. idque de superiore loco, ne in posterum sermo detur hæreticis, qui in ignominiam Catholicorum iactabant, Catholicum audere neminem, nisi forte Monachum, aut Iesuitam de superiore loco disserere. Denique salutaria his hominibus fuit nostrorum aduen-

tus, quo etia tristior visus est discessus. Flebant enim
 vberim, cum à nostris dinellerentur, eosque disceden-
 tes prosecuti sunt adeo multi, facile vt appareret,
 quam arctis officijs illorum sibi animos nosiri deuin-
 xerint. Atque hæc ex hoc Collegio præcipua.

TAVRINENSE COLLEGIVM
 & Domus Probationis Aronenfis.

Taurini recepti sunt in Societate quatuor, toti-
 demq. ad alios ordines coenobiaq. dimissi. So-
 dalitium B. Virginis è natu grandioribus institutum
 est, quo graues etiã viri senatoresq. conueniunt. Tẽ-
 plum celebratur vt cum maxime diebus festis ad cœ-
 leste conuiuium mille circiter accessere. præter eos
 qui, quoniam loci premebantur angustijs, ad alias mē-
 sas expiatis apud nos animis discedebant. Sed pecca-
 torum expiatione complures è vitiorũ sordibus emer-
 serunt, non nulliq. ex animi & corporis sunt erepti pe-
 riculis. Quidã siue alta quædam tristitia, siue despe-
 ratio animum occupasset, inedia se ipso consecerat, in
 eoque pertinaciter stabat, nihil vt omnino gustaret:
 tandem nostrorum monitis suisq. se flexit, cibumq.
 sumpsit. sero ille quidem, erat enim iam ad extrema
 deductus; sed tamen cum corporis non posset, animæ
 salutis prospexit, peccatum suum quod sui ipsius ho-
 micida fuisset, magno cum dolore sensuque animi con-
 fessus est, sacroque inunctus oleo, vt in extremo cer-
 tamine cõstitutis mos est, excessu è vita. Reus in quæ-
 stione siue nocendi consilio, siue vt mendacio se à cru-

ciatibus liberaret, nobilem quemdam iuuenem grauis
 cædis auctorem nominauerat. cum duceretur ad mor-
 tem, actum est diligenter à nostris vt confessionem il-
 le suam coram multitudine & coram Iudice de pati-
 bulo ipso retexeret. ita eadem opera duobus homini-
 bus dispari beneficio consultum est. alteri, ne capitis
 discrimen adiret, si innocenti vitæ falsum crimen hæ-
 sisset; alteri, ne cum corpore simul animum perderet,
 si tanti sceleris conscientia diem vltimum clauderet.
 His alijsque nostrorum officijs dum hominum salui
 seruitur, vñitata hominum beneficentia non defuit.
 Princeps vir, Ducis affinis ad Lauretanam profectus
 Aedem, vbi comiter est exceptus à nostris, ita amare
 nos cepit, vt cū primū huc reuertisset, ex ædificationi
 templi certam pecuniæ summam in annos singulos as-
 signarit. erat etiam in animo Societatis Collegium vel
 Probationis Domum suo quodā in oppido collocare;
 ad eamque rē ades sane commodas, annuosque redi-
 tus satis amplos decreuit. Hanc liberalitatem alius
 imitatus est ciuis, qui idem medicus, idem theologus
 cum se suaque omnia consecrare Societati vellet, nec
 tamen iustis de causis fieret voti compos; honorum
 omnium donationem Societati fecit. & quamquam
 nostris auctoribus vsus fructus sibi superstite reserua-
 uit; tamen quicquid ex tenui frugalique eius victu cul-
 tuque superest, id totum in rem nostram benigne con-
 fert, præcipue q. in apparandam instruendamque, Col-
 legij causa, bibliothecam. Tam egregiam ciuis libera-
 litatem Deus ipse compenset.

Ex Aronensi Domo præterea quæ domi gesta
 sunt,

sunt, non exigui utilitatis fructus in proximos redun-
darunt. Bacchanalibus dum Catechismi specie compo-
situm puerorum agmen per urbem ducitur, & larua-
rum monstra sublata, & saltantium choreæ dissipatæ
sunt. Controversiæ quoq. & inimicitia compressæ nõ
nullæ. Quidam cum à propinquo accepisset iniuriam,
mortem ei vel cum animi corporisq. periculo decre-
vit inferre. in eoque adeo pertinax erat, ut de senten-
tia nullius posset auctoritate deduci. ut ad nostros ven-
tum est, Pater qui cum eo agere cœperit, durum ho-
minem noua quadam ratione flectendum existimauit.
Vna templum ingreditur: valuas occludit: coram au-
gustissimo Christi corpore precationi secum se dedat
hortatur. negat ille se vel ad recitandam precationis
dominicæ formulam expedire posse linguam. Tam
gravi morbo varia & multiplex est admota curatio,
modo quæ vreret, modo quæ dolorem leniret: preci-
bus mistæ minæ, & acres obiurgationes blandis cobor-
tationibus temperatæ. nullum tamen proderat medi-
cinæ genus: respondebat sibi illa non esse noua, neque
ignarum se esse discriminis sui, sed tum aduenisse tem-
pus, cum sibi necessario pereundum esset; quoniam con-
strictus catenis teneretur à dæmone. rogatus per con-
fessionem absolui ne vellet; ne id quidem optare se pos-
se dixit, & quamquam non esset nescius, quam graui-
ter offenderet apud Deum & quantam strueret sibi
ipse perniciem, nunquam tamen se commissurum, ut si
iniuriæ cederet, in eo gloriaretur inimicus. Sed nimi-
rum in curandis animis, ut in corporibus par est adhi-
benda constantia. Pater nunquam diuinæ bonitatis dif-

*fusus denuo furentem aggreditur, denuo precationi se
 dedat hortatur, interim ipse adhibitis deprecatoribus
 BB. Gratiano, & Felino Martiribus, quorum in eo
 templo sita sunt corpora, magna animi contentione
 supplicare Deo institit, ut discussa caligine lumen ali-
 quod cæcæ menti præferret. Vix precandi finem fece-
 rat, cum cæco dies illuxit. itaque sublatis in calum
 manibus gratias ijs, quos dixi Martyribus agere cæ-
 pit, quod eorum meritis clarissima sibi lux esset obor-
 ta, ut quanto in periculo versaretur, tum demum a-
 perte perspiceret. itaque non prius abire è templo
 constituit, quam aduocato inimico reconciliatio gra-
 tiæ facta est.*

COLLEGIVM COMENSE,
 & Vercellense.

Etsi paucos socios alit Comense Collegium, non ta-
 men in proximorum prouehenda salute postre-
 mas tenet. Ac dum publica valetudinaria inuisuntur
 ceteraq. Societatis munera obeuntur, sunt & prodi-
 gia animaduersa nonnunquam. Erat in valetudinario
 ex administris energumena quædam, quæ eo consilio
 ad Sacerdotem nostrum deducta est, ut per eum ma-
 lus dæmon abigeretur. Pater mulierem primo cohör-
 tatus est, ut id pœnarum genus immissum à Deo æquo
 animo acciperet, eiusque arbitrio suam causam salu-
 temq. committeret: Tum adhibitis de more precibus,
 eam die tertio Dei benignitate liberam solutamq. di-
 misit. Nec minore illud admiratione dignū est, cum
ager

æger quidam magnis febris iactaretur, confessionis
 causa sacerdotem nostrum accersit: qui dum mede-
 tur animo, non sentit se medicinam ægro corpori face-
 re. æger enim expiatis confessione peccatis, conuersus
 ad Patrem, Tuus, inquit, aduentus meum expulit mor-
 bum. fidē fecit subitus è cubili discessus. postridie enim
 gaudio exultans ac si iam pridem è lectulo surrexisset
 ad Oratorium cum reliquis sodalibus sese contulit; stu-
 pentibus qui totius rei conscj erant. Concionū non
 minor opportunitas fuit quam familiaris congressus.
 Missus est per Quadragesimam Borromei Cardinalis
 rogatu concionator vnus in oppidū quoddam suæ dice-
 cesis: quod quidem oppidū iccirco à sanctissimo pasto-
 re dissidebat, quod penes se, non penes Cardinalem es-
 se volebat eligendi concionatoris arbitrium. Conciona-
 tor tamen ille, etsi à Cardinali dabatur, libentissimis
 animis exceptus est; & cum è suis concionibus eam cœ-
 pit vtilitatem, quàm à Dei bonitate sperari par est; vñ
 gregem cum pastore coniunxit, omniumq. animos in-
 duxit, vt persuasissimum esset, nunquam ab eo in poste-
 rū dissidere. Alia non minus grauia dissidia sublata
 sunt. Parens & filius mutuis odijs discordijsq. se pe-
 ne consumpserant. neuter æquis oculis videre alterū
 poterat, & præter grauissimas contumelias, quas vi-
 cissim alter in alterum intorquebat, minimum absuit,
 quin ad arma sepe venirent. Parens potestate patria
 filio se maledicturū minitabatur: Filius negabat eum
 parentis numero sibi esse, ac minis subinde terreat.
 his altercationibus accendebatur odium, nec qui re-
 stingeret facile inuentus est. finem discordiarum per

nostros attulit Deus. Quare nunc ambo tanta animi
 consensione inter se viuunt, quantam necesse est esse
 inter parentem & filium. Nec vero inter exter-
 nos modo dissidentium animi reconciliati, sed etiam
 qui nostro ordini inuensi erant ad amicitiam nostram
 consuetudinemq. traducti sunt. Cuius male in nos ani-
 matus, mentitus est palam quemdam e nostris propter
 grauissima scelera Venetijs infami morte multatum
 esse. Sed ne hominis mendacio aliqua labes nostro no-
 mini aspergeretur, cuius quidam pro amicitia dedit ope-
 ram, ut is coram ijs, apud quos famam nostram viola-
 uerat, palinodiam caneret: adduci non potuit: accessit
 auctoritas alterius viri grauis qui lege sibi agendum
 esse existimabat; nostrisq. id recusantibus dixit eam inui-
 riam suam ducere, sibiq. statutum esse vel nobis inui-
 tis pro dignitate nostra pugnare. non fuit opus; prior
 enim ille amicus anteuertit, & hominem mendacem in-
 duxit, ut commutata voluntate orationem suam rete-
 xeret. ita multo honestius silentio res est compressa
 quam foro. Alius multos iam annos tantum in nos
 conceperat odium, ut ne nomē quidem nostrum æquis
 auribus audiret: Immo tā fæda in nostrū ordinem suis
 sermonibus eructabat, ut ab eorum commemoratione
 vel aures ipse adhorrerent. nostrorum lenitate
 perfectum est, ut summum illud otium pari nunc amo-
 re compenset. Ciuitas nostra est, quod & hominum
 concursus indicat ad adem nostra, & singularis quæ-
 dam in conferenda stipe benignitas. quæ ipsa multo
 maior foret, si nostra ipsis perspecta esset inopia. acci-
 dit, ut cum maxime laboraretur, mendicandum tota
 vrbe

vrbe nostris fratribus esset, quæ res ab eis eo latioribus animis excepta est, quò efflagitata vehementius. Sed quod nostris fuit materia virtutis, id ciuitatis in nos animum declarauit. venit enim ad Collegium sollicita nobiscum querens, quod nihil sibi ea de re significatum esset: nec ita multo post mittendis muneribus domum cumulate subuenit. eadem ciuium liberalitate nonnullæ in Gymnasio ex ædificatæ sunt exhedræ. Turris etiam campanis suslinendis erecta; campanæque magni ponderis binæ coemptæ; & id genus alia à benefica ciuitate in nos profecta sunt.

Vercellense Collegium vt adhuc in suo ortu, nondum suis opibus auctum & confirmatum est. id tamen propediem fore speramus. Cardinalis Vercellensis cum huc venisset, significauit causam aduentus sui eam fuisse præcipuam, vt rem Collegij à se inchoati prouerberet. bis ades inspexit, bis templum: urbemq. totam ipsemet obiit, vt apuissimum nobis ad ædificandum locum deligeret. in eamq. rem nummum aureorum quatuor millia decreuit. Denique noster est & ad rem nostram gerendam sua sponte propensus.

MISSIO IN SALVTIOS.

IN Salutis noua rerum facies, ex quo in eas oras Societas penetravit. Catholici nequaquam satis nostros homines laudare possunt, in eoq. maxime gloriatur, quod inter ipsos sit qui desperatis emolumentis & commodis Christum prædicent. Nostrorum aduentus vix dici potest quam debilitarit hæreticos, quanquam

in his oris ea est eorum pertinacia, ut quodam in oppi-
 do pœna capitis sanxerint, ad Catholicos ne quis tran-
 seatur. admoniti de suo ipsorum interitu, respondēt siue
 salus siue interitus eos maneat, sibi esse perinde: per-
 suasissimū esse viuere in instituto. Tamen & eo ipso in
 loco vidua quædam ad Catholicos se recepit, & in alio
 vbi sedes Societas habet, alij decē. Apud hæreticos ma-
 gna erat antea existimatio Caluini, vulgo lectitabatur
 & terebatur assidue: nunc deniq. refrixit eius studiū,
 toties iam eius confutatis erroribus. Quin hæretici ipsi
 ne suis quidē contenti dogmatibus incipiunt tum è suis
 non nulla explodere, tum è nostris amplecti nonnulla. alij
 qui accedere ad sacrificiū Missæ non dubitāt; alij suos
 ad Ecclesiā liberos mittunt ut in baptisate renascan-
 tur: quod dicant sibi iam liquere se Etā suam diuturnā
 esse non posse. Ac si regiū aliquid interueniret edictū
 nemo non, ut vel ipsi fatētur hæretici, fidem Catholicā
 amplecteretur. quod ipsum iccirco fit verisimile, quod
 multos qui se errare non nesciunt, confiteri tamen id
 pudet. huc accedit quod onera quædam a suis imposi-
 ta tolerare non possunt: & quod caput est sentiūt im-
 probam eorum vitam cum disciplina prauitate con-
 gruere. Aestas multos in hæc loca morbos inuexit.
 quæ res nostris fuit, dum agris corporibus animisque
 subueniunt, seges quædam & materia virtutis. Catho-
 licus vir primarius iam ætate prouectus, nullum ad-
 mittebat de morte sermonem: cum incidisset in mor-
 bum, nostri Patris admonitu præclare se ad omnem
 euentum comparauit. labes animi confessionis sacra-
 mēto deleuit ac sese Dei permisit arbitrio. duo de præ-
 cipuis

ei p̄is h̄eticis vt eum ab institutis abducerent inui-
 serunt: quod ille sentiens nihil ad eorum interrogata
 salutationesq. respondit; cum tamen catholicos ma-
 gna hilaritate vultus & sermonis exciperet. itaque
 ingrauescente morbo sacramentis munitus Ecclesiæ
 cessit è vita. Cum adhuc viueret eleemosynæ nomine
 aureos nummos octingentos collocandis in matrimo-
 nium virginibus; alijsue subleuadis egenis dari iussit.
 Excursus est in finitimos etiam locos, præsertim
 ad Vallem Mairam magna cum voluptate Catholico-
 rum. mira in his locis à religiosis hominibus solitudo,
 tum propter regionum asperitatem, tum propter mul-
 titudinem & feritatem h̄eticorum. vicesimum iam
 annum Catholici illi concionatorè non viderant: maxi-
 xime autem in nostros homines propendebant. itaque
 communi etiã h̄eticorum consensu, qui alias inter-
 cesserant, decreuerunt eum ipsum Sacerdotem, quem
 proxima hyeme habuerant, Quadragesimæ tempore
 accersendum: h̄eticiq. ipsi litteras Reip. nomine red-
 diderunt. Concessus est quem petebant exceptusq. ma-
 xima omnium gratulatione: auditus vero pari cum
 Catholicorum tum h̄eticorum frequentia. Populi
 eum vniuersi honoris causa comitabantur. cumq. ali-
 quando Catholicorum rogatu de sacrificio Missæ con-
 cionem habuisset. exultabant postea in h̄eticorum
 conspectu Catholici, illud affirmantes quemadmodum
 Pater verbis auctoritateq. sacrarum litterarum san-
 ctorumq. Patrum, ita se pro sacrificio Missæ re armis
 que dimicaturos. nullum vnquam vbi vbi essent inter
 rogandi sinem faciebant. Patrem frequenter adibant

vespertinis præsertim temporibus, cum eoq. quaternas senasue horas excipiendis sacra scriptura locis quibus hæreticorum mendacia redarguerent consumebant. Itaque mirum est, quam in his oris exultans quondam hæreticorum superbia ac contumacia repressa sit. In hac ipsa valle hæretici duodequadraginta Ecclesiæ se subiecerunt, alijque fere centum, quorum religio nec integræ nec constans erat, confirmati in ea sunt, sic ut quidvis potius perpeffuros se esse confirment, quam ut abduci se in posterum à falsis doctoribus patiantur. Complures alij communem matrem agnouissent Ecclesiam, nisi Quadragesima ineunte hæreticorum minister sese occulte insinuasset: is dum clandestinis colloquijs ab audiendis Catholicorū concionibus & à congressu Patris unumquemque deterret, valde remoratus est rem Catholicam. Id tamen non mediocri fuit adiumento Catholicis; quod is ad disputandum tum publice tum priuatim sæpe laceffitus (spondentibus pro eo etiam hæreticis) disputationis pugnam turpiter abnuuit. & est sane mirandum, congressum illi nostrum quanto pere fugiant. Quare magna spes est breui complures ex his locis ab hæresum peste liberos fore.

Quod utinam pro sua
in Catholicos pro
uidencia, det

Deus.

66

P R O V I N C I A
P O L O N I A E.

Onstat vniuersa Polonia quindecim circiter domicilijs. socij prope trecētis. In Bransbergensi modo quinquaginta, modo septuaginta fuerunt. In Pultouiensi duodetriginta. In Vilnensi sexaginta. In Postnaniensi tres & triginta. Iaroslauij fere triginta. Rigæ sex. Torpatti septem. In Lublinensi Collegio tres. Stocholmij totidem. Reliqui in ceteris. Dicarunt se in Societatem quattuor circiter & quadraginta. Octo migrarunt & vita. Quoniam autem ex hac prouincia biennio iam desideratæ sunt literæ, ita huius anni acta commemorabimus, vt Superioris etiam ratio habeatur.

B R A N S B E R G E N S E,
& Pultouiense.

E Bransbergensi Collegio duo & viginti ad Societatem aggregati sunt. Nouitiorum in primis vir tus enituit, qui dum in subleuandis agrorū miserijs operam suam collocant, miserum quemdam relictum ab omnibus totoque corpore in cæno iacentem sedulo curarunt, nec semel vniuersum suis ipsi manibus eluerunt. quæ res maxime profuit ad exemplum. In Pomeraniæ, & Prussiæ partes itum est, vbi cum bene gesta permulta, tum ad Ecclesiæ gremium reducti complures. Sunt huic adiuncta collegio Seminarium Pontifi-

ificium ac Diocesatum, tum etiam conuictorum con-
 tubernium. Cum conuictoribus agunt quattuor è no-
 stris, duo autem in Seminario Pontificio, totidemq. in
 Diocesano. Discipulorum numerus ad trecentos: quo-
 rum saepe non minus ardens pietatis est studium, quã
 litterarum. Certe Põtificij Seminarij Alumni ea vir-
 tutis documenta præbent, vt à religiosis cõnobitis illu-
 striora non flagites. Fuerũt qui celebrioribus quibus-
 dam diebus mendicos conuiuio exciperent, pedes ab-
 luerent, vlcera contrectarent, usq. ad natura superã-
 dos horrores etiam oscula figerent. Alius pene puer
 ad tempus dimissus in patriam, quæ tota ferme con-
 stat hæreticis, hæreticos concionatores, & perexpedi-
 to Latine loquendi vsu, & popularibus quibusdam ra-
 tionibus ita perstrinxit, vt in insaniam versi publice
 pro concione in eius propinquos inueherentur, ac ne
 ad nos remitterent, prohiberent, qui tamen vellent nol-
 lent remissus est clam.

Duos ad nostrũ numerum Pultouiense Collegiũ
 adlegit, nec minore studio ceterorum commodis salu-
 tique consuluit. Quidam cum multis annis grauissima
 peccata confiteri negligeret ob eamq. causam vna cũ
 coniuge grauiter egrotaret, ecce tibi humana specie
 dæmon, qui gladio homini demonstrato, vt se suam
 que uxorem liberosq. necaret hortatus est. Ex altera
 parte vox extitit ex occulto, qua expiare scelera iube-
 batur. cui cum parere induxisset in animũ, continuo
 melius habere cepit; nec uia multo post in prislinam
 valetudinem restitutus vniuersa apud nos peccata vt
 in animo constituerat, expiauit.

Heretici quamquam rari admodum, quæ Dei benignitas est, in hac Polonia ora versantur, ex ijs tamē qui sunt, quindecim ad Ecclesiā redierūt. in his octogenarius quidam, alter Sacerdos, qui decimū iam annum hereticorum minister fuerat, Tertius Anabaptista.

Habita est & vicinorum exterorumque ratio precipueq. Liue; quod oppidum quamquam hereticis vndique cinctum sit. tamen tanti ad confessionem communionemq. fuere concursus, vt toto Paschatis triduo ne quattuor quidem Sacerdotes, assidua opera, facerens satis. Catholici autem quamuis cum Anabaptistis sint vbiq. permisti, & ad nefariam sectam omnibus opibus instigentur, constantissimi tamen reperiuntur: ijq. nostrorum aduētū & mirifice recreati sunt, & in proposito confirmati.

Gymnasium & nobilitate floret & numero. Regis ex fratre nepos Andreas Batorius, is quem supra nominauimus, cum quadriennio amplius operam Gymnasio nostro dedisset; hoc anno euocatus à Rege cum omnes pereleganti oratione publice salutasset, magno omnium cū mœrore desiderioq. discessit. Ceterorū auditorum pietas cum litterarum studio certat. ex ijs quidā magnis à fratre promissis sollicitatus, vt & scholas nostras, & catholicam religionem desereret, chariorem sibi esse salutem animi, quam fratris promissa respondit; quin si ipse in perfidia persisteret, sibi eum fratris numero non futurum. Quoniam autem ex his auditoribus non desunt, qui rei familiaris inopia & tecto careant, & rebus quæ ad vsus vitæ pertinent necessaria.

cessarijs, nostri eis de habitatione commodat gratis, & per piorum hominum subsidia preesto sunt. Ad Collegij autem amplitudinem, & nostrorum habitandi commoditatem non parua accessio facta est. Templumq. ab auatore & parente collegij multis ante annis inchoatum postea deiectum magnificentius edificari ceptum est.

V I L N E N S E.

Admisit in Societatem Vilnense collegium hoc anno tredecim: superiore, tres. quorum plerique philosophia & litteris perpoliti sunt. Hæc causa fuit cur Dei matris sodalitas suo sit numero diminuta: inde enim magna ex parte prodire. quanquam quæ B. Virginis tutela est, in eorum locum suffecti sunt alij viri in primis nobiles, qui pietatis & religionis ardore vniuersis sunt exemplo sodalibus. In Gymnasio conscientie casus, explicari nunc primum cepti sunt, ad eosque tum è nostris, tum ex externis complures accedunt. De Templo hoc vniuerse dici potest, contentium turbe vix, ac ne vix quidem fieri satis; sæpeq. non nullos confessionis opportunitatem totas hebdomadas aucupari. Sane perneccessaria est in his oris Sociorum opera, nec tam ad expiandos quam ad erudiendos multorum animos; in quibus mira rerum, quæ ad religionem pertinent, ignoratio est. nihil hic de Inferorum penis, nihil de Christianæ vitæ officio cognitum est. Atque hoc in ipsa vrbe. nam pagos vix nota vlla ab ethnicis interno scas; ita sunt crasis circumfusi tenebris. Erat consuetudo quedam Ethnicorum superstitio-

tionibus non absimilis, ut inter Missæ sacrificium pul-
 li gallinacci inicerentur in templum, quorum volatu
 existimabant vnus cuiusq. rei exitus declarari. nam
 si iniectus gallus in sublime volasset, prospera; sin ali-
 ter prænunciabat aduersa. Sed hæc superstitio sensim
 Deo opitulante minuitur, & ut alia multa prauè insti-
 tuta, ita hoc, eodem adiutore Deo, funditus euelletur.
 A Luthero Caluinoque discessere triginta. A Schis-
 mate etiam octo. In his Palatina quædam, quæ qua-
 dragesimum iam annum misere iacebat in tenebris.
 Quidam autem nobilis adolescens adeo pertinaciter
 hærebat in hæresi, ut Catholicorum vitaret aspectum
 cumq. morbo oppressus inuiseretur à nostris, ægre eos
 admisit, veritus ne cum fari cœpissent, moris eum hor-
 rore perfunderent: sed alios est eos ac suspicabatur, ex-
 pertus; qui non modo ei non fuere terrori, sed fuere so-
 latio. promisitq. Sacerdos noster pro eius incolumita-
 te postridie, qua hora febris accederet, eadem se sa-
 cra facturum. Tum ille, si perfecris inquit, ne crasti-
 na febris accedat, Credam sacrificio vestro vim in-
 esse diuinam. sacrificauit pater, nec febris, quæ me-
 tuebatur, accessit. Adolescens quamquam sacrifi-
 cij vim sensit; tamen in sententia perstabat. itaque
 minatur Pater, fore ut consequenti sacrificio, febris
 quæ recesserat, reuertatur. ille, ne faciat rogat. si-
 bi certum esse de sententia desistere. itaque recrea-
 tus è morbo & catholicæ religioni nomen dedit, & B.
 Virginis sodalitiio. Nobilis femina cum sæpe ante
 de religione nobiscum egisset, numquam autem ut
 eam susciperet, induci posset; tandem vnici morte fi-

84 PROVINCIA

lij perculsa, Dei se punientis dextram agnouit. Vlnã itaque venit, ac de reiicienda hæresi serio nobiscum egit; sed cum adhuc religionum scrupuli residerent, ac cerfiso Caluiniano ministro, placuit cum Catholicis disputationem institui. Inita à nostris pugna, vt hæsitantem ministrũ mulier aspexit, continuo se Romanæ Ecclesiæ, renitente Senatore quodam, vnde hæresim hauserat, consecrauit.

MISSIO SMODECENSIS.

SEd quæ domi geruntur nihil ad ea, quæ gesta sunt foris. Smodeci superstitiones & errores sublatis sunt multi. Larem pagani colebant, quem illi, Dimstipan, nos fumi aut foci dominum appellare possumus. huic par gallorum à vicinis offerebatur. deinde pro cuiusque fortunis epulum inibatur. epularum aliquid relinquere in insequentem diem religioni erat. quin aqua ipsa vnde lances elutæ essent, absumebatur igne. Mortuis epulas anniuersario die pro suis quisque opibus ministrabat. ministrandi is erat ritus: effundebatur aqua sub mensam, cochlearia erigebantur in patinis, cereisq. accensis certis quibusdam verbis mortuum sortilegus compellabat. quibus rite peractis tum demum accumbebatur. cibiq. primum frustulũ deijciebatur in terram. Nec minus illa ridicula: Die Pentecostes frumentum partem singulæ familiæ conferebant, potioneq. è frumento confecta simul conueniebant: cumque vel ariete immolato, vel ad ripas fluminum boue cæso discumberent; sortilegus aut alius quispiã
eta-

etate prouectior de carnibus prelibabat; ab eoque omnes tempus et auram commodam precabantur. Quid singula colligam? nulla pene res superstitione vacabat. Si cuiquam filius agrotaret, is sortilegum accerserat, qui iactis sortibus Deo agnum pro agrotantis salute litabat. eo caso parentibus tantum ceterisque filiis vescafas erat, relicta pelle sortilego. Si ferendum esset, gallus gallinaque sacrificabatur. Si quid in grege suum generosum existeret, id pater familias Deo ad augendum gregis numerum sacrificabat. De sacrificio praeter liberos parentesque gustabat nemo. Infantes qui sine baptismate decessissent, in sacra tilia reponebantur, quod vulgo dicerent nefas esse huiusmodi puerulos terrae mandari. Mos etiam fuit, ut mulieres, suae, diurno tempore, saginata litarent. eamque postea apparatus operae deuorarent: reliquias vero partim in horreo terrae mandarent, partim sub mola domestica. praeficiebatur his sacris sponsa nouella, quae sacra violantibus Deae Telluris mimitaretur ultionem. Hac et alia superstitionum genera, quae missa facimus, paria necessario ritia consequebantur. Ebrietas numerabatur in laudibus. Matrimonia ex raptu virginum inibantur; nec unam tantum unum, sed plures ducebat uxores. Nihil de Deo trino unumque, nihil de humani generis Redemptione, nihil de animorum immortalitate auditum erat. Sacramentorum nullus erat usus: tantum tractabatur aratrum, et omnis eorum cura in occasione et subigendis glebis consumebatur. Quo circa in his excolendis hominibus quantum fuerit insudandum, non est difficile existimare. Deo iuuante perfectum est, ut

quanquam initio nos illi riderent & cachinnis exciperent, postea tamen crebris mansueti colloquijs, & nos sepe audire, & conuenire non dubitarint. Aliud lustratum est oppidum, quod non minus nostrorum operam stagitabat. Parochus ibi cæcus & surdus: templum male materiatur ac ruinosum: aræ altis oppletæ sordibus: mappa plane deritæ: nullus ibi sacerdotis ornatus, qui quidem sacerdotem deceret: nullus calix nisi è stanno uetustate consumptus, isq. notatus consecrati vini vestigijs. In oppidanis ingens rerum diuinarum inscitia; mores barbari, ritus ethnici, ut qui Deam Tellurem colerent. Sed diuina ope ita desertis illis animis subuentum est, ut & fidei nostræ mysteria, & alia Christiani hominis officia paucis diebus trecenti & quadraginta didicerint, expiatq. confessione sint circiter octingenti. At sanctissimum Christi corpus initio non æque facile communicatum. nã cum ex anniuersaria illa quam diximus superstitione Telluris, reliquias quas Deiuæ idest Deas appellabãt, suis in ædibus asseruarent; enim uero indigna uisa res est, ut qui Deorum monumenta retinerent, ijs ad cœlestes epulas pateret aditus. Non est passus sacerdos non ster apud eos quos Christi sanguis aspererat tam nefandi uestigia sceleris remanere. Pagos obequitando lustrauit, & ædium angulos perferutatus, qui quid ex ijs sacris repperit, contriuit, in lutumq. proiecit. denique perfecit, ut multi qui superstitionibus impediti Eucharistiæ participes esse non poterant; iam superstitione deposita compotes fierent, numeratiq. sunt quadringenti circiter & quinquaginta: nec tamen ad
 sa-

sacram mensam prius admissi, quam iridui inedia in-
quinatos superstitionibus animos perpurgassent, cum-
que aliquando Pater Christi corpus distributurus ad-
monuisset, videndum esse cuique, ne occultati sceleris
conscientia cœlestē panem attingeret; confestim vnus
in media hominum turba ad pedes comitis patris sese
abiecit, clamans magnum se facinus occultasse. Quid
multa? eo deducta res est, ut qui ad Christi mensam re-
cusarint accedere, in suspicionem criminis veniant.
Quid? quod cum domum nostri redirent, ecce tibi è vi-
cino pago nonnulli vehementer instant, ut ex eo pago
mulierem, quæ nec Eucharistiam sumpserat & suis
sordibus delectabatur, eijciant. Qui autem supersti-
tionibus erant addicti, ij postea ad Ecclesiæ ritus sic
affici cœperunt, ut vno die tria dolia aquæ lustralis
exhauserint, cogereturq. Pater magnam aquæ copiã
iterum ac sepius consecrare. Plane agendæ sunt gra-
tia Deo, qui pulsis tenebris, veritatis in ea regione lu-
cem paulatim reuocat. In alio item pago, qui è Ru-
thēnis fere constat magna cum vtilitate versati sunt
nostri. Sunt enim & Rutheni superstitionibus pleni &
ex his ad alios omnis superstitio manauit. Mortuis
epulas præbent: ipsis & candelas inter prandendum
etiam tum cum maxime lucet, accendunt. Alij ad tu-
mulum deferunt escas easq. relinquunt in vasculis, ut
noctu mortuorum animi prodeuntes habeant, quo se
se alant. interim ex aduerso præsto sunt Canes &
quæ parata sunt deuorant: illi vero confecta putant
ab animis. Nostri ut his superstitionibus mederentur
sedulo laborarunt, nec omnino nihil profecerunt. duo-

decim enim ad Ecclesiam Catholicam adiunxerunt, & à Catholicis tum ad confessionis tum ad Communionis sacramenta adduxere permultos.

MISSIO AD CAVNENSES
& alios.

I Tum est cum alijs, tum ad Caunenses Lituaniæ populos. Apud hos Vir nobilis Lutheranorum facile princeps habebat domi ministrum: cumq. à nostris ut sese inuiserent, postulasset, multa apud eum de religione disputata sunt: cum autem rationum momentis facile cederet, conuertitur ad Ministrum tanquam ad perfugium. Minister statim abnuere pugnam, nec ullis persuasionibus induci, ut cum Sacerdote nostro congredereetur. cum eum nostri, ut pro Luthero dimissionem susciperet, hortarentur, ne quam inscitie subiret infamiam; ille palam Lutherum se sequi negavit. quæ res patrifamilas ceterisque ad deserendam hæresim nõ mediocri fuit incitamento. In Alba Russia cuiusdam Palatini aula cum semel atque iterum in ea esset de peccatis habita concio, usque eo nocturnis spectrorum monstris terreri cœpit, ut ij etiam, quibus consistendi consilium non esset, ad consistendum animum adiecerint. Redierunt ad Ecclesiam Rutheni duo Lutherani tres, quorum vnus multos iam annos eam sectam sequebatur; alter autem libros nobis hæreticos tradidit, & Caluini scripta delaturum se dixit. Iisdem in oris vnus duntaxat è nostris duos & sexaginta schismaticos cum Romana

con-

coniunxit Ecclesia. Quadragesimæ vero spatio sexcentos, qui ab incunabilis peccata repeterent, audiuit. Aeger cū per sacrā confessionē nunquā animi maculas eluisset, ac ne posset quidem propter amissam loquendi facultatem; nitibus se confiteri velle significauit. Postridie cum ad eum nostri venissent, illis præsentibus vox redit. itaque peccata confessus perceptisq. Eucharistiæ mysterijs postero die migravit è vita.

POSTNANIENSE.

Archiepiscopus Gnesnensis cum primum in Archiepiscopi sedes venisset. Rectorem nostrū qui tum aberat, euocauit; eiq. suum de Societatis collegio deq. Seminario inslituendo consilium exposuit. daturum etiam se recepit operam, ut Postnaniense Collegium inchoatum absolueret, quod consequenti anno perfecit: ad eamq. rē de consilio publico, præter alios pecuniæ cumulos, quattuor nobis villas attribuit: donauitq. bibliothecam suam partim Postnaniensi, partim Calisiensi collegio. atque hoc certis etiam à se ornatum iri redditibus pollicetur. Postnanienses fructus non minus numero quam varietate delectāt. Vna Quadragesima tria millia amplius confitentium præter Gymnastiū iuuentutem numerata sunt. Qui autem ætatem omnem per confessionem expiarunt, plus minus fere trecenti. Reconciliati sunt Ecclesiæ septem & septuaginta in ijsq. nobiles non pauci. Senator contaminatus heresi præter omnium expectationem magna modestiæ humilitatisq. significatione ad nos ve-

nit, cumq. multa de Christiano officio ac moribus con-
 sulisset, vix auulsus a nostris, vnum a quo commodius
 institui posset religionis nostræ dogmatibus, euocauit.
 Meditationes Societatis traditæ sunt nobilibus viris.
 in his Abbati Tremesnensi, qui creatus est Venden-
 sis episcopus in Liuonia. is P. Posseni per motus epi-
 stolis, quamuis esset valetudine imbecilla, libenter ta-
 men se patiebatur institui. vtilitas ea fuit vt affirma-
 ret se tum primū, qualis esset, intellexisse, cū ad id tē-
 pus sese penitus ignorasset, sibi profana sordere, spiri-
 tales exercitationes demonstrationes dicere, in ijsque
 ad perfectam virtutem plurimum inesse momenti, cū
 que a prouinciali, qui collegiū inspecturus aduenerat
 salutaretur, Cæcus, inquit, in has meditationes ingres-
 sus sum, videns exeo. Ad Abbatiam quandam
 missi sunt duo, a quibus cum alia pie christianeq. sunt
 gesta: tum multa in eius cænobio, quæ labente discipli-
 nâ interierant, restituta; præcipue vt sacrorum ritus
 ceremoniæq. colantur, vt cænobij leges institutaq. ser-
 uentur, & quod caput est vt perfecte religionis vota
 soluantur. Hæc adeo grata fuerunt Abbati, vt no-
 stris postea perhonorifice gratias egerit, argentumq.
 non dubitarit offerre. quod tamen funditus repudiatū
 est. Apud Calisienses hæc fuere præcipua. duobus
 fere mensibus confessiones vitæ totius audita ducētæ,
 expiatq. centum, qui diu sordes animi non eluerant.
 Quidam autē, dum adulterij crimē occultat, passus est
 graues dies noctesq. molestias, sed scelere patefacto,
 cereoq. agno de ceruice suspenso, eas facile dispulit.

IAROSLAVIENSE.

ERuthenis hæreticisq. Iaroslauij ad Ecclesiã octo-
 decim accesserunt, præter eos, quos nostri in diuer-
 sa loca dimissi ad eandem religionẽ adiunxerunt. Sed
 è nostrorũ profectiõibus, ij maxime fructus constãt.
 Castellana Præmisiensis illustris vidua sanctitatis cũ
 Ruthenos sibi subiectos ad obedientiam Ecclesiæ Rom.
 reuocare vellet, a summo Pont. impetrauit, vt per eũ
 sibi liceret ad Catholicorum vsus Ruthenorũ templa
 trasferre. Nostros præterea accersijt, conuocatisque
 Ruthenorum Sacerdotibus, quos Popos appellant, cor-
 ram multitudine cuiusq. plebe Ruthenorum errores
 confutari cœpti sunt. Res ita processit, vt Popi ipsi, qui
 sex omnino numerantur, fateri cogentur, apud suum
 Vuladicam (is inter eos episcopi locum obinet) non ha-
 bere se quid ad ea, quæ à nostris obiecta essent, respon-
 dere possent. Et quamquam res magnis videbatur non
 carere difficultatibus; eo tamen deducta est, vt præter
 alios quosdam hæreticos tres è Ruthenorum synago-
 ga ad verum Religionis cultum traducti sint: tanta
 cum Catholicorum voluptate fructuq. vt pro gratijs
 Deo agendis ab vniuersis se vitæ masculis expiarint.
 Altera fuit in Pocuciam profectio, vnde alias etiam
 excurrebatur in oras. Coloniæ vero quæ princeps Po-
 cocie ciuitas est, triduum in audiendis confessionibus,
 quæ fere omnes, iam inde à vitæ primordijs incohabã-
 tur, consumptum est. inductusq. præcipue Curia Pa-
 rochus, vt id munus, cui ipse nõ satis erat idoneus, pro-
 do-

doctiq. Sacerdoti concederet. Nec minorem utilitatem reditus habuit. Est in Volhinia huius Regni provincia illustris quidam Ruthenus Ostrogenſis dux Palatinusq. Kiouienſis, cuius patrocinio tota Ruthenoriſſeſta maxime nititur. hic vt vidit ex duobus filijs ſuis alterum factum eſſe Catholicum, ne alter fieret, & beneficijs eum ſibi deuinxit & iure iurando vxoremque ei dedit, quæ matrem haberet Ruthenicam. ſed vt non eſt conſilium cõtra dominum, hanc Deus filio vxoriqu. mentem iniecit, vt matrem coniugis, ſalutis ſuæ gratia relinquerent. quod dum ſecum ipſi meditantur, admonitus noſter ille, quẽ in Pocucia verſaridiximus, ad eos diuertit in reditu, vt quæ Catholicorum partes ſunt, docerentur. inde ab eis in Lituaniã deducitur eo conſilio, vt & magis confirmarentur in fide, & eorum reſellerentur aduerſarij. Parens interim Dux Ostrogenſis filio vehementer irascitur, neque eum in conſpectum ſuum venire patitur. Vxoris tamen Mater mitiorem ſe præbet in filiam, eſi nititur illa quidem quantum in ſe eſt, vt eam ab inſtitutis abducatur. At filia ea religionis fundamẽta iecit, vt multo ſacilius alios in ſuam ſententiam perducatur, quam vt deducatur ipſa de ſua.

C L A V D I P O L I T A N V M

Claudiopoli quæ duobus annis proximis geſta ſunt breuiter perſtringemus. Chriſtophorus Batorius Tranſyluaniæ Princeps pro ea, qua fuit pietate ſtudioque aduerſus catholicam religionem, filium quem

quem habebat vnum, ne hæreticorum educatione deprauaretur, in disciplinam Societati tradidit, inuita coniuge ac reclamante. Idem moriens Sacerdotem nostrum præsto sibi esse voluit, eumq. de diuinis rebus audire loquentem. qua in re maxime enituit charitas & sedulitas patris, qui eius causa toto triduo somnum non vidit. Funus principis in templo nostro curatū est: noluit enim Rex Catholicus catholici fratris corpus hæreticorum cadaueribus inquinari, quamuis eorum templum & magnificum sit, & sepulturis procerum nobilitatum. Mortem Principis difficillima consecuta sunt tempora, bonis inimica, & religioni maxime aduersa. omnis hæreticorum diu collecta vis tacito cōpressa odio, simul ac temporis oportunitatem nata est subito in nos erupit. violabatur templi nostri sanctitas & sædis ossibus multoq. lapide complebatur. petebantur fores lapidibus, introeuntes vero conuitijs ac maledictis: optimus quisque ab ingressione templi propulsabatur. Sed nimirum Catholicæ religionis gloriã non modo non imminuit calamitas, verum etiam honestat. Deductus à Proceribus Princeps puer, is quem nostris traditum in disciplinam diximus, is inquam nostram deductus in ædem, visus est hæreticorum insolentiam paulisper comprimere. Quare mox tempestate sedata a fundamentis restauratum est templum, altaribus exornatum, subsellijs instructum, & contra improborum petulantiam extrinsecus tectum atque munitum. cumq. antea non ita celebraretur à multis postea duplicata celebritas est. Et cum Proceres ægre ferrent, à Societate Principem educari, postea ita eis
pro-

probari educatio pueri cœpta est, ut eius quoque institutorem suis in rebus ipsi consulerent. Auxit magistri auctoritatem auctoritas Regis, qui Polonos tres nobili genere natos, ut eadem disciplina instituerentur huc misit. ex ijsq. duo cum essent hæretici inuitis parentibus ad Catholicorum numerum accesserunt. Auctus est progrediente tempore condiscipulorum numerus ad octo; qui ipsi, etsi nati & alti erant in hæresi, nunc tamen nostræ Fidei propugnatores acerrimi magnam spem præbent rei Catholicæ adiuuandæ. Tam hæreticorum ad Ecclesiam Catholicam crebra conuersio, quos nec cessat Deus interdum vel miraculis excitare. Energumena duæ in tēplo nostro à malo dæmone liberatæ, integris hæreticorū familijs magno incitamento fuerunt, ut Ecclesiam Rom. agnoscerent. Energumena præsertim quædam, quæ cum marito Caluinianæ sectæ maxime addicta, cum animaduerteret, nullam sibi opem à suis ministris offerri potuisse, à Catholicis vere potuisse, nullam sibi aliam intellexit colendam esse religionem, præter eam quæ à Romano Pontifice, catholicisq. præscribitur. Hoc eodem anno seminarium Pontificium P. Possuini opera institutum est. eique mille taleros ac sexcētos, hoc est aureos mille trecentos ac sexaginta Pontifex, totidemq. Rex Polonus attribuit.

P O L O C E N S E.

Polocium ciuitas Russiæ est finitima Moscæ, constatq. fere tota Ruthenis. Hæresibus plena sunt omnia, & tamen permittunt suis famulis domini, si

Catholici sint, suo ut arbitrato viuant, quod dicant
 Ruthenorum quidem religionem commodā esse, sed
 famulorum longe optimam, facileq. patiuntur, imo
 etiam postulant, ut filij sui à nostris & moribus insti-
 tuantur & litteris. In Anni restituti ratione nullū
 nobis tribuunt: nec dubitant quin Catholici firmissimis
 nitantur rationibus, idque hoc potissimum argumento
 sibi persuadent, quod & numero præstant & sapien-
 tia, ideoq. Catholicos in ea se malle sequi, quam suos
 ineptos numeroq. perpaucos. Nec tamen nullus
 omnino sacramentorum est usus. Nobilis quidam vir
 ad confitēda peccata venit, qui duodeuiginti annis an-
 te declinarat ad hæresim, in eaque ob eam causam
 tam pertinaciter se hæsisse dicebat, quod cum sæpius
 ad confessionem accessisset, operam sibi non dedisset
 Sacerdos. Ruthena insignis ut confiteretur, Sacer-
 dotem nostrum accersit, quod negaret velle se sua
 Popis indicare peccata, quæ illi ira incitati enuntiare
 non dubitant. Parentes ipsi quamuis à nobis in religio-
 ne dissentiant, suos tamen liberos in templum no-
 strum deducunt: fatenturque quantum demum inter
 sua & nostra sacramenta interiectum sit interuallū,
 quin eorum quidam affirmasse dicitur, ideo se ad La-
 tinorum templum non libenter accedere, quod dum
 ibi rebus diuinis intersit, perpetuo lacrimam non con-
 tineat. Alius item nobilis vir ab hæresi conuersus
 ad fidem, cum schismaticam haberet vxo rem, vehe-
 menter contendit, ut iterum à Sacerdote nostro co-
 pularetur, quod cum dissuaderent amici, Non possum,
 inquit, salua religione, saluo pudore cum hac esse diu-
 tius.

tius. querenti enim ex me ministro an ad nuptias consentirem, scio me ut sutori vel lanioni cuiquam non ut Dei administro ac diuinarum rerum dispensatori respondisse. Aeger quoque nobilis cum hæresim eiu-
rasset, patriq. nostro confessus esset, non ita multo post è morbo conualuit. is deinde mira se vidisse narrabat, in amplissimo se versari palatio diuersis linguis nationibusq. referto, in eaq. sella posita, iudicem cū comitatu nobilissimo sessum venisse, statimq. exitisse tumultū, & quorsū iā seuerus Iudex pro tribunali sedisset, exclamatū, responsumq. esse, ut & causam tumultus cognosceret, & qua de re tanta inter se nationū diuersitas discreparet. cumq. repertū esset omnē discordiā e religionis dissensione profectam, nulla interposita mora alios morti, alios exilio, nonnullos etiam virgis fuisse addictos: cum vero ipsemet aeger ante iudicem sisteretur, tum omnes illos capitali sententia damnatos in eum conuersos existimasse multo seuerius punitum iri, quod Iesuitarum dogmatibus adhæsisset. at hoc ipso nomine absolutum à iudice cum honore dimissum.

COLLEGIVM RIGENSE.

Nouum & recens est Rigense collegium, cuius constituendi ratio ea fuit. Rex Poloniæ pace cū Moscho confecta, ac Liuania recuperata, cum Rigam quæ Liuoniæ metropolis est peruenisset, nihil prius habuit, quam ut à ciuibus templum quoque B. Iacobo sacrum & Monasterium S. Magdalenaë recuperaret. cumq. alios Sacerdotes Catholicos non haberet, vo-
luit

Luit illic vnus e nostris tantisper hæreret, donec literis ad Generalem datis, plures ad hanc vineã operas euocaret. Scripsit & ad Summum Pont. postulans è Societate quamplurimos. ei tamen duodecim circiter promissi sunt, iij. è varijs collecti prouincijs die cinerum vna cum Prouinciali Rigam venerunt.

Reliquit hic Prouincialis Sacerdotes quattuor duosque fratres, decimoque post die cum socijs totidem ad alteram quasi Coloniam deducendam Torpatum se contulit. de qua posterius dicemus. Rigæ autem sedulo curatur, vt hæresibus inquinata ciuitas concionũ presidjs pristino religionis splendori reddatur. officiant hæreticorum ministri decem, qui quotidianis concionum rixanijs, diuini verbi triticum pene suffocant. effectũ tamen aliquid est, & ab hæresibus crepti complures. Sacerdos meditationum nostrarum beneficio cum è medijs stupris atque hæresibus emerisset, & hæresim in templo nostro publice eiurauit, & à mulierum familiaritate discessit. In Ruthenis ea sæpe suppleuimus in baptisate, quæ in huiuscemodi schismaticis desiderari solent: cumque in hac ciuitate sit nemo, qui sacramenta catholico ritu ministret, Parochi munus obeundum nobis fuit baptizandi. nonnulli. In terdum autem & prodigijs miraculisq. Deus, quantis in erroribus hæretici versentur ostendit. Rigæ Ruthenus quidam cum sæpe admoneretur à catholicis vt cum Romana ecclesia rediret in gratiam, semper autem obsurdesceret, sine pœnitentia decepsit. Ex eo die varia in eius ædibus spectra se domesticis offerebant. assidentibus auferebantur mensæ, nemine comparen-

te. cubicularum fores non modo pessulis, sed etiam se-
 ra pensili obfirmatæ totis cardinibus eueriebantur. è
 summis ædibus lapides iaciebantur ingentes, pice fœ-
 dati, quos se tractasse perhibet Sacerdos è nostris. Qui
 dam autem Polonus, quem Pater idem se vidisse affir-
 mat, adeo grauius est vulneratus in vertice, vt dies
 aliquot iacuerit femiuuius. in eadem domo cum mul-
 tum straminis esset, id totum in minutissimas partes
 comminutum est. denique hæc & id genus alia cerne-
 bantur plena terroris, quæ non obscure quantum sibi
 ius in ijs ædibus sumpsisset Sathanas indicabāt. ingres-
 sus in eas is, quem dixi Sacerdos cum comitè altero,
 aqua benedicta thureq. adhibitis, expiauit. quo exor-
 cismo omnis tumultus dæmonum conquieuit, id quod
 multis deinde gratijs ædium domini testati sunt. Obi-
 ta sunt de more finitima loca, quæ quantis ad chri-
 stiane viuendum sint destituta præsidijs, vix credi-
 bile, nisi perspexeris, videatur. Cum B. Magdalene
 Monasterium, de quo supra diximus multos habeat si-
 bi subiectos pagos, faciendum sibi nostri putarunt, quo-
 niam eius loci cura ad eos pertinet, vt acceptis à Mo-
 nasterio litteris, quæ procurationis sibi traditæ fidem
 facerent, eos pagos, qui septem numerantur, obirent.
 tanta est autem in ijs religionis inscitia, vt in vno pa-
 go, qui precationis dominicæ formulam teneret, dun-
 taxat vnus; qui vero crucis imprimendæ sibi rationē,
 iuuentus sit nemo. in alio vero pago tanta item rerum
 diuinarum ignoratio, tanta vero ingeniorum tarditas
 atque hebetudo, vix vt aliquid summo labore studio-
 que percipiant. Lothau finitimi populi Parocho de
 stitu-

stituti pastorem aliquem requirebant: cumq. illis concionator accersiretur hæreticus; nostri ut tanto incommodo obuiam irent, eius Ecclesiæ procurationē dum aliquem reperiant idoneum, sibi deposcūt. quod cum à Governatore Episcopoq. impetratum esset; vix eo Sacerdos noster peruenerat, cum illuc extēplo Lutheranus minister aduolat. Nostrum autem quid illic rerū ageret percunctanti, nihil est, inquit noster, quod tibi indicem: hoc tantum dico me, & Catholicum Sacerdotem esse, & Governatoris iussu, ut sacrificem & concioner, huc missum. Tum ille frustra igitur hic ego. expeditoq. curru celeriter auolauit. Hæc sunt huius anni præcipua. ut autem pollicentur initia spes est fore, ut Liuania intelligat vniversa, quam salutaris fuerit Societatis aduētus: hoc præsertim Episcopo & Governatore, quo utimur sane propitio. est autem idē Episcopus, idem Governator Georgius Radziuilus, is quem postea sua virtus in Cardinalium collegium cooptauit. qui quam bene de nobis meritus sit longum esset hisce litteris persequi. Voluit tota spectante ciuitate (id quod ante annum quinquagesimum nemo fortasse fecerat) sacros ordines in æde nostra suscipere ante vero quam suas Deo primitias offerret, ab administratione se paulisper abducens, in nostras ædes ad excolendum nostris meditationibus animum sese addidit. Dies autem, quo primum operatus est sacris, totus est nobiscum traductus. Biduo triduoque post graui magistratus edicto cavit, ne quis vel nobis vel nostris molestiæ aliquid exhiberet. id edictum & pro templi curiæq. foribus propositū est, & à concionatoribus pro

mulgatum; acciditq. periucunde, vt tum mitteretur ad suggestum, cum forte quidam tota concione debacchatus esset in nos: itaque vno eodemque tempore calidum vomuit & frigidum bonus videlicet minister. Alius vero concionator hereticus cum audacius in nostrum ordinem inuectus esset, statim mandauit Episcopos, vt vel corrigeretur à Senatu, vel ante suum Tribunal sisteretur: cohibitaq. hominis insolentia ceteris obtrektoribus silentium indixit. Quare nemo iam in Catholicos inuehi audet. Sed non id agimus, vt huius Episcopi virtutē, cui nulla par oratio reperi potest, ornemus. satis est hoc dixisse nec Liouiam tueri partem vllam catholicæ religionis, nec Societatem nostram sese tutari ab improborum incurfibus sine eiusope præsidioq. potuisse. Nos enim premimur aduersarijs, & vt pauca de multis attingam, quæ inuidiæ causa de nobis illi confingunt, sæda cantica in nos componunt, dentatisq. chartis in publicum propositis mordent: quibus non aliter respondetur, nisi æquitate animi ac patientia. E pagis Leonardus Rubenus is quem supra significauī, redibat, cum ecce tibi ad Cæmiterij templiq. valuas pagella maledica, cum hac inscriptione, Lungenbardo mentienti. eademq. scheda iisdē referta maledictis affixa erat pro foribus ædium: quæ quidem non est passus Pater vllō modo refigi: nam alteram ad templi cæmiterium boni refixerant: nec aliter frangendos putauit improborum impetus nisi silentio & tolerantia. ea res magis auctores sceleris irritauit, qui dedecori se fore arbitrati sunt, cui fuerunt honori. ciues enim multi cum infamem schedulam le-

ctitaf-

Hitassent, in eaq. patris nomē corruptū animaduerte-
 rent, Pater inquit Leonardus Leonardus erit inui-
 tis improbis & maledicis, illi vero semper sui similes
 nebulones. Itaque victi illi confusiq. pudore nocte in-
 tempesta suis ipsi manibus sua maledicta rescindunt.
 cumq. in cubiculo Pater quiesceret, illi de publica via
 cubiculi fenestris effractis lapideos ad deuorandum
 panes offerebant. ter eadem nocte coniectu lapidum
 fregere fenestras. qua re commotus Senatus publicis
 ante curiam schedulis ei, qui auctores indicasset, pluri-
 mum sponndit argenti. Pater pro concione dixit, no-
 stros quidem vt lapidibus peterentur commeruisse,
 quia nequaquam satis essent populum ad pœnitentiã
 suis concionibus cohortati: fieri tamen ipsis iniuriam
 quod non eo nomine peterentur: valuas autem tem-
 plorum ac fenestras priuatarum ædium nihil tale cõ-
 meruisse: se paratos mori, se nullo nisi aut sūmi Pont.
 aut Regis imperio ciuitate cessuros. Senatus non desti-
 tit in auctores inquirere, coniectiq. sunt nonnulli in
 carcerem, qui tamen nostris deprecantibus, quoniam
 se abesse pernegabant à crimine, educti sunt. Nobis
 itaque gratiæ sunt agenda Deo, qui vt amicos nos in-
 terdum exercet, nec patitur sine laborum difficultate
 præclaras res gerere, quo maiore postea mercede
 compenset.

TORPATENSE DOMICILIVM.

TOrpatum vrbs est in extrema fere Liuania, Rigæ
 amplitudine par, loco plano, & aperto, Suecis

Moscisq. finitima. Ea postquam ad nefaria Lutherano-
 norum dogmata ab auita religione defecit, non sine di-
 uino consilio sæpe calamitates experta, sæpe bello va-
 flata, dum ad extremum salutis anno 1557. in dedi-
 tionem à Moscho redacta est. Sed ubi eam Poloniae
 Rex Stephanus anno 1581. cum maiore Liuoniae par-
 te recuperasset, nihil habuit antiquius, quam ut eam
 ad fidem Catholicam reuocaret. ad eam rem de So-
 cietate complures à Summo Pont. & P. Generali vti
 supra significauimus petijt, non tamen plures duode-
 cim impetrauit; qui ipsi in duas quasi diuisi colonias,
 eiusdem rogatu Regis, partim Rigæ, partim Torpati
 morantur. Torpatum autem Sacerdotes quinque fra-
 tresq. duo à Prouinciali deducti sunt decimoquarto,
 Kal. Apr. Eorum aduentum grauitèr tulerunt hære-
 tici, ac pro concione Lutheranus quidam, cum promi-
 scue inter auditores, nostri laterent, Iesuitas miris mo-
 dis depinxit, spurios aiebat in urbem aduectos, scor-
 tatores, dignos omni cõtumelia, homines denique, qui
 matrimonia instituta diuinitus, prohiberent. Prouin-
 cialis non minus de Societatis fama, quam de animo-
 rum salute sollicitus, rem ad Polonos gubernatores de-
 fert; nec ita multo post adducitur ad nos reconcilian-
 di causa Lutheranus ille minister. cui Prouincia-
 lis mira quadam dexteritate quæcumque in nos vo-
 muisset, obiecit. Negauit ille ea de nobis à se dicta es-
 se, sed alios se ijs verbis voluisse describere. Pater ho-
 minem benigne admonitũ eo deduxit, ut quoniam ho-
 minibus à Rege missis inferre conatus esset infamiam,
 ea quæ proxime in nos dixisset, consequenti concione

retexeret. fecit, & accurate fecit, vt plane ea nobis contumelia emenda fuisse videretur. Redditum est postea regiae Maiestatis œconomus diploma regium quo rex templum nobis decernebat & ædes: ille vero tum benigne nos excepit vt solet, tum omnia nobis templa patefieri iussit, vt quod commodissimum nostris rationibus foret, eligeremus. Delectum est templum B. Catharinæ sacrum, cui amplum adiunctum est Monasterium, quod septuaginta olim seminarum fuisse dicitur; atque ob eam causam nostris rationibus muneribusq. percommodum. Eum locum cum suo concionatore Estones occupabant. sunt autem Estones rustici paganiq. qui lingua vtuntur Estonica: quibus visum est sine dubitatione grauissimum è suis sedibus pelli. Ergo ad Senatum continuo querelæ. Prouincialis habito ad Senatum colloquio docet non esse, quod quisquam nostris iure succenseat, cum quod daretur acciperent. Interim Regiæ Maiestatis œconomus per internuncium mandat, ne quid nostris exhiberetur in ea re negotij, quibus templum esset Regio iussu decretum, eaque ratione dirempta lis est. Sed quanquam locus vt dixi satis est ille quidem ad vitæ nostræ rationes accomodatus; non defuit tamen virtutis exercendæ materia: nam non modo lectis, stragulis, mappis, mensis, omni denique domestica suppellectili carendum fuit; sed artificibus quoque ipsis & materia vnde illa confici possent. Itaque illud restabat vnum, vt sua quisque vita commodisq. contemptis, totus animorum salui commodisq. seruiret. Quattuor autem videtur Deus So-

cietati nostræ genera hominum commisisse. Germanos Polonos, Estonas, & Moschos siue Ruthenos, quorum sua quisque utitur lingua, Germana ciuis, Polonica miles, Rusticus Estonica, Moschouitica seu Ruthenica Moschus. Germani, cum lutherani sint omnes partim inscitia quadam, partim hominum metu abducti, à nostro templo congressuq. refugiunt. Estones licet in tanta rerum vicissitudine integræ religionis semina retinuerint; tamen & linguæ ignoratione & interpretum idoneorum penuria iuari non possunt. Concurrunt illi quidem ad nos quasi impulsî diuinitus, etiam eorû prohibente ministro, quem de Lutheri schola esse diximus; sed nimirum quod à nobis datur accipiunt. Deferunt ad baptizandum infantes, baptizatique sunt multi, & more maiorum Apostolum aliquem sibi dari volunt, quem patroni numero colant. Sal, candelas, pomaque recentia, prout anni tempus tulit, ad nos afferunt, eisq. ut benedicatur efflagitant. Nam quantum his benedictionibus tribuant vix credi potest. & merito. nam vel aqua ipsa cui nostri rite benedixerint, miracula nonnumquam edidit & prodigia; ut iam vulgo hæc de nostris fama peruasertit, eis à Deo vim tributam esse curandi, quanquam id ipsum aliter interpretantur hæretici, qui magicis artificijs adscribunt omnia. Mulier cantionibus prope & veneficijs eneçta, aquam benedictam cum perpotasset, multum virus euomuit. Alius eiusdem aspersione aquæ, tum etiam cercis diuini agni simulacris fœda spectra à sese repulit. isdemq. curationibus comitiali morbo liberatus est puer. Rusticus octauum
iam

iam annum cum mouere se loco non posset, eadē aqua ad eum missa (aberat enim à nostris multa millia passuum) postridie suis pedibus, ut pro incolumitate sua gratias ageret, eo contendit. Quidam vero cum & multos in itinere amisset equos, & ille ipse in quo sedebat grauiter agrotaret, hac ipsa aqua a nostris accepta, & sibi medicinam fecit & equo. Erant & lacus aliqui spectris infesti, quos ut quietos accolæ redderēt in eos vel pecudes iaciebant, vel sanguinem fundebant humanū. nostri, hac superstitione damnata, lacus illos lustrali aqua perspergunt, & Christi crucem prope de figunt. ita omnis sedatus est terror: omnia depulsa sunt spectra. Germani quoniam ex ea natione de Societate sunt quattuor, & priuatis sermonibus adiuantur, & publicis. quanquam ad conciones ob eam quam dixi causam uentitāt rari. Polonica concio frequentior. eaq. festis diebus horis matutinis ac pomeridianis habetur. ita effectum est ut Poloni multi, non nulliq. etiā Estones communicarint. Quod ad Gymnasium pertinet, quoniam nunc primum patefactum est, auditor es numerat fere triginta, & quamquam plerique Germani liberos suos, ne Catholici fiant, mittere uerentur ad nos; tres tamen ex ijs missi sunt: reliqui, Poloni omnes: in ijsque nobiles ac primarij. Haftenus de rebus urbanis. nunc tantisper ex urbe migrandum. Duo sacerdotes assidue animarum causa peregrinantur, eorumq. opera multa præclare constituta sunt. Praefectus quidam arcis omnes amicas militum abegit ex arce. Duo item ab hæresi, quinque autem a schismate reuocati. Nec tantum cum dominis aut militibus actum
 sed

sed etiam cum Estonibus rusticis, qui partim ad ipsas pertinent arces, partim itinere occurrebant. Missæ sacrum vel sub dio cum umbraculis, vel domesticos intra parietes (deerant enim templa) celebrabatur. idq. eo maiore gratulatione, quo longiore interuallo peractum non erat. Infantes expiati baptisate tam in æde nostra, quam in villis circiter mille. Vno die vnus è nostris centum & sexaginta lustrauit. Sed quod maxime admiratione dignum est; cum tam multe tamq. desertæ regiones obirentur à nostris, nullo vnquam dicuntur eguisse viatico, tum quia arcium domini ijs, qui suo parent imperio, dederant in mandatis, nostros vt honorifice humaniterq. tractarent; tum quia rustici ipsi beneficij loco numerant, si apud ipsos vel ad horam nostri diuertant. Vbi autem nostros quopiam concessisse compererint, eo subinde quamuis longe positi ipsi conuolant, vt vel ritu Catholico baptizent infantes, vel cæremonias in baptismo præteritas suppleant, vel denique Apostolos de more distribuant. neminem enim apud se patiuntur, quacumque sit ætate vel sexu, quin Apostolum à nobis aliquem patroni loco suscipiat. quem morem traditum à maioribus cum ministri Lutherani contemnant, facile deseruntur.

COLLEGIVM LVBLINENSE

& Nesuisiense.

Lublinense vero Collegium nuper est à duobus nobilibus viris, & primaria femina inchoatum, maximoq. tum populi tum Senatus gratulatione Augu-
sto

Sto mense superioris anni recepti sunt nostri. Aedes
 à Palatino Cracouiensi tributa, ad easq. resarciendas
 argentum. Nec vero Regis desiderata liberalitas est.
 nam & ad fabricam multum nobis decreuit æris, &
 ædificium ipsum vltra mœnia produci facile passus
 est. fauet etiam in ea re senatus. isque tum aream
 quandam Collegio obtulit, tum suum in rebus omni-
 bus patrocinium pollicetur. Dum res constituuntur, in
 alienis templis conciones habentur, & quidem non si-
 ne concursu hominum ac frequentia: pomeridianis au-
 tem temporibus explanatur rudibus catechismus con-
 tra Ebionitarum, qui in eodem loco grassantur, insa-
 nias. Nec vero tam exiguo tempore exigui percepti
 sunt fructus. Virgo in primis nobilis supremi senatoris
 neptis in Regno Poloniae ab hæresi Calviniana, in qua
 nata & educata erat, ad Ecclesiam Catholicam trans-
 ita est. Alius vir item nobilis honestissima familia iã
 septuagenarius, cum trigesimum in hæresi vixisset an-
 num, urgente morbo priusquam decederet, ad ouile
 Christi reuertit. Alij viri feminaq. complures ex ho-
 nestis orti familijs ad eandem redierunt ecclesiam.
 Sed vnus reditus in primis illustris. Hic medicina lau-
 de præstans, nobilitate pari iam inde ab incunabulis
 quadragesimum annum versabatur in hæresi. Itaque
 inter præcipuos numerabatur Anabaptistas, & vbi
 plurimum ab eorum synagoga ad disputandum cum
 Catholicis mittebatur. placuit summæ Dei bonitati, vt
 qui tam diu iacebat in tenebris, lucem veritatis aspi-
 ceret. Igitur in æde frequenti cum campanarum atque
 organorum cantu, psallente clero canticum Augusti-
 ni, in

ni, in sinu nostro magna cum Catholicorum voluptate hæresim eiurauit. mox Vilnam profectus, Meditationibus Societatis imbutus librum contra Anabaptistarum atque Ebionitarum synagogas edidit, vbi dum suæ ad Ecclesiam conuersionis rationes colligit, valde scilicet cruentat hæreticos. Principē etiam Lublinensis synagogæ doctorem ad disputationem prouocauit. Sed egregius doctor forsitan non ignarus, quantas vires veritas habeat, pugnam disputationemq. defugit. Hæc sunt Collegij Lublinensis initia, quæ si pares, vt speramus, habebunt exitus, tum demum Societati nostræ operis fructus extabit.

Niesuisium anno superiore tertio Kal. sept. nostri venerunt. qua in vrbe cum pene nulli colerent templū & sacramentis animos expiarent, tam multi sensim veniunt cœperunt, & animorum sumere medicinas, vt eos iam ædes ipsa vix capiat. Ab hæresi sunt absoluti viginti, à schismate supra triginta. nec minor è vicinis oppidis fructus allatus. Nouogrodecum vrbs est Albæ Rusiæ præcipua, in ea perpauci catholici sunt. cumque ibi schismaticorum templa sint septem, Catholicorum duntaxat est vnum. quod ipsum decimum iam annum certum Sacerdotem non habet. nam Parochus Lutheranus factus modo templi commodis & redditibus gaudeat, de templo ipso non multum laborat. Si quem Sacerdotem Catholicum nactus est minime contentum stipendio, huic sane delegat templi curam; sin minus, templum relinquit inane & à Sacerdotibus spoliatum. Huc profecti sunt nostri, vt eos Catholicos confirmarent. nec inanis fuit illa profectio.

Die qui Christi corpori festus est. Zuuingliani complures suo cum ministro ad concionem nostram venerunt. sed bonus ille vir dominico, qui consecutus est die, duas amplius horas auditores suos, ne per tempus ad nos liceret, remoratus est. nec tamen defuerunt ex eo ipso numero, qui venirent. Duo præterea sese nobis è schismaticis adiunxerunt, aliaque huiusmodi in rem Catholicorum facta sunt.

MISSIO SVETICA.

STocholmiū vrbs est in Suetia, Suetici regni sedes, Sac domicilium, cuius Regina cum esset Catholica & aliquos de Societate vehementer expeteret, interposita sororis auctoritate (ea est Poloniae Regina) quattuor circiter impetrauit. In ea regione septenniū se sociorum labor exercuit. verū dum in eo toti sunt, vt rem Catholicam proueheant, tam pijs conatibus grauis quedam est aduersata tempestas. Nam Regina mortua, qua catholici nitebantur, hereticorum continuo in nos erupit inuidia; vt difficile iam sit, nisi cæleste numen adsit, tam preclarum munus insistere. Obijt Regina xvi. Kal. Octob. cuius singularis virtus, quoniā ea orbis videbatur indignus, citius etiam euolauit in cælum, quam res catholica pateretur: fuit ea semina propagandæ Catholicæ religionis admodum studiosa nec quisquam dubitat, quin ea superstite, magna incrementa Religio ipsa cepisset. Tolerantia & patientia, cuius & plurima documenta dedit & diuturna, fuit insignis. immiserat ei Dominus ante septennium acer-

bisi-

bissimos articulorum dolores, quos illa in beneficii loco numerans ita ferebat, ut ad maiores etiam compararet animum cruciatus. Hominum congressus consuetudinesque vitabat, speciosos titulos aliaque honoris vortabula, quæ ceteri tam studiose colligunt, respuebat. Laudes non minus illa ferebat grauiter, quam ceteri contumelias, eosque qui se collaudassent admonebat, eas partes diuino iudici reseruandas, qui intima pectoris acutissime perspicit. Cum iam supremum tempus adesset, seseque contra humani generis hostem Ecclesiæ sacramentis armasset, multis cum lacrymis queri cœpit, quod nequaquam satis, diuinæ gratiæ muneribus respondisset; nec verita est Regina veniam ab ijs qui aderant, si qua in re quenquam offenderat postulare. Sacerdos noster apud eam sedulus fuit. nec enim eum ea patiebatur abesse, quem de rebus audire diuinis, præcipueque de patientiæ bono perpetuo voluit. Hic fuit Regine exitus & potissimus fructus Sueticiæ profectio nis. Ex oculis sublata Regina tum demum hereticorū ut dixi erupit improbitas: Præcipuus in aula Senator minitatus est, Iesuitas omnes naui impositos, se procul amandaturum, effecturumque cum alijs, ut Papatu apud Suecos ne vestigium quidem vllum remaneret. Alius qui apud ipsos pro Episcopo est, testabatur se suo muneri renunciaturum, si quempiam è Societate docentem vel in Scholis deprehenderet vel in templis. Sed is, quamquam tum quidem ab auditoribus collaudatus est, mox tamen diuino consilio excerci à malo Dæmone cœpit. Mitto quam tetre heretici illi in Pontificem maximum debacchentur. quidā
pro

pro concione clamabat qui hoc tempore inter Christi
 fideles numerari vellet, dubitare eum non oportere, quin
 Romanus Pontifex perditionis sit filius, cumq. in Pō-
 tificem impudentius inueheretur, desinere à Rege ius-
 sus confestim de suggestu abreptus est in custodiam.
 Filia tamen Regis suæ parentis dissimillima ab hæreti-
 corum ministris in fraudem inducta liberum dimitten-
 dum curauit. Solatur nos dissimile fratris ingenium
 qui nouissima matris monita memoria tenens Catholi-
 cam religionem tuetur in primis, sponditq. presenti-
 bus arbitris in proposito se mansurum: cumq. Iubileum
 à summo Pontifice indictum esset, in eo suscipiendo non
 dubitauit se Catholicum profiteri, expiatisq. confes-
 sione peccatis sacratissimum Christi corpus multitudi-
 ne inspectante percipere. insigne profecto facinus tan-
 to ceteris admirabilius, quanto illustrius & in omnium
 oculis conspectuq. perfectum. Soror obstrepit, sed eam
 ne responso quidem dignam iudicat frater. Illud om-
 nino est in adolescente mirabile, quod cum magistro
 antea sit versus hæretico ad audendum proiecto & ad
 iaciendas in Catholicos contumelias prompto, nihil ta-
 men æque ac mores huiuscemodi detestatur. maximè
 incommodum, eum viris bonis egere, abundare malis.
 Is cum ad diuina prodit officia, pene solus egreditur,
 vix quisquam eum sequitur præter vnum aut alterum
 puerum; cum tamen sororem suam ad synagogas hæ-
 reticorum prodeuntem magno ancillarum puerorum
 que grege comitatam animaduertat, acre ad deserend-
 dam religionem incitamentum: nisi Dei beneficio bo-
 nus adolescens iam pridem ista rideret. actum est cū
 illo

illo tum de ritu sacrorum, tū de ministris; consiliumq.
 datum, vt sacerdotes aliquos Suecos mature aduocet,
 ne, si reuertendum nobis sit in Poloniam, omni præsidi-
 o penitus careat; interim nostris illum concionibus
 ac sermonibus distinemus. Hæc in aula. In ciuitate
 spes est fore vt Sacerdotes (si qui hic postea futuri
 sunt orthodoxi) laxius domicilium in posterum ha-
 beant. Quanquam Princeps & si nostræ causæ vnus
 omnium maxime fauet, subuereri tamen videbatur,
 ne ea possit ipse perficere, quæ pia mater animo con-
 stituerat; idq. propter aliquorum senatorum remulen-
 tiam & turbulentas factiones. Tota res pendet à Bel-
 ga quodam mercatore regio, qui domum, quam sibi
 ipse edificabat, vna cum sumptu operisq. nobis nec opi-
 nantibus obtulit; curaturumq. se recepit, vt pusilli Col-
 legij instar edificetur. Ceterum ad Ecclesiam sunt ad-
 ducti nonnulli in his vnus animi tumore & insolentia,
 inter suos facile princeps, qui cum militiam exerce-
 ret, nihil se Deo gratius facere existimabat, quã
 si quotidie quam plurimos Papiſtas (sic
 enim loquuntur apostatæ) trucidaret.
 Is igitur abiecta heresi tantaq. im-
 pietate, vt ad Catholicorum par-
 tes sese adiunxit ex imma-
 nitate illa & feritate
 extitit repente
 mitissimus.

PROVINCIA
AVSTRIAE.

Egunt in quinque Austriae Collegijs socij ducenti circiter & quattuordecim. In Viennensi Collegio sex & quinquaginta. In Pragensi nouem & triginta: In Olumucensi quattuor & quadraginta. In Gracensi sex circiter & triginta. Bruna vnde quadraginta. Ad Societatem accessere triginta. Decessere duo.

COLLEGIVM VIENNENSE.

Fuit hic Viennae annus pestilentia sedus, sed quae diuina providentia fuit, quamquam Gymnasio non nihil attulit cladis, è socijs tamen neminem abstulit. Vigent in templo religionis studia. Vno Paschatis tempore quattuor amplius hominum millia ad mysteriorum communionem accesserunt. E varijs haeresibus quattuor & septuaginta ad catholicos transferunt. in his vnus qui apud Lutheranos viginti annos concionatoris partes egerat, familiaq. praeterea integra, cuius paterfamilias diu se Catholicum simulauerat. Gratiarum reconciliations tum inter coniuges & propinquos, tum inter alienos multae sunt factae, quae quonia nihil praecipui continent, attingenda potius quam commemoranda fuerunt. sed in nonnullis, & si res ipsa vulgaris, ratio tamen reconciliandi non omnino vulgaris: duo cum mutuis inter se inimicitijs odijq. fla-

grarent; nec vllius auctoritate ad lenitatem pacemq.
 traduci possent; Sacerdos è Societate rem tentans his
 alterum verbis aggressus est. Quid si Christus, qui vt
 ab æternis te vindicaret incendijs, acerbissime in cruce
 necari non recusauit, si is inquam, vt huic ignosceres à
 te peteret supplex, tu ne quo minus ignosceres, recusa-
 res? Hic ille quasi hæsitans cum subsisteret, Pater pro
 nolutus ad genua, Atqui ego, inquit, Christi nomine
 vt huic veniam des, supplex oro. hoc ille factò vsque eo
 emollitus est, vt ad omnia quæ pater iuberet paratissi-
 mum se esse diceret. ita positis vtrunque armis firmata
 pax est. Sed non minus in iuuandis animis, quos in frau-
 dem humani generis hostis inducit, quam in corpori-
 bus, quæ ille sepe exagitat laboradum fuit. Quo de ge-
 nere illud accidit non minus auditu horrendum, quam
 visu. Nam Dæmonū duodecim millia sexcenti ac quin-
 quaginta ex infirmissimo puellæ corpore pulsati sunt.
 Atque vt paulo alius tota res repetatur. In pago
 quod Vienna distat passuum millibus octo, Virgo erat
 Anna nomine, hæretica illa quidem, & ab hæreticis
 alta parentibus, sed tamen simplex & recta & suorum
 imperio valde obsequens. Huic auia venefica erat, quæ
 se malo Dæmoni multis iam annis ante deuouerat.
 hæc neptem suam Annam vt adoleuit, eidem humani
 generis hosti pro veteri sua coniunctione despondit.
 Eo non contenta, poma ad aspectum pulchra, plena ta-
 men cantionibus ac veneficijs puellæ offert, simulque
 astanti cuidam, vt fidem daret (dæmon is erat)horta-
 tur; cum illa initio recusaret, diris eam verberibus
 ad id cõpulit. Haustis ijs, quas dixi rebus, vniuersum
 puel-

puellæ corpus intumuit . hinc vehemens orta suffusio
 puella dæmonis obsidione teneri, id quod postea decla-
 rauit euētus. distorquebat dæmon ora puellæ, oculorū
 inuertebat aspectum, cumq. aqua benedicta oris tu-
 moribus aspergeretur, in alias partes corporis emigra-
 bat. cum caput occupauerat, lumen rationis sic obscu-
 rabat, vt ea redderetur insana; cum in oculis sedem ce-
 perat, nono illi fulgore lucis ardebant; vbi **D**os & la-
 bra obsederant, nigræ aut rubicundæ fabæ instar appa-
 rebant. Venitur ad fugandos dæmones, venitur ad ex-
 orcismos: qui cum initio nihil proficerēt, permotus pa-
 rentis precibus Imperator filiam Viennam iubet ad-
 duci, Episcopi q. curæ committi. Episcopus cum lite-
 ris Imperatoris ad Collegij Rectorē venit, egitq. non
 modo precibus verum etiā imperio, vt id oneris no-
 stri susciperent: felicem enim rei exitum se sperare.
 nostri & si egre admodum rem tantam suis humeris
 imparem susceperunt; Episcopi tamen precibus aucto-
 ritateq. compulsi. xv. Kal. Iulij ad expiandum spiri-
 tus sancti templum aggrediuntur. Initio cum paucis
 acta res est. placuit postea diuinæ sapientiæ, vt ad au-
 res oculosq. multitudinis perueniret. nam dæmonum
 vlutatibus & inconditis vocibus, quibus modo porco-
 rum grunntus, modo ranarum coaxationes, modo vi-
 tularum boatus, modo alias aliarum bestiarum voces
 imitabantur, est factum, vt res diutius latere non pos-
 set. itaque tantus fuit repente concursus, quantus ad
 celeberrima quæque spectacula, vt necesse fuerit sa-
 celli fores ad arcendam vim multitudinis obsidere. Hic
 cum dæmonum turba confligitur, hic ad infirmandas

callidi hostis vires Christi cruce, alijsq. Ecclesiæ Catholicæ armis incumbitur. Inuidus hostis abstinere maledictis non poterat, ac præter cetera maledicta, quibus nostros homines onerabat, eos murium capita & nigros arietes appellabat, querebaturq. quod ubi ubi nostri essent, suis conatibus artibusq. resisterent, ideoque nihil sibi fore gratius, quàm si Iesuitas omnes, quot quot terrarum orbe dispersi sunt, ex vno patibulo pendentes aspiceret. Tubebatur crucē osculari puella, frementibus hostibus atque horrendum in modum rugientibus. ea ratione fugabantur quotidie multi; vt certis signis coactus exorcismis diabolus indicabat. Interim Auis in urbem aduecta atque in custodiam inclusa, suis noctu carminibus alios in puellam dæmones putabatur immittere; obijciebat enim sese ei per tenebras: interdumq. auis quædam teterrima in eius cubiculo exaudita est alarum plausu lucernæ lumen extinguere. Sed cum diem nullum cessaretur ab exorcismis semperq. plurimi vt dixi spiritus abigerentur, tandē vbi diuinorum verborū coactus malus dæmon, quot adhuc in eo corpore reliqui essent, indicare; duos tantū superesse dixit. Magna erat omnium hominum expectatio, quorsum res euaderet, hæreticorum præsertim, qui, si res aliter ac cecidit, cecidisset, hoc vno contenti fore videbantur vt de catholicis triumpharent. Nostri tamen nec ieiunijs nec precibus cessarunt vnquam ab eo implorare opem, qui quemadmodum id genus dæmonum eijciatur, ostendit. Pridie itaque eius diei, qui assumptæ in cælum Deiparæ festus est, post horrendos clamores & horribiles eiulatus, tandem dux ipse legionis excessit:

fit: puellamq. ita reliquit afflictam atque exanimatā,
 vulgo vt mortua putaretur. iacuit enim vitæ vſibus de
 ſtituta horas circiter quattuor. conſequenti vero no-
 ſte recreata, poſtridie, qui dies fuit B. Mariæ ſacer d
 ſuis expiata peccatis, ab Epifcopo Vienneniſi, qui in
 æde noſtra vniuerſo populo rem omnem expoſuit,
 Chriſti corpus accepit. Narrauit poſtea puella pul-
 cherrimum ſe uidiſſe virum nouo quodam ſplendore
 lucis amiſtum, ſe ſe bono animo eſſe iubentem, fore
 enim vt mox ſe ab omnium obſidione hoſtium libera-
 ret. Quare poſtea reuocatis priſtinis viribus, tum vo-
 ta quædam Dei matri pro ſua liberatione perſoluit,
 tum Deo dicatis virginibus ſe adiunxit. Dum manife-
 ſtus hoſtis imbecillo fugatur è corpore, ille ipſe obſcu-
 rus atque ignotus oculis corporis ex animorum ſedi-
 bus pulſus eſt. Vir quidam honeſtus cum exorcifmis
 intereſſet, demones inuſitatis quibuſdam mugitibus
 exſulantes, hominem in occipitio leuiter verberarūt,
 exterritus ille, ac ne quis ſe demon inuaderet pertime-
 ſcens; conſeſtim in ædem noſtram ad conſitenda pec-
 cata ſe proripit: deinde biduo triduoque ſumpto ad re-
 colenda peccata vitæ ſuperioris, ea omnia diligenter
 expoſuit. Alius eodem modo ſerebatur faciem leni-
 ter tactus à ſtupris ſlagitijsque deſtitiffe. denique vt
 paucis multa complectar; ea res vna, vt multis fuit
 occaſio Catholicis bene Chriſtianeq. viuendi, ita non
 paucos permouit hæreticos, vt de alia vitæ ratione,
 aliaq. amplectenda religione ſedulo cogitarint. Puel-
 læ Auia totius fons ſceleris & origo, quanquam Dia-
 boli erat illa quidem, & peccati iure, & ſponſione vo-

ti mancipium, tamen quæ infinita Dei bonitas est in ex-
 trema senectute respuit, & dæmoni nuncio hæresiq.
 remisso, atrox ignis supplicium æquo & constanti ani-
 mo tolerauit. Antequam ad supplicium raperetur,
 quo tempore nostri de dæmonis rescindenda pactione
 deq. mutatione religionis agebant; grauius cum ea
 conquestus est Dæmon, quod eius causa exorcismis
 misere torqueretur; postea etiam tam dire in eam ver-
 beribus plagisque desæuit, ut vibicibus foedata fa-
 cies miserationem spectantibus commoueret. Illud
 etiam è re Catholica gestum. hæretici cum ad Con-
 stantinopolitanum Patriarcham, quem à Summo
 Pont. alienum esse nouerant, præcipua suæ sectæ capi-
 ta dedissent, isq. non modo ea non approbasset, verum
 etiam singula refutasset; nostri ad deterrendos hære-
 ticos in linguam translata germanicam, ut confutata
 erant, in vulgus ediderunt. itaque ea nunc magno cum
 hæreticorum dedecore, tum Catholicorum bono te-
 runtur. Auctæ præterea sunt Dei munere ac benefi-
 centia Viennensis Collegij fortunæ. nam B. Annæ Mo-
 nasterium, quod cuidam à consilijs Maximilianus de-
 derat Imperator; hoc anno ad nos, quibus reliqua eius
 bona Rodolphus possidenda concesserat, quasi post li-
 minio rediit. Id Monasterium cum, & amplius, &
 pluribus instructum sit ædibus, Societati opportunissi-
 mum est. Is qui eo cænobio ab Imperatore donatus est
 sponte ad nos venit, nobisq. suum de Monasterio ce-
 dendo consilium exposuit; modo quædam ei resarci-
 rentur impensæ, fieretq. ab Imperatore potestas. Sup-
 plices Imperatori libelli dati sunt, ab eoq. nō modo po-
 testas

restas facta libenter, verum etiam vi in perpetuos col-
legij vsus referretur, tributum.

PRAGENSE ET OLVMV CENSE

PRagæ duo & viginti ad Ecclesiæ redierunt obe-
dientiam. Scholæ post acceptam superiorem pesti-
lentiæ cladem, auditores tamen numerat trecentos cir-
citer & sexaginta, in ijsq. nobiles multos. Praelectio-
nes adiectæ sunt tres, Casuum, Controversarum que-
stionum, & Mathematicorū. Sub serias B. Vincislai
data est tragædia sane quā apparatissima de Achab,
& Iezabelis interitu. Conuictorum contubernium, &
Seminariū Pontificium alumnis & conuictoribus au-
ctum est. in altero septem & septuaginta, viginti in al-
tero numerantur. Ad excipiendos litterarum studio-
sos, qui rei familiaris inopia domicilio carent, certæ
sunt aedes. in eis adolescētes sexaginta versantur tam
incenso religionis amplificandæ studio, vt neminem in
suo numero patiatur, quem non ad idem catholicæ re-
ligionis studium suis colloquijs altercationibusq. con-
uertant. Quattuordecim ex ijs, qui in hæresi vixerant
catholicorum ritu viuunt. Duo in ordinem Cisterciensium,
tres in nostrum adsciti sunt. denique magnam de
se illi opinionem apud omnes Regni proceres concita-
runt. In Ciuitate Pilsnensi duo de nostris multis men-
sibus versati sunt, eorumq. opera duodecim sese ad ca-
tholicos receperunt. In alio Bohemiæ oppido totidem
fuerunt è nostris. abegerunt ex eo Caluinianum mini-
strum, qui septemdecim iam annos rudes suis concio-

nibus deprauabat. Ex alijs quoq. pagis duo alij pseudo ministri magna incolarum gratulatione eiekti sunt. testabantur seniores, cum primum catholica religio reuocata est, se omnes illas ceremonias ac religiones, quæ adhibebantur à nostris, ante annum quinquagesimum coluisse. eoq. nomine Deo immortalis gratulabantur. Ex his senibus etate iam affecta nonnulli intra sex horas à vita migrarunt. Quidam qui centesimum annum exegerat curru vectus ad templum, vbi diuina mysteria percepit, clara voce Deo Opti. Max. coram multitudine gratias egit, quod eius beneficio ad id tempus reseruatus esset, cum Catholicorum more communicare liceret. ea res qui presentes aderant eo vsque permouit vt lacrimas non tenerent.

In Olumecensi Collegio eorum, qui Sacramentis animos expiant, non exiguus est numerus. præter auditores Gymnasijs vno die Paschatis numerata sunt consentientium tria circiter millia. communicantium duo millia & quingenti. In Gymnasio nostro dant operam fere sexcenti, pluresque darent, nisi metum attulisset proxima pestilentia. Sodalitium Dei Matris numerat plus minus ducentos, ex eis nobiles principesque complures. Medicus quidam cum vita cederet condito testamento omnes fere fortunas suas, vnde pauperes perpetuo alantur, sodalitati legauit. E iuuentute, quæ à nostris eruditur quattuor ad nos transferunt. Actæ sunt cum delectatione plausuq. de Iouiniano Imp. comædiæ, quas lectissima spectatorum nobilitauit corona. Matrona quedam deserta ante annu quintum & vigesimum, religione catholica, ad eam nostris adiu-

adiutoribus se reduxit. Princeps etiã vir, qui septuaginta circiter natus annos sub utraque semper specie communicarat, tandem superioris vitæ peccata confessus, sub vna tantum specie communicauit. Ad auitam religionem reuocatus est alius, qui annum quadragesimum perstabat in hæresi. Is postea per id tempus, quo acerbissimam Christi necem communis parens Ecclesia recolit, totum illud spatium, quod à Parasceue ad gloriosam Christi Anastasim interiectum est, sine cibo traduxit, monentiq. id nimium esse homini in religione tironi, respondebat, cum dæmonis causa cibus se se multas hebdomadas fraudasset, nequaquam nimium videri debuisse, si id pusillum tempus Dei causa per inediam ieiuniumque transigeret. præsertim quod iam animo fixum esset, benefacta, certa à Deo compensari mercede.

GRAECENSE COLLEGIVM, ET
Domus probationis.

PRæter ea, quæ in Græcensi Collegio domi sunt gesta, foris plurimis administrata sunt Sacramenta ereptiq. ab hæresibus multi: in his decem adolescentes insignes. Alij item duo præclare indolis adolescentes in Græcensi hæreticorum schola instituti, cum ad Societatis Gymnasium se transtulissent, non ita multo post religionem Catholicam tanto studio complexi sunt, ut ab ea minis precibusue diuelli non possent. eorum alter natus minor cum sæpe à suis, ut à Catholicis descisceret, tentaretur, ingressoque balneum ve-
sti.

ſtimenta ne ad nos rediret erepta eſſent. ſeminudus ad
 Collegium profugit; quod cum domeſtici animadu-
 terent, re desperata veſtimenta remittunt, atque ita
 exagitandi iuuenis ſinem faciunt. Nec vero natu ma-
 ior minus egregie reſtitit ſuis. ſape eum pater ſollicita
 uit ad reditum, & vt liberius ageret, domi concluſum
 per hereticum doctorem, quem ad eam rem aliun-
 de euocauerat, conatus eſt diſputatione conuellere.
 Sed eorum argumenta cum diu filius eluderet, vt pri-
 mum data eſt fugiendi facultas, clam ſine pallio per
 poſticum adium euolat ad Collegium. Alium, vbi diu
 blanditijs terroribus ve Lutheranus parens uſiſſet
 tandem per fraudem in Turcarum fines amandat. ibi
 adoleſcens cum menſium aliquot ſpatio in ſamulatu
 fuiſſet, grauiſſimum in morbum incidit. erat apud eum
 Lutheranus miniſter, qui vt parenti perſuaderet, vt
 ad ſe filium reuocaret, ſcripſit ad eum, Lutheranum
 eſſe factum: eo nuncio parens maxime delectatus filiũ
 reuocat: filius inſcio patre clam de rerum ſuarum ſta-
 tu noſtros conſulit. retardabat à patre diſceſſũ, ma-
 tris ſubita valetudo, ne ſua fuga morbi vim augeret.
 interim filius ad ſimulandum inſtructus, nequaquam
 à domeſticis propinquiſq. diſceſſit. pater plane crede-
 re à Luthero filium eſſe, ſed quo magis in ſententia
 confirmetur, cum hereticorum doctore agit, vt in eo-
 rum ſynagoga, filius papifticam, vt ille aiebat, perfidiã
 eiuret. aſſentiri ſe parenti ſimulat filius, ſed vbi dicta
 dies aduenit, materq. è morbo illo deceſſit, nihil cun-
 ctandum ratus ad Conuictorum Collegium parente
 inuito transfugit. ibi ſurentis patris minis precibuſque

contemptis in Catholica religione magna cum progressionē virtutum perseverat. De Gracensi Collegio hætenus: reliqua sunt communia.

Brunæ autē & si magna ex parte Catholica religio labefactata est: tamen quæ Dei bonitas est, nō desunt qui ad eluendas confessione maculas ventitent: numeratq. sunt paschalibus ferijs amplius mille. Scholis præcipua religionis & pietatis est cura. Filij duo primarij cuiusdam viri, & si in hæresi erant admodum confirmati, tamē cum à nostris magistris audissent, nefarium esse pridie eius diei, qui sanctis omnibus festus est carnes attingere, domum reuersi nulla ratione à parentibus adduci potuerunt, vi eo die carnibus vescerentur. eorum exēplo reliqua permota familia ab iisdem epulis temperauit. Mater pudore victa daturam operam se recepit, vi in posterum, cum huiusmodi ieiuniorum dies inciderint, pisces pro carnibus apponantur. De Nouitijs præter vsitata ipsorum munera ardensque studium despiciendi sui nihil est quod litteris memoriæq. manderetur.

PROVINCIA RHENI.

Ompletitur Rheni provincia domici-
 lia decem, socios amplius trecentos.
 Colonia quattuor & triginta. Mogun-
 tia tres & quinquaginta. Herbipoli
 quinque & quadraginta. Spiræ septē-
 decim. Fuldæ triginta. Molshenij tres & viginti. Pa-
 derbonæ septē. In Treuerensi collegio sexaginta quat-
 tuor. In reliquis idem, qui superiore anno numerus.
 Societas aucta socijs triginta quattuor, sex autem obi-
 tu diminuta.

COLONIENSE COLLEGIVM.

Valde laboravit hoc anno Coloniensis Ecclesia
 propter subitum Pastoris à Romana Ecclesia
 dissidium, sed quoniam ea res nos fere nihil attingit;
 iccirco quæ nostra sunt, ea tantum breuiter perstrin-
 gemus. Inchoatum tēpli opus persequēbatur Societas,
 cum in ijs motibus contra Iesuitas conclamatum est,
 eos peropportune templum alijs, non sibi construere;
 breui enim fore, vt è suis sedibus pellerentur. Amici
 vt ab ædificatione cessaretur, magnopere suadebant,
 quod dicerent satius esse tumultibus paulisper cedere,
 quam salutem nostram cum multorum salute coniun-
 ctam in discrimen offerre. Tamen Dei sanctorumq.
 patrocinio depulsis, quæ impendere videbantur pericu-
 lis, omnia cessere feliciter, tantum enim abest vt ab ope

re cessaretur, vt etiam in medijs fluctibus sit perfectū.
 Id postea sedata tempestate ab Episcopo Vercellensi,
 quem ad res componendas Romanus Pont. huc legauit
 rat, vſitatis ecclesiæ ritibus consecratum est. emittit
 in ea re singularis Præsulis virtus, qui post habitis ce-
 teris rebus, vt cum splendore omnia accurateq. perfici-
 ceret; pridie nobiscum & cibis abstinere, & pernocta-
 re in precibus voluit. Vbi dies illuxit amictu Pontifi-
 cio ceteraq. pompa processit in templum: ibi ritus con-
 secrationis exorsus septem ipsas horas in ea religione
 magna cum voluptate consumpsit. Non minore pieta-
 te, quam hilaritate celebrata res est. frequentia homi-
 num tanta, vt quanquam ades satis illa quidem sit la-
 xa, multos tamē adhuc propter angustias excluderet.
 Quin hæretici quoque mixti catholicis attoniti rei no-
 uitate confluerant, vt qui nunquam sua memoria ali-
 quid tale conspexerant. Nec vero in perturbata ciui-
 tate benemerendi de proximis occasio defuit. nunquā
 magis visa est vigere religio, quam cum ab improbis
 petebatur. Ad sedandos, quos dixi motus non tam hu-
 mana quam diuina sunt quæsita præsidia. Decreta est
 horarum quadraginta supplicatio, quæ vt in ea ciuita-
 te noua res fuit, ita maxime catholicorum animos ex-
 citauit. Et quia res diuinis nitebatur opibus non huma-
 nis. eos quoque exitus habuit, quos a Deo sperari par-
 erat. nam Gebardo Truchse Archiepiscopus mune-
 re spoliato, nouus Archiepiscopus Ernestus Bauariæ
 Dux renuntiat. Tum demum Colonia respirare visa
 est, & tanquam ex luctu caput extollere. Ergo pro tā
 diuino munere sacra solennia in ade nostra peractæ
 sunt,

sunt, proposita peccatorum venia indulgentiaq. ijs omnibus qui adissent. sed quanquam domi firmata pax videbatur, foris tamen hostium vires opeq. crescebant. Id rursus ad diuina poscenda suffragia catholicos incitauit. itaque ad certum tempus continens supplicatio decreta est, eaq. pluribus dispersita templis, vt suus cuique templo supplicationis dies statueretur. De celebri *Mysteriorum* vsu nihil attinet dicere. ingens obuentium numerus fuit, vt etiam memoriam præteriti temporis superaret. Par propemodum animorum fructus. Ad pœnitentiam adductus est quidam, qui nullũ flagitiũ genus reliquum fecerat: & quod grauissimum est, nõ modo sibi ipse oberat quod corrumpebatur, sed alios etiam plurimos corrumpebat. is deinde apud nos vniuersis vitæ sceleribus expiatis, & multa quæ nefarie abstulerat vniuersa restituit, & sollicito cœpit animo, esse, quo pacto ad frugẽ reduceret eos, quos impura sua cõsuetudine congressuq. peruerterat. Venit ad confitenda peccata puella quædam, quæ rebus suis desperatis cum se præcipitem egisset in Rhenum, diuinæ providentiæ consilio semiuiua à nauta, qui per tenebras strepitum cadentis acceperat, extracta est. Vir nobilis studio nouæ religionis adductus, sic enim heresim appellabat, multas adolescẽs peragrauerat regiones, multisq. cum hereticorũ ducibus, in Gallia, Polonia, Moravia, Silesia, Geneuæ quoque cum Beza vitam egerat; cumque modo se ad hos, modo ad illos hereticos inclinaret, anceps dubiusq. quos nam potissimum sequeretur; tandem diuino consilio in apertum vitæ discrimen adductus, supplex Deo vouit se ad Ecclesiam

fiam Catholicam, si presens periculum effugeret, redi-
 turum: effugit, venitq. Coloniam; ibi graui morbo vehe-
 menter afflictus nostros accersit, peccataq. iam inde
 a prima pueritia repetens, tanta vi lacrimarum con-
 fessus est, vt vocem frequens singultus includeret. pau-
 cis interpositis diebus valetudini redditus, post annum
 fere trigessimum Ecclesie sacramenta percepit. Sed ab
 heresi partim Caluiniana, partim Lutherana abducti
 sunt quinquaginta. & quanquam ex Anabaptistis va-
 ri admodum respiscunt, non desuerunt tamen ex eo
 numero, qui cum Catholicis se coniungerent. Colle-
 gium conuictorum in tantis vrbis periculis non est ad-
 modum diminutum: fuerunt in eo perpetuo contubern-
 ales septuaginta. Qui vero scholas nostras in vni-
 uersum frequentant, circiter octingenti. Littera &
 pietas pari cum laude iunguntur. Quidam ex his ado-
 lescentibus cum in publica platea mendicum misere
 abiectum offendisset, prehensa manu in valetudinariū
 multitudine inspectate deduxit: & apud eum reliquit
 argentum. Taceo precandi studium, sacramentorum
 vsurpationem, pœnas vltro susceptas ieiuniaq. quæ
 huic iuuetuti cum ceteris huiusmodi contubernijs com-
 munita sunt. In Societatem duo & viginti, in ijsq. artiū
 Magistri quattuordecim sunt adlecti. Societas à ciui-
 bus, quæ illorum humanitas est, valde amatur, à prin-
 cipibus presertim viris ac Senatorijs. quod tum maxi-
 me declaratū est, cum in ea perturbatione motuq. ci-
 uitatis templo nostro illata vis est. habitus est enim
 cum primum potuit ea de re Senatus, delectiq. duo,
 qui rebus diligēter inspectis ad Senatum omnia refer-
 rent.

rent. Non minore nos beneuolentia ciues catholici
 prosequuntur. indicat illorum aduersus hæreticos
 præclara defensio. Parochus è Iudæo Christianus
 factus, uenerationem sanctarum imaginum, vt seditio
 sam multitudinem sæpius iam compressam ad noua fa
 cinora inflammaret, varijs modis insectabatur. Ad
 Archiepiscopum re delata continuo ei sacris omnibus
 interdicitur: id ubi hæreticorum vulgus accepit ad pa
 ræciam conuolat frequens, pastoremq. suū qui concio
 ne prohibebatur, valetudinem excusantem vi ferroq.
 ad concionem adigit. Sed conatu depulsi, omni impetu
 ad templum nostrum feruntur, in eoq. armati trucu
 lento vultu diuina perturbant. Catholici susce
 pto nostri nominis patrocinio, vim vi repellere, prio
 resq. in hostes dum conantur inuadere, eos cum igno
 minia & dedecore fugant.

TREVERENSE COLLEGIVM.

VIta excessit in hoc Collegio Gulielmus Lymbur
 gus pietate eximia Sacerdos, qui Romæ olim cū
 familiæ nostræ parente atq. auctore vixit. annum ege
 rat in Societate sextum & trigesimum. Is ante quam
 decederet, quamuis afflictissima valetudine esset, no
 xas animi vt expiaret è cubili surrexit, prædixitq. ei,
 apud quem se expiauerat, horam illam sibi esse supre
 mam atque ita contigit: mox enim nec opinantibus so
 cijs in Domino conqueiuit. Tentata est adolescentū
 quorundam constantia, qui vel Societate recepti iam
 erant, vel consilium de Societate susceperant. Adole
 scens

scens patre diuite & Senatore natus, cū ad nos animū adiecisset, admonitus ea de re pater ab amicis, misit qui filium de sententia deiceret. Adolescens virum semper se præbuit, nec ullis terroribus lacrimisq. flecti, nullis dolis insidiasq. decipi potuit. Ad senatum delata res est, qui cum Rectorem accerseret, Sacerdotes ad eum missi sunt duo. ij ex prudentia & ætate iuuenis facile probarunt senatui, a se illum, vt domestici criminabantur, nō esse deceptū. Senatus eorū oratione victus decernit, quam potissimum, ad consequendam salutem, viam adolescens inire velit, id eius arbitrio relinquendum: extra limites suos prodire Senatū, si in ijs rebus, quæ ipsum nihil attingunt, suam interponat auctoritatem. ita is exitus rei contigit, quem adolescens optabat. Nec minori admirationi fuit cuiusdam fortitudo Pistoris, qui sex ipsos menses pugnam matris propinquorumq. sustinuit. cumq. illa eiulatus lacrimisq. quotidianis, hi spe decoræ coniugis rudem animum sollicitaret, is tamen adeo fortiter insidiosus vel promissis vel precibus resistit, vt non ex humili atque abiectū, sed ex generosa ac nobili videretur stirpe profectus. Gymnasium auditoribus constat circiter mille. Conuictorum vero numerus, propter pestilentie suspicionem non nihil est imminutus. Ab his præclarum spectaculum editum de restituta B. Io. Damasceno manu: quæ res tantum pietatis & admirationis habuit, vt fletum spectatoribus concitavit. Templum consistentibus sepe refertum. Communicantium multa millia fuerunt. Puella quædam, quæ ad nos Sacramentorum causa ventitare consueuerat cum auis

defunctæ specie terreretur, quam malum dæmonem suspicabatur, monita est à Sacerdote nostro, ut aqua se benedicta, & Crucis signo muniret. ea res spectri vires non modo non imminuit, sed etiam auxit. nimirum noxium non erat id spectrum: itaque mulier ut à Sacerdote erat edocta, quid imperet, rogat, paratam se esse opem, quam possit afferre. tum Auia, ut certi, inquit, agri prataq. à quibus sunt ablata reddantur. nã eorum duntaxat usum habebat in vita, sed hæredes inter se diuisa possidebant ut sua. addiditque ea, quam dixi, Auia, ut votiuas quasdã peregrinationes puella susciperet, quas suscipere ex voto ipsa non potuit. quæ cum hæc fecisset, omni illa terrore molestiaque liberata est. Ab hoc Collegio mendicorum more peregrinati sunt multi. qua in re occasio nostris fratribus est oblata aliquid ferendi pro Christo. Tres in hereticos milites inciderunt, à quibus spoliati pallijs & pecuniola domum inanes dimittuntur. Duo alij fame & iuinerum labore confecti ad pagum vesperi diuertebant: sed veriti ne ipsi quoque militibus obuiã fierent, per agros ac dumeta ad alium pagum cursu contendunt. eo intempesta nocte cum peruenissent, singularem ædium fores feriunt, ut vel tanquam inopes exciperentur hospitio, vel de itinere docerentur. Sed quia paganorum vulgus ob excursions militum erat in metu, aperire fores ausus est nemo: tamen ab uno tandem in suas sedes admissi, aqua fessas vires oleribusq. reficiunt. Vix quieti se dederant, cum vniuersus pagus clamoribus personat, hostes adesse, intus esse prædones. Rustici timore exterriti alij alio in vicinam syl-

syluam cum pecore se se abdunt. nostri quoque ad alios pagos auis & occultis itineribus auolant. cumq. vulgo pro hostibus haberentur, pulsantibus ædium fores, qui responderet, inuentus est nemo. iam dies illuxerat cum omni destituti solatio, porcorum haram fessi succedunt. Sed iterum tumultus exoritur, iterum clamor, hostem adesse, nostri ignari sua causa tumultum exortum, ipsi quoque suis rebus valde metuere, pauidique ex hara prodire. Sed pro hostibus comprehensi deducuntur in Arcem. Hic à custodibus vnde veniat, quo tendant, quidue noctu vagentur interrogati, ægre tandem & à suspicione, & e custodum manibus sese liberant. Ex hoc eodem Collegio rogatu Parmensis principis, & cõsilij Regis catholici, missi sunt aliqui, vs noui collegij fundamenta iacerent, Lutzenburgum. ei Collegio Prioratum quemdam Vnseldungensem Rex Catholicus assignauit. Duo ibi sunt Sacerdotes, qui & Societatis & Catholicorum Sacerdotum munera obeunt. Habent conciones, præter dies festos, singulis hebdomadis ternas. Sic autem amantur, vt cum eos Rector per litteras reuocaret, Gubernator ciuitatis occultis subito portis, negaret se, vti discederent, permisurum: iccirco enim eos Lutzenburgum vocatos, vt illic tamdiu sint, quamdiu recens Collegium constituitur; iccirco & ades & annuos illis reditus ex eo, quæ dixi Prioratu, decretos. simulq. ad Visitatorem & Rectorem Treuirenssem de ijs retinendis litteras dedit. Nec dubium est, quin si ibi sedes Societas locet, magnum è suis laboribus captura sit fructum: est enim genus hominum maxime ad pietatem virtutemque

propensum, catholicam religionem caste colit, Dei verbum auide arripit. & cum sit Lutzenburgum Ducatus vniuersi caput, eo adiuto de reliqua tuenda iuandaq. ditione magna spes est.

M O G V N T I N V M E T

Herbipolense.

IN hæreticis abducendis non inuicilis consumptus est labor. duodeuiginti sunt abducti. in his quidam affirmavit, se simulacrum quemdam aspexisset è nostris, multis molestisq. curis cœpisse animo confictari, ac tum primum de deserenda hæresi cogitare, nec vero ante animo fuisse tranquillo quam sua apud nos peccata confessus est. Alius quinquagenarius cum in extremo vitæ periculo amicorum rogatu Sacerdotè admisisset è nostris, cum eoq. multa de sacro eucharistiæ mysterio contulisset: tandem post duarum certamen horarum manus dedit, & antea actæ vitæ peccata detexit: Eucharistiam vero ipsam non prius à nostris accepit, quam se hæresim erroresq. omnes depositurum polliceretur. Alius Senatus hæretici metu occulte catholicus quadraginta prope annos hæreticorū communione vsus erat; Sed cum Moguntiam ad expianda crimina se contulisset, libens ad catholicorum communionem reuertit. rogatus quid eum in catholica veritate in medio nationis prauæ tot annis hærentem retinisset, Quia, inquit, cum semel clandestino catholicorum sacrificio interesssem, cruentam hostiam inter sacrificantis manus aspexi. Quidam dum intestinorum
dolo

doloribus torqueretur, Sacerdotem nostrum de nocte
 euocauit, eiq. peccata rite confessus, vouit si dolores
 remitterent curaturum, vt in honorem B. Erasmi sa-
 crificiū Missæ, vbi dies illucesceret, offerretur. vix vo-
 ta fecerat, cum dolor omnis resedit. Hæc de Mogun-
 tino, nam cetera cum ceteris sunt communia, Duo au-
 tem ex hoc Coll. in Societatem nostram se dicarunt.
 Herbipoli diem obiit Ioannes Philenius excellēti vir-
 tute Sacerdos, is quam charus esset non modo domesti-
 cis sed etiam externis, mæror funeris declarauit. Mu-
 lier cum abortum sæpe fecisset, iterumq. grauida hor-
 reret abortum, ad Patrem supplex adiit, sui partus in-
 felicitatem misere destens. Pater bono animo esse ius-
 sit, fore enim vt filium omnino pareret. quod mirifice
 cum re congruissæ ipsa nobis mulier vaticiniū memor
 exposuit. Præsto etiam fuit nostrorū opera moribun-
 dis. Herbipolēsis episcopi suffraganeus eo semper fuit
 in Societatem amore, vt cum animam ageret, ne tum
 quidē obliuisci posset nostri: aliquos è Societate dies no-
 stesq. sibi semper adesse voluit, & quamuis ille quidē
 è B. Dominici familia esset, haberetq. in suo cænobio
 satis nobile monumentum, maluit tamen humili apud
 nos, quam nobili apud suos sepulchro mandari. Hic
 quamquam multi sunt, qui nostrum ordinem vehemē-
 ter expetant, vnus duntaxat, isq. magister artium im-
 petrauit. alij vero ad alios sese ordines contulerunt.
 Multorū domi forisq. confessiones exceptæ sunt: quin
 genti amplius iam inde à primis annis suorum scelerū
 memoriam replicantes, animum expiarunt. Triginta
 ab heresi reuocati sunt, quorum tres inter suos suere

ministri, vnus autem regressus in patriã, vbi minister
 fuerat, maximam omnibus admirationem attulit, cū
 & constantem se in religione præberet, & opes suas
 pauperibus erogaret. Illud autem contigit admirabi-
 le, in quo pene de hæresi triumphatum est. Aedes
 erant cuidam Parocho non procul ab vrbe, siue malo
 dæmonis siue hominum præstigijs insestæ, narrabat ip-
 se Parochus, domesticiq. propinqui, quicquid erat in
 ædibus magno impetu ad terram affligi, ardentes præ-
 terea faces easq. plurimas in conclaui, quo nulla a-
 spirabat aura conclusas, anhelitu vno restingui, lectos
 cubatibus, puluinos ceruicibus vi summa subtrahi; ple-
 risque domesticorum sic includi fauces, vt præfocari
 viderentur; denique multa & aspectu, & auditu te-
 tra in ea domo fieri solita. Parochus tristis consiliique
 inops, nostros adiit, commemoratisq. quæ pateretur
 iniurijs, Sacerdotem aliquem, cuius præsidio tueri se
 posset, à Reçtore poposcit. Datum est Vni negotium,
 qui cum ieiunus sub vespèram eo se contulisset, vix in-
 tra limen pedem intulerat, cum ea ipsa quæ audie-
 rat, intuetur. ipso cum comite inspectante parieti est
 impac̃ta scutella tanta vi tantoq. impetu iaculantis,
 vt eos qui aderant metu propemodum exanimarit. Pa-
 ter omnes bono animo esse iussit, hortatusq. Parochũ,
 vt ad expiandum animum se compararet, ipse supelli-
 ceo stolaq. indutus in superiorem ædium partem, vbi
 plerumque tumultuari consueuerat dæmon, ascendit
 Hic vsitatis ecclesiæ religionibus ad dæmones fugan-
 dos adhibitis, cum responsum daretur nullum, nemoq.
 Sacerdotis voce prouocatus adesset, redit ad cohortan-
 dos

ad os domesticos, præcipueq. tum ad hæresim abijciendam, tum ad expianda confessione peccata lustratisq. rite sedibus ad collegium non sine magno animorum lucro reuertit: constat enim multos ab hæresi restitutos Ecclesiæ, & ad eas illas omni superiore molestia, ut testatus est postea Parochus, liberatas.

SPIRENSE, ET FVLDENSE.

Spiræ confessionum per utilis opera fuit, auditiq. sunt hæretici quattuor & viginti. Auditori è Gymnasio numerus non magnus ille quidem est; Senatus enim seuerissima lege cauit, ne quis quemquam e nostris auditoribus tecto recipiat. nec tamen desuere, qui cum educarentur in hæresi contemptis præceptoribus suis ad nos confugerint. Religiosi etiam quidam Senatus iussu de habitatione depulsi maluerunt pernoctare sub dio, quam disciplina nostra carere. Est Spiræ domus quædam ad sustentandam discipulorum inopiam à maioribus constituta: sed eius contubernij disciplina labefactata, cum Spirensi Capitulo Episcopus egit, ut in Seminarij formam redactum nostrorū curæ fideiq. committeretur. Itaque litteris ad P. Generalem datis duos, quos ei seminario præficeret, impetrauit. Aluntur in eo huius Diœcesis adolescentes duodecim. ij. quanquam sacris non alligantur, eo tamen fere propendent omnes, ut profanis rebus curisq. posthabitis vni Deo famulentur & vacet. Data sunt hoc anno spectacula duo. alterum Christi corporis ferijs. alterū in anniuersaria instauratione Gym-

*nasij . Nam cum ad hanc renouati Gymnasij celebri-
 tatem tum Ecclesiastici, tum iuris consulti Societatis
 amantissimi accedere soliti sint; ut utrisque consulere
 tur, permouendi fuerunt B. Iuonis spectaculo, qui &
 ciuiles tractauit causas, & Deo se præcipuo quodam
 pietatis studio dicauit. Itaque huius Beati liberalitate
 permoti complures largas in egenos discipulos elee-
 mosynas contulerunt. Prior actio eo spectabat, ut fi-
 des, quam de Eucharistia catholici profitentur, à vetu-
 stissimis Ecclesiæ doctoribus sanciretur. Auxilii rei
 celebritatem frequentissimus Spiræ conuentus ex om-
 nibus Romani imperij legatis . Hic mirum quam dis-
 rumperentur hæretici, ut etiam pro concionibus conti-
 nere se non possent, quin præclaram de Eucharistia
 opinionem, è suorum mentibus quantum in ipsis esset,
 euellerent, admonerentq. magno tum verborum appa-
 ratu, tum dicendi studio, ut hominum, qui Iesuitis ad-
 hærent relicta doctrina, purum ipsi Dei verbum am-
 plecterentur. Sed ab hæreticis non semel exagitati
 sumus. Alius præcipuus hæreticorum minister dede-
 rat viro graui sibi que familiari quaestiones aliquot,
 quas expediendas obijceret nostris: eas nostri faci-
 li negotio cum dissoluissent, & ille iterum ac sæpius
 nostrorum responsa conaretur infringere, demum quã
 in arte differendi peregrinus esset, ostendit. nam ut ce-
 tera taceam, ingentem argumentorum numerum ex
 libro quodam Patris Gregorij de Valætia, quæ ille con-
 futandi gratia collegit, descripsit ad verbum, eaq. ad
 nos homo minime malus mittere non dubitauit, vel
 quia eo nos forte carere libro, vel quia quæ esset eius
 libri*

libri sententia fugere existimabat . Sed ei in hanc se-
re sententiam responsum est : nos argumentorum vel
copiam vel subtilitatem, quando ea è Gregorij nostri
scriptis apparet esse translata, minime admiratos
nec dubitare, quin apud eundem, quemadmodum
ea conuelleret, reperiret: Quod si eo forte libro care-
ret, d nobis eius copiam libentissime factum iri. his ille
perlectis quasi de cælo tactus animo sic concidit, vt
perpetuo hiscere iam non audeat. Spiræ duo ad Socie-
tatem se aggregarunt. Tres autem Fuldæ. Sed in Ful-
densi collegio ad cetera benefacta illud accessit. quod
coactis inuenite anno mendicis, tum est habita cohorta-
tio, tum eleemosyna per pios homines distributa. Ab
hæresi sunt absoluti complures, institutæq. Euchari-
stie nomine supplicationes ad confirmandos contra hæ-
reticorum perfidiam Catholicos. Gymnasij nomen a-
pud Lutheranos quoque est in honore. addita est sex-
ta quædam schola, vbi præter litterarum doctrinam
ipsis etiam hæreticorum filijs christiana traditur disci-
plina, alijsq. Lutherani parentes ex alijs scholis huc
suos liberos mittunt. Auxit existimationem Gymna-
sij auditorum in fide constantia, quorum exemplo fa-
ctum est, vt religio catholica ipsis quoque probare cœ-
perit aduersarijs: vident enim adolescentes solo inter-
dum pane contentos ab omni obsonio temperare po-
tius, quam cōtra religionis imperium carnibus vesci.
Puer decimum agens annum cum minis blanditijsue
nullis adduci posset, vt vetitas per Quadragesimam da-
pes attingeret, effecit vt eius quoque Lutherani parē-
tes ab adipatis mensis carnibusque discederent. In
soda-

sodalitate Dei Matris par exercitatio virtutū. Cum ē sodalibus quis effertur, eius funus magno pietatis exēplo reliqui curant. Quidā ex his, qui vita excesserant, adeo rerum omnium inops & nudus erat, vt eius matris ne ad inuoluendum quidem cadauer suppeteret linteum. Sodales quicquid ad honestatem funeris pertinebat, id omne curarunt. inter ducendum funus illud accidit periuocunde, quod cum hic, vt dixi, per honorifice efferretur, celebri comitatu facibusq. permultis: commodum efferebatur hæreticus nulla funeris pompa, nulla Cruce, nulla denique ceremonia, quasi canem diceret pecudemue efferi non hominem. id dum Lutherrani conspiciunt, repente suo abiecto funere ad sodalis funus cū reliqua multitudine conuolant. ea res plerisque risum, non nullis etiam stomachum mouit, sed tamen facile indicauit Catholicæ veritatis quanta sit vis, cum ipsos quoque aduersarios suæ vitæ perfidieq. iam pigeat.

HEILIGENSTADIENSE ET Molsheimense.

Heiligenstadij tres se Deo in Societate dicarunt. Crebra hoc anno fuit Sacramentorum administratio. Eucharistia tribus amplius millibus distributa est, qui numerus in tanta hæreticorum multitudine non est exiguus. Nec minor Confitentium numerus, qui vel e vicinis pagis oppidisque, vt nobis potissimū confiterentur, aduenerant. inter quos integræ fuere familiae, quæ se suis Parochis credere non audebant. Ex
hæ-

hæreticis quattuor supra viginti ad Ecclesiam Catholicam redierunt. quorum vnus sexagesimum iam annum sua dogmata pertinaciter defendebat. *Actæ* sunt comediæ duæ, altera de filio prodigo, altera De B. Magdalene Pœnitentiâ; vtraque lacrimas vs, qui spectabant, expressit. Ad Magdalene pœnitentis actionem non modo frequens ciuitas, sed è vicinis etiã pagis confluxere permulti. Hic illud admiratione non caruit, quod cum pridie ingens aquarum vis decidisset, & inter agendum præcipientes imbres singulorum capitibus immineret; ab omni tamen iniuria actores fuerunt immunes, vt diuino consilio factum videatur, vt quoniam ad reuocandam auitam religionem hæc spectacula referuntur, eorum celebritatem pluuiæ nõ fœdarent. Miles dum ea, quæ ad Lazari sepulchrum gerebantur, irridet; repente animo viribusq. deficiens in terram misere lapsus est, tandemq. vix rediens ad se se spectaculo excessit. Femina multis inquinata peccatis desperatione veniæ sepe se in amnem precipitare constituit. at dum præclaram Magdalene pœnitentiam tacita spectat, ipsa quoque spe concepta veniæ ad Pœnitentiam adducta est. Crebò in vicinos pagos excursus est non sine multorum salute fructuque. Multæ auditæ sunt Confessiones, præsertim vbi vel rarus fuerat audiendi vsus vel perperam audiebantur à Parochis. nam cum superioribus temporibus Parochi binos ternosue simul sua quemque peccata confitentem audirent, admirabantur postea nostrorum audiendi rationem, qui non vno pluribus singillatim operam dabant. Sed quæ sit apud hæreticos Societatis opi-

no facile illa declarant. Non longe distat Molhusii oppidū, vbi concionatores heretici quasdam suis pre-
 cationum formulas præscribebant, quibus triplicem à
 se hostem propellerent, Turcam, Romanum Pont. &
 maxime omnium Iesuitas. Alius eodem in oppido de
 grege ministrorum scriptum quoddam germanicis con-
 textum rythmis in vulgus dedit, quo probare conaba-
 tur, se reliquosq. Lutheranos veros esse Iesuitas, non
 autem eos qui ab Ignatio Loiola orti dicerentur: nos-
 que nominatim perstringens mirifice sibi alijsq. Lu-
 theranis de hoc nouo nomine gratulabatur. aucupa-
 tus est ille quidem alieno nomine gloriolam aliquam,
 sed ignominiam reportauit: notata est enim à sapien-
 tibus hereticorum leuitas, quod cum varijs se ante
 nominibus appellassent, ad extremum nomen nostrum
 quod paulo ante probris maledictisq. prosciderant,
 vt honorificum & gloriosum sibi vendicarunt: vt iure
 optimo quicquid in Iesuitas ante dixerant, scripserant
 ne, id totum in eos novos Iesuitas quadrare aptissime
 videretur. E Molsheimensi Collegio quattuor sese
 adiunxerunt ad nos nostris vsibus satis apti. Scholæ &
 si proximo anno propter pestilentiam dilapsæ iã erant:
 hoc anno, impari quidem numero, sed tamen non exi-
 guo restitutæ sunt.

CONFLVENTINVM COLLEGIVM
 & Residencia Paderbornensis.

Confluentiæ instituta est nostris auctoribus in præ-
 cipua æde Christianæ explanatio doctrina: quæ
 quam-

quamuis inusitata esset & noua; habuit tamē progres-
sus opinione maiores; ad ea tam multi ventitare repe-
runt, ut eos locus quantumuis amplius excludat. Sa-
cro cōiuiuo excepti sunt bis mille amplius, numero dis-
plo maiore, quam anno proximo; & quidem è nobili-
bus diuitibusq. Scholas quamquam & bellici tumultus,
& annonæ difficultas, & pestilentie grassantis in-
solentia retardare poterant; eæ tamen celebratae sunt
auditoribus supra ducētis: singulari autē beneficio Dei
factum est, ut cum integras pestilentia familias easq.
multas absumpserit, ad nos tamen non pertinuerit. Iā
communia & quotidiana ne ab huius quidem Collegij
socijs prætermissa sunt. Ciuis criminis nescio cuius no-
tatus infamia, idq. iniuria in animum induxerat eam
notam ferro delere: sed à Sacerdote nostro placatus
& vlciscendi cogitationem abiecit, & peccata rite con-
fessus Christi corpus accepit. Matrona bonam partē
suarum fortunarum Collegio legauit. Alij alijs donis
muneribusq. templum nostrum locupletarunt.

Paderbonam missi sunt aliqui. quorum fructus is
est potissimus, ut in ijs oris catholica stet religio, & à
reliqua diœcesi heresis arceatur. Vbi vero barbariem
hanc veteris Saxonie populus exuat, & Lutherana
purgetur ab heresi, tum demum spes omnis erit reli-
gionis catholicae prorogandæ: sic enim ædis maximæ
clerus nostrorum aduentu & concionibus excitatus
est, ut quamuis prouinciæ caput sanum non sit; quid-
uis tamen perpeti malit, quam ijs assentiri, qui noua
dogmata nouasque religiones inducunt. Nuper noui
Canonici cum in comitijs prouincialibus Fidem eiu-
ra-

re Catholicam vrgerentur, non modo tantam maculam in se suscipere noluerunt; sed etiam à pseudo Episcopo, vt concionatores hæreticos eiecturum se ex vrbe reciperet, extorserunt. Fuerunt Paderbonæ sex, Sacerdotes duo. Magistri totidem, qui laico, quidem & populari, non tamen indecoro docent ornatu, eodem scilicet quo reliqui praeceptores externi. Hi cū à docendo destiterint, in eorum locum nostri succedent. quamquam etiā nunc docēdi potestas facta est.

PROVINCIA SVPERIORIS

GERMANIAE.

Vnt huic Prouinciæ collegia octo, Do-
 mus Probationis vna, socij fere cen-
 tum ac nonaginta. Ingolstadij qua-
 draginta duo. Dilingæ sex & viginti.
 Monachij vno minus. Austæ duo &
 viginti. Landspergæ fere viginti. Oeniponti Lucernæq,
 in singulis collegijs quindenj, in reliquis item duode-
 ni. Societati nomina dederunt vndecim. Obiere tres.
 Dilinganum Gymnasium cum alio auditorum genere
 nobilitatur, tum cœnobitis compluribus. ab eis non mi-
 nor ad virtutem, quam ad litteras fit progressio. Do-
 mum cum reuertuntur cœnobiticam disciplinam, quæ
 propemodũ iam interiit, suo exemplo studioq. restau-
 rant. Confessiones vt in tali loco non infrequentes duo-
 de triginta ab hæresi reuocati sunt. Exercitationibus
 spiritualibus operam dedere cum alijs, tum cuiusdã cœ-
 nobij Abbas, alijsq. cœnobitæ nonnulli. Duo harum me-
 ditationum beneficio ad Societatem se transtulerunt.
 Ingolstadij duodeviginti ab hæresi recesserunt. Confi-
 tentium numerus pro loci ciuiumq. natura satis ma-
 gnus. E sodalitate Dei Matris vberes interdũ fructus
 colliguntur. Sodalium admonitionibus quattuor hære-
 sim eiurarunt. Monachij vero septem & viginti.
 Mulier in ea vrbe cum propter pariendi labores in di-
 scrimen vitæ vocaretur, nostris confessa, sacrisq. agnis
 communita cereis liberata est. Tres sedis Apostolicæ
 Nun-

Nunciij Collegium cum perhumaniter inuississent, vnus ex ijs, vt ab aula strepitu liber esset, dies aliquot apud nos fuit. Bauariæ dux cum rebus nostris semper fauetum nuper templum nobis opere magnifico extruendum curauit, ad eamq. rem multis scutatorum millibus ædes emit. Aprili mense Felicianus Episcopus Sedis Apostolicæ nuncius solenni ritu, ceremoniaq. præsentibus Bauariæ principibus, nobilitateq. permulta, primum lapidem iecit. Adolescens Iudæus duos & viginti natus annos communi omnium gratulatione in ipsa Gymnasii aula baptizatus est. Huic miras sæpe Dæmon struxit insidias: & quo magis vrgebat ille baptismum, eo hic impugnabat vehemētius: nudum pene de nocte eiecit ex ædibus; interdum etiam fauces illi premere, non nunquam visis eum spectrisq. terrere, vt de mente illa deiceret, consuevit. vultus dæmonis adeo fædi, vt negaret adolescēs, parem vllum sibi videri ijs imaginibus cruciatum. Pridie eius diei, quo baptismate lustrandus erat, quoniam eo demum die de victoria dæmonis agebatur, multo eum vehementius inuidus hostis exercuit, ita vt is ne à pluribus quidem contineri loco posset. Vt autem vi baptismatis Christi mēbrum effectum est, continuo fractus & debilitatus est dæmon. Oeniponti nouē ad Catholicos reuerterunt. Matrona dū concionibus interest armillam multi pretij sibi ipsa detractam Christo temploq. dicauit. Lucernæ ab hæresi sunt abducti non pauci, in ijsq. vnus, qui viginti amplius annos populum Zuingliana peste cõtaminarat. Illud etiam in ea vrbe præclare gestum. Cappucinorum familia cum suas ædes hoc anno primum

mum Lucernæ locasset, multaq. illi propter nouum in his locis & insolens viuendi genus perpessi essent; nostri dederunt operam, vt nihil illi ad sustentandam vitam desiderarent; actumque postea cum ditioribus, vt pro suis quisque opibus eorum sustentent inopiam.

Landspergæ Virgo quædam erat dicata Deo, nostrisq. peccata confiteri solita, ea desperationis stimulis agitata, à malo dæmone putabatur obsessa, cuius etiam vi non nunquam aliqua diuinabat: quo in genere contigit aliquando, vt cum aliqui de nostris abessent venientes biduo ante prædiceret. quo magis eorum appropinquabat aduentus, eo magis surebat: Nostri nihil sibi prius faciendum rati, quam vt ad confessionem virginem hortarentur, ægre tandem impetrarunt, vt confiteretur: Confessionem subita tranquillitas consecuta est.

In Friburgensi Collegio vix initio sex septemue, ipsis quoq. natalitij Domini feriis sacra mysteria celebrabant: Nunc Dei munere sexcenti circiter numerati sunt. Vna hebdomada sacra duo millia amplius hominum per confessionem animam expiarunt. heretici ad catholicos aggregati sunt sex & quinquaginta. A Senatu porro nostris concionibus impetratum, vt sacrosancta Eucharistia maiore cum veneratione posthac deferatur ad egros. Augustæ collegij opus vna cum templo quantumuis ingens & amplum, perfectum est. Quam in re maleuolorum conatus, qui propter inuidiam impedimentum ac moram conabantur inferre, Deus irritos fecit. Annum à Romano Pontifice restitutum incredibile est quam indigne ferant heretici, eiusq. rei

auctores nos potissimum dicunt. excitauit ea res stre-
 pitus insanientis vulgi affixæq. sunt ante Curiam lit-
 teræ minaces, quarum ea erat sententia, nisi nostri ex-
 turbarentur ex vrbe, nouumq. Kalendarium à Magi-
 stratu promulgatum antiquaretur, pacem in ciuitate
 fore nullam: verum Dei ope illorum artes & consilia
 ad nihilum reciderunt. nam catholica religio Christo
 inuante contra hæreticorum perfidiam sese tutatur
 egregie: Ab hæresi autem aliquos sibi semper adiun-
 git. Hæreticus concionator cum contra supplicatio-
 nes, quæ ad sacra loca pie à catholicis instituuntur, ver-
 ba fecisset; Sacerdos noster, dum in æde maxima con-
 cionatur, populum ad retinendam supplicationũ con-
 suetudinem adhortatus, in supplicatium reditu

certo se cõcionaturũ dixit in loco; factum-

que est, vt magno cum hæreticorũ

dolore, septem amplius homi-

num millia in supplicã-

tium speciem cũ

vexillis can-

ticif-

que reduce-

ret.

P R O V I N C I A
F R A N C I A E.

Vnt in hac Prouincia domicilia septē. socij. q. ducenti circiter ac viginti In Professa domo Parisiensi duodeviginti. In collegio vero duo & sexaginta. In Mussipontano quattuor & quinquaginta. In Verdunēsi, cui probationis domus adiuncta, est duodequadraginta. In Bitoricensi viginti duo. In Niuernensi quattuordecim. In Augensi duodecim. Ad Societatem venire viginti obiere quattuor.

Auctus est Auditorum numerus in Parisiēsi Gymnasio è nobilitate præcipua: ventitat tum Caroli Regis ix. naturalis Filius, tum comitis cuiusdam liberi, qui quondam primos inter hæreticos familiam ducebat. Præclare autem à Deo comparatū est, vt qui multos iam annos omni ope Societatem exturbare tentant, nuper dimissis ob pestilentiam scholis valde doluerint, cum Gymnasio nostro dissoluto, reliqua etiam Collegia suis auditoribus caruerunt: neq. prius instaurata sunt illa, quàm hoc quasi signo dato intermissa studia reuocauit. quo tempore tanta auditorum frequentia subito fuit, vt nullum intermissionis vestigium appareret, itaque numerantur in præsentia auditores mille circiter ac ducenti.

Mussiponti dum in administrandis sacramentis opera ponitur, quidam ex capitis dolore cum amisisset

aspectum, peccatorum confessione (quod vnum suo malo putabat esse remedium) pristinam lucem reuocauit. Ex prima nobilitate vir potens vna cum familia vniuersa sese item apud nostros per confessionem expiauit, sponditq. nullos se hæreticos in sua ditioe laturum, nisi ad fidem sanitatemq. redierint. Vnus qui ex hoc collegio missus est opera, sexaginta circiter patres familias hæresim eiurarunt. Vxor hæretica, quæ cum viro sextum iam & vigesimum viuebat annum, cum à Demone torqueretur, quod de relinquenda hæresi cogitaret, nostrorum suasu palam damnatis erroribus liberatur.

In Probationis domo, quam cum Verdunensi Collegio diximus esse coniunctam, ad omnem virtutis laudem nauiter incumbitur. Nec de fuere, qui multis difficultatibus obstructum Societatis aditum magna animi constantia sibi patefecerint. In his vnus cum ad Societatem contenderet, domum à parente retractus, duosq. menses tanquam in custodiam inclusus, clam inscijs omnibus nullo comite, nullo viatico, mendici ritu victum quæritans se dedit itineri; cuius incommodis octo dierum curriculo superatis, pallioliq. erepti à milite iactura facta, tandem ad hanc domum, vt in optatum portum peruenit.

È Bituricensi collegio vicinũ ad oppidum, quod ex omni pene hæreticorum fece constat missi sunt multi, in eoq. complures in fide nutantes confirmati. Niuerni pestilentia grassante deslinatus est vnus, qui egrotantium animos vitaq. curaret; is tanta diligentia ac charitate eo functus est munere, vt non solum Eccle-
 sic

si. sacramenta contaminatis pestilentia hominibus ministrarit, aut eos concionibus priuatisq. colloquijs confirmarit, sed multa etiam instituerit salutaria, quibus & diuinum numen placaret, & in eorum animis studium pietatis accenderet. multas furandi expilandiq. causas ademit, discordias sedauit, ac ne quid ægrorum curationi deesset, omni ope prouidit. Quæ quidem dum generet diuinam erga se benignitatẽ nõ obscuris sensit indicijs; nam quamuis in eo munere multos iam menses quotidianis periculis vitam obijceret, numquam tamen eum attigit pestilentia. Repertiq. sunt, qui eius admonitu, signo crucis quaqua pestis tetigisset, expresso, leuationem morbi subito senserint.

Augi magna vis consitentium est. Mulier quæ ex mortuæ filiæ dolore in morbum ac phrenesim inciderrat, à nostro Sacerdote primum obiurgata; deinde confessione expiata, nec non cœlesti cibo refecta ad sanitatem corporis mentisq. reducta est. iisdem curationibus sanata mulier, quam cum malo dæmoni iratus parens deuouisset, ab eo grauissime vexabatur.

Diepa maritimum oppidum Augo distat passuum millia sex. Hic catholicorũ pueri vi à Sacerdote nostro docti sunt, Catechismum publice cantant, quibus & paruuli hereticorum filij vel inuitis parentibus se interdum aggregant. quo in oppido illud etiam memoria dignum accidit, Infans adhuc mammas appetens clara voce clamitasse dicitur, Missam, Missam eamq. rē admirata mater hæretica, puerum ad catholicorum templum detulisse, concioniq. quæ tũ forte habebatur intersuisse, mox reiecta hæresi fidem Catholicam sus-

scēpisse. Restitutum est Augi sodalitiū vetus eo-
 rum, qui, quos pestilentia confecisset, efferrent. ex eo-
 que numero peculiari quadam Dei providentia (id ce-
 teris admirantibus) infectus est nemo. Discipulorum
 numerus, quāquam eadem morbi lue diminutus erat;
 mox tamen restitutus, auctus est ad trecentos, adiecta
 que quarta quaedam in Gymnasio schola. Exceptus est
 Dux Guisius, is qui Collegium in hac vrbe constituit,
 tum versibus, tum dialogo: quæ res humanissimi Prin-
 cipis animum satis sua sponte propensum mirifice erga
 nos inflammavit: Miratus autem nostram in ædifican-
 do sedulitatem, quicquid ad eam rem necessarium fuit
 liberaliter impertivit. Aedificij vero prospe-
 ctu tum ipse, tum Borbonius adeo sunt dele-
 ctati, ut hic paucis post diebus Rho-
 tomagum ad iacienda funda-
 menta contenderit.

PROVINCIA ¹⁵¹
AQUITANIAE.

*H*abet in Aquitania Societas Collegia
quattuor, socios centum & sex. Bur-
degalæ quidem quattuor & triginta.
Rhutene septemdecim. Octo Mauria-
ci. Tolosæ reliqui. Quinque migra-
runt è vita. Recepti sex & viginti.

COLLEGIVM TOLOSANVM.

CEpit & hic Societas è suis laboribus satis vbe-
res fructus. Recepti hoc anno tredecim, quorum
in plerisq. constantia satis indicat, quantum virium bo-
nitas diuina suppeditet ijs, quos ipsa vocarit. Quidam
parentibus natus hæreticis cum esset admissus, pater
rigente hyeme Tolosam venit, & ad oppidum proxi-
mum, quo filius concionatoris comes missus erat, ex-
currit: quem vt è concione redeuntem offendit, mul-
tis eum modis a proposito reuocare conatur; matrem
narrat contracto eius causa morbo iacere in lecto mo-
ribundam, hortatur ne se tanto parricidio inquinet, si
matrem, quam sua presentia releuare possit, sui desi-
derio confici pariat. hæc & id genus alia ad mollien-
dum adolescentis pectus versutus pater excogitabat.
Sed cum ita nihil proficeret, à lenocinijs conuersus ad
minas, quem deterreri potuisse putat, multo magis in
suscepto consilio confirmat. Quamobrem Tolosam re-

gressus supplicem libellum dat Senatui, ubi & nostros
 & nutritium adolescentis accusat, quod ab hoc filius
 catholica religione institutus, ab illis etiam esset ere-
 ptus. Senatori mandata res est, qui adolescentis explo-
 rata constantia, cognitaq. Patris impietate, indignum
 tali filio talem parentem iudicauit. Itaq. nunc in So-
 cietate dat operam, ut tanto digniorē cœlesti patre se
 reddat, quanto is est dignior, cui vniuersa deseruiant.
 Nec minus se præbuit virum alius quidam adolescēs
 qui cum de nostrorum consilio significasset parentibus
 nihil sibi ad Societatis aditum præter ipsorum volun-
 tatem desiderari; parentes eum continuo in Collegiū
 quoddam, cui externi præsunt abreptum, eius loci mo-
 deratori tradunt, ut de sententia deducat. Adolescēs
 diu multumq. quæ euaderet, commentatus; tandē post
 dies aliquot euolauit. quo eius factō delectati paren-
 tes tanto eum Societati dedere libentius. Alius cum
 potestatem à suis vitæ in Societate degendæ extorque-
 re non posset, consilium cepit discedendi Burdegalam,
 sed retractum ex itinere milites reducunt in urbem
 & in Collegium Squillanum intrudunt. Mater quæ
 sepe filium ob hanc causam execrari solita erat, mal-
 leq. se aiebat non genuisse, quam Iesuitam aspicere, dū
 e villa reuertitur, equo in terram excussa, crura con-
 fregit. quo casu non ita multo post exanimata, in om-
 nium sermone reliquit, quam merito plecteretur à
 Deo, quæ à religione filium conaretur auertere. Tem-
 plum pœnitentibus satis frequens, Duodecies mille
 & sexcentæ confessiones dicuntur exceptæ, vniuersæ
 vitæ septem & nonaginta. Hæretici etiam ad sanam
 Chri-

Christi doctrinam traducti, in usq. vnus in aede nostra
 heresim abiurauit. idemq. fecere sexdecim latrones
 insignes, & duces hereticorum coram circumfusa
 multitudine cum capite plecterentur. & quidem ea
 pietatis dolorisq. significatione, vt non paruam sibi
 ex eo beneuolentiam & existimationem nostri colle-
 gerint. Miraculi instar fuit, vt qui innumeros pene
 Monachos & Sacerdotes necassent, Sacerdotem no-
 strum cui confitebantur, tam subito tanto amore com-
 plecterentur. Inter eos quidam, cuius erat praeter cae-
 teros nobilitata crudelitas, non modo viatoribus sed
 etiam vrribus, vt qui iam castra inuaserat, formidini
 erat. Huic quinquam pro scelerum magnitudine mi-
 nutatim concisa sunt membra; tanta tamen equitate
 animi atq. constantia eos pertulit cruciatus, vt nul-
 lum prorsus doloris signum proderet indecore.

B V R D E G A L E N S E.

Burdegala, vt a domesticis ordiamur, vndecim in
 Societatem cooptati sunt. Obijt magna cum lau-
 de Carolus Ferronius, qui e Burdegalensibus primus
 ad nostrum numerum se adiunxit, cuius cum vita om-
 nis in Societate laudabiliter acta, tum vero extrema
 vita clausula ad exemplum maxime profuit: qui ne-
 tum quidem cum lento quodam modo tabesceret a la-
 boribus conqueiuit, nec prius ad cubile cōcessit, quam
 vires eum animaq. deficeret. Cū vero propius acces-
 sisset ad mortem, integris semper sensibus de diuinis
 differens rebus inter pia colloquia placide obdormi-
 uit.

uit. Celebre fuit hoc anno Gymnasium auditoribus mille ducentis, quorum sæpe non minor est ad litteras quam ad virtutem pietatemq. progressio. Mulier egestatis impatiens suum necabat infantem, cum ab vno de discipulis nostris eoq. pene puero minis & increpationibus ne id faceret, deterrita est. Alius ex eodẽ numero adolescens venientem ad se intempesta nocte mulierem, ne pudicitiam eriperet, in clamato IESV nomine, illico eam vt immane monstrũ abegit. Nec vero minus frequens est templum. Confessionum autem non vulgaris utilitas fuit. Ciuis diu noctuq. vel inter cœnandum atq. in ipso vicinorum conspectu agitabatur a Dæmone, & quanquam intra domesticos parietes oclusis ianuis se contineret, proiectis intro lapidibus terrebatur, nemine comparente. rem ille cum detulisset ad nostros, expiatis vna cum familia peccatis, caelestiq. pane suscepto, omni superiorum dierum molestia liberatus est. Quadrima cuidam rustico filia erat, quam vnicam vnice diligebat, ea cum in morbum incidisset macieq. in dies conficeretur; parens omnibus ante remedijs frustra tentatis Ariolum consulit. Is ad certam diem reuerti iubet: paret ille, & vt adsit ad condictum diem iter ingressus; ecce tibi intersyluam & patentes campos tanto horrore perfunditur, vt sui met miraretur: Sed salutari crucis signo fit repente tranquillior. cum longius progredederetur ecce nouus horror antecedente maior, clamoresq. cire cum vellet vocem amisit. ergo institutum iter deserens, domum redit: in reditu dum pontem traicit ea denuo consecuta est animi corporisq. turbatio, vt nec

vocem ullam edere, nec signum Crucis sibi posset im-
 primere, humoq. excitatus, suspensus sibi videbatur
 in aere. cum ad sese redisset domumq. reuertisset, om-
 nia, quaqua se verteret, formidabat; ac subinde à si-
 nistro latere, vnde ei spectra quædam obijciebantur,
 retorquebat aspectum; nec ante terroribus factus est
 finis, quam suum apud nos animum confessione purga-
 ret. Eadem ratione mulier è terroribus vmbrae cu-
 iusdam, quæ priorem se dicebat esse maritum, quæque
 eam deijcere volebat è lecto liberata est. Ne noxijs
 quidem morteq. multandis nostrorum opera defuit.
 In his scribæ quattuor ob corruptas tabulas morti ad-
 dicti vnum è nostris euocarunt: quidam autem ex
 ijs caluinianam cænam cum poposcisset, iussus est à pa-
 tre prius prandere, quam cænam sumere; erat enim
 instructum paratumque prandium. Prandiij finem co-
 hortatio Patris excepit, quæ ad expianda per confes-
 sionem facinora tres induxit. quartus, vt æquiore
 animo socios post confessionem vidit, tum etiam ad fe-
 rendam mortem alacriores, ipse quoque, & Sociorum
 & Patris hortatu, confessionem suam instituit, eam-
 demq. quoniam quædã illi exciderant, iterauit. Ve-
 nio ad ea, quæ palam cum hæreticis gesta sunt, & vt
 pauca de multis commemorentur; in concionibus om-
 nes hæreticorum latent insidiæ, hoc potissimum vt un-
 tur præsidio ad capiendos simplices. cum in pago pro-
 ximo infra urbem concionatorem suum haberent, ne-
 quaquam eo vno contenti, alterum supra urbem in
 alio pago extorserunt à Rege, vt nimirum propter ac-
 cessum & recessum maris octauo quoque die ad alte-

rum pagum mane traicere, & a prandio redire com-
 mode possent. Missus est igitur eo frequens Sacerdos
 magno scilicet rusticorum rogatu, ut quoniam Catho-
 lici in eo pago sunt omnes, ad conseruandam religionis
 integritatem id saltem haberent praesidij. Et est sa-
 ne mirandum plebs illa agrestis ac plane rudis, qua-
 nto odio insectetur haereticos. Iesuita ut ferebatur esse
 venturus, tanta illuc e diuersis locis hominum multi-
 tudo confluit ut eam vix templum ac caemeterium
 caperet. Ex eo tempore e re catholica visum est ut
 quonies eo concessissent haeretici, toties vnus mittere-
 tur e nostris. Distrumpuntur quod ne vnum quidem ad
 suas haereses pertrahant, eiusque rei causam in nos
 conferunt, quaeriturq. saepe minister pro concione de
 suorum paucitate fidelium; sic enim sese appellat, nec
 dubitant nos palam orationis libertate perstringere.
 Burdegala domum emerat Haereticus quidam, quam
 extrinsecus elegans Dei matris nobilitabat effigies.
 Quid non tentauit ut eam amoueret? modo monachis
 quibus cum conuenerat dicebat esse donandam, modo
 certo templo dicendam, denique parietem uaser ho-
 mo deturbat, ut nouum construat; non quidem parie-
 tis ducendi sed signi reuellendi consilio: Catholici apud
 quos vnus e Societate concionabatur, rem deferunt ad
 senatum: actaq. sedulo causa, publico iudicio effigies
 illa multo quam antea restituitur elegantior. Ex haere-
 si qui emerferunt dum pristinum statum cu praesenti
 conferunt, praedicant se vel ipsa tranquillitate animi
 qua e sacramentorum usurpatione consequitur, tanto
 magis in religione firmari. Vnius praecipue fuit ab haere-
 resi

res discessus illustris, qui antequam sanus esse cœpisset, quoniam doctrina & eruditione pollebat, omnem Calvinianorum insaniam facile superabat. is & philosophum se profitebatur & Theologū; fuerat in Germania, fuerat Gebennæ in hæreticorū cœno atq. colluuię; nec satis habuit animū suū prauis opinionibus infecisse, nisi huc profectus alios quoq. multos inficeret. fuit ille quidem Calvinianus, sed multis capitibus egregius discipulus à magistro suo Caluino dissentiebat. quod vbi senserunt hæretici, nefandorum scelerum reum faciunt; comprehenditur, in carceremq. coniicitur: sed suam ipse causam in senatu sic egit, vt se eximeret à calumnia. Nostros autem sibi in carcere ante negatos accersit, vsq. quattuor de præcipua religione quæstiones ad expediendum proponit. disputat ipse principio aliquantulum, sed patris se mouentis rationes vt audiuit, vix fletu temperans ad detestandam hæresim se se parat, nostrorum apud Deum suffragationes postulat. ac ne multa, diuinitus factum est, vt iam suorū peccatorum nœmor, & antea cœ vitæ dolore saucius, reiectis hæreticorum machinis, qui clam palamq. hominem impedire conabantur coram Archiepiscopo ante aram maximam maximi templi eleganti oratione hæresim eiurarit, fidemq. ex præscripta a Tridentino concilio formula solenni ritu professus sit.

RHVTENENSE, ET MAVRIACENSE.

R Huttenensis Collegij scholæ septingentis circiter auditoribus constant, & cum multi de Societate

te iam cogitant, tum duo tantum in præsentia recepti, ceteri in aliud tempus reiecti sunt. Milliacenses pueri (est autem Milliacum hæreticorum vrbs) hæreticis orti parentibus discendi causa quam primum ad nos se conferunt. A patrum religione semel auulsi, non modo vt sint Catholici enituntur, sed etiam vt Christi consilia in cœnobijs sequantur vehementer optant. vocati in suorum ministrorum concilium parentes, publiceque correpti, quod suos ad nos liberos mittant, audacter libereque professi sunt, nolle se committere vt liberam filiorum voluntatem in eis rebus, quæ ad religionem pertinent cogant, si eos Catholicorum disciplina delectet, eam sane sequantur, liberum esse cuique religionem quam optimam putet, amplecti. Quodam autem in oppido cum quidam noster conciones haberet, confluerunt illico Milliacenses ciues, factumque est vt in ipsa Milliacensi vrbe, libere Missæ sacrificium offerretur; cum quidem diuino quodam numine afflati pueri, hæreticis (vt dixi) nati parentibus cateruatim ventitent ad Missam, tanta cum pietate ac studio, vt è parentum domibus sese inuicem euocarent. Et quamuis interdum ob eam causam ministrorum iussu plectantur; constanti tamen animo negant se ab audiendis sacris abesse posse, neque ullis terroribus minisq. cedunt.

Mauriaci non modo domi habitant, sed etiam in hæreticorum finitimis oppidis conciones, ex quibus is consequutus est fructus, vt hæresim multi reiecerint. Sed et sunt etiã iræ discordiæque. per sepe. quarum vna tanto cum odio duos inter nobiles extitit, vt nulla alia ratione nisi duello sedari posse videretur. iamque ex utraq. parte fami-

familiarium facta manu veniebatur ad arma, cum pater è nostris alterum inimicum alloquutus docuit quam nefarium esset id genus pugnae, quamq. à Christianis institutis abhorrens. ea cohortatione rem, Deo iuuante, cōposuit. Gymnasii auditores tribus distincti classibus fuere quingenti. Cum autē studia litterarum anniuersaria consuetudine reuocarentur, proposito in finitimis vrbibus librorum indice, qui explanandi essent, haereticus cōcionator, vel rei veritate vel suorum auditorum in nos beneuolentia adductus, instituti nostri rationem frequenti populo commēdaui, hortatusq. est parentes, vt suos quisque liberos in disciplinam nobis tradere non dubitarent. Ex hac prouincia Aduentus Quadragesimæq. temporibus in agrū Santonicum missi de nostris, cum multa fecerūt, quæ cum superioribus annis fere consentiunt, tum prauam eorū consuetudinem sustulerunt, qui generali peccatorum confessione contenti, qualem in sacrificio missæ præsumur, de sacramentali singulorum confessione non laborabant. Quædam autem honesta mulier passuū milia viginti hac vna de causa ad nos contendit, quæ animo quidem Catholica, multa palam indigne fecerat, vt coniungi ceterisque haereticis conuictoribus satisfaceret: annosque iam octo sacramentorum fru-

Et caruerat.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

*Eptem hæc prouincia sedibus contine-
tur, socijs centum amplius ac sexa-
ginta. Lugdunensis tres numerat &
viginti. Turnonensis quinque & tri-
ginta. Anemonensis duodequadra-
draginta. Billomæa quattuor & vi-
ginti. Camberiacensis trdecim. Diuionensis vnde uigin-
ti. Decem minus Dolana. Vita sancti sunt duo, ad Socie-
tatem se aggregauere viginti.*

COLLEGIVM LVGDVNENSE.

Illustris fuit erga Lugdunensis Collegij socios di-
uinæ prouidentia cura: qui cum in apertis pestilē-
tiæ periculis versarentur quippe quæ coninētes iam
ædes inuaserat, semper tamen fuerūt incolumes. Nec
sine causa; voluit enim Dominus opis aliquid afferri
ijs, qui non minus animo quam corpore laborabant. nā
cum tertium iam annum quos pestis teneret omni sa-
lutari præsidio carerent, nostri ciuium rogatu hoc one-
ris susceperunt, vt apud eos & cohortationes haberēt,
& bis terue in hebdomada rē diuinam facerent. pluri-
miq. nostrorum monitis pro sua incolumitate vota fa-
cientes sponponderunt B. Mariæ dicata templa se lu-
straturos, quod & frequentissimi postea cum Sacerdo-
te nostro fecerunt. Per idem tempus cum pestis vitan-
dæ

*de causa nonnulli è nostris vrbe cessissent, locosq. pro
 pinquos obissent, rudes populos ea, quæ ad animi salu
 tem pertinent docuerunt. Pagus quidam hæreticus est,
 quo ex alijs pagis ad audiendum Ministrum plurimi
 confluebant: nostri quanquam garriente & obluçtan
 te ministro suis concionibus perfecerunt, vt multi eo
 relicto sese transferrent ad nostrum. præsertim quod
 inaudierant, eum & congressum vitare nostrorum, &
 de religione certamen. Itaq. Deo bene iuuante hære
 sim eiurauere complures. Scholæ multis iam mensi
 bus intermissæ, octobre ineunte, reuocatae sunt. Ex ijs
 prodeunt adolescētēs non minus pietate quam doctri
 na præstantes. Vnus parentibus natus hæreticus, non
 raro male acceptus à patre, quod & Geneuam profi
 cisci nollet, & Catholicorum more viueret, non modo
 constanter in suscepta religione permansit; verum etiã
 postea, mortuo parente cum ipse quoque grauiter æ
 grotaret, multis precibus à matre contendit, vt quan
 do iam supremus dies adesset, aduocaretur de Societa
 te Sacerdos: negauitq. se quicquã è præscriptis phar
 macis hausturum, nisi prius animum confessione pur
 gasset. Ergo Sacerdotem quem querebat accitum, ex
 piatisq. rite peccatis morientem ne se desereret obse
 crabat: verebatur enim æger, ne si pater abiret, simu
 lato religiosi viri ornatu, id quod in parentis obitu fa
 ctũ est, minister induceretur hæreticus. Quare tamdiu
 apud eum Sacerdos ille fuit, quamdiu animam Deo
 redderet. Frater autẽ natu maior peccata Patri con
 fessus, cum ad id tempus fuisset hæreticus, factus est re
 pente Catholicus.*

PROVINCIA
TURNONENSE.

E Turnonensi Collegio ad varias de more regiones
itum est. In oppido, ubi vigesimum iam annum do-
minabatur hæretici, multæ sunt confessiones exceptæ,
eorum præsertim, qui numquam erant ante confessi.
Multi ad Ecclesiam Catholicam reuerterunt, effectū-
que, ut quod templum ab hæreticis esset euersum, in-
terposita Domini Turnonij auctoritate, eorundem e-
tiam instauraretur expensis. Supplicationes toto Del-
phinatu cum insigni celebritate decretæ, ut interdum
octo hominum millia, sublato conditionis ætatisq. di-
scrimine, nudis pedibus, frequentibus imbribus ad lon-
ginqua loca prodierint. Abest Turnone vrbs quædam,
quam Romonum vocant, passuum millia nouem. in ea
exiit repente tanta vis erucarum, ut etiam priuata-
rum ædium parietes, mensas, lectos, pauimenta conte-
gerent. Ciues rei nouitate perculsi, petere ab eo opem
qui quondam simili pœna affecisset Aegiptum; decre-
tisq. nostrorum hortatu supplicationibus, omnis illa e-
rucarum vis depulsa est: quin ipsi quoque ciues solito
meliores effecti, concionatorem summis precibus po-
stularunt. libros hæreticos protulerunt, templum diu
iam neglectum, ac prope dirutum restituerunt:

Aliæ porro Prouinciæ Decreto Regis lustratæ sunt.
in his Viuariensis Diœcesis. cuius nobilitas tam virorū
quam seminarum Ecclesiæ Sacerdotia vi occupat. ex
qua re multæ iam cædes extiterant, digladiantibus in-
ter se nobilibus, qui primi in Ecclesiæ reditus inuola-
rent.

vent. Ad Regem delata res est, ut provincia statu per
 specto, ei quoad fieri potest occurrat. Oppidum est in
 Delphinatu quadraginta amplius millia passuum Tur
 none distans, quod bellis ciuilibus erat veluti quoddam
 hereticorum asyllum; in eoq. rerum potitur opulenti
 us quidam hereticus. Catholici, qui cum hereticis pro
 miscue versantur, certum hominem, qui concionatore
 postularer, ad Rectorem collegij legarunt. Is cum pro
 pter penuriam hominum negaretur, nuncius aduolu
 tus ad genua, Rectorem cum lacrimis obsecrauit, ne
 Christi oues omni presidio spoliatas inter lupos versa
 ri pateretur. eius lacrimis precibusq. dati sunt duo,
 qui duodecim ibi dies tanto hominum concursu concio
 nati sunt, quantum diu ante nemo meminerat: & quod
 magis mirandum est, ipsis quoque profestis diebus cum
 suo quisque munere occupatur. cum vero opifices, ne
 matutinam concionem amitterent, tardius mane reuer
 tentur ad opus, uehementerq. qui eos mercede condu
 xerant, quererentur, respondebant malle se pecunia,
 quam concione carere.

Fons est ad quintum lapidem recens inuentus, præ
 ruptis montibus ita conclusus, ut nisi quis deorsum se
 ex alto demittat, eo penetrare non possit. Quoniam ve
 ro aqua illa tanquam optimum medicamentum habe
 tur, magna illuc ex omni hominum genere turba con
 fluit. Venerat & minister hereticus, ut apud suos con
 cionaretur, & Caluinianam cœnam obruderet, quod
 ubi nostri senserunt; eo ipsi quoque, ut illam pestem a
 uerterent, contenderunt; hominemq. cum conuenissent,
 theologiæ thesibus, quæ in Collegio propugnandæ es
 sent,

sent, oblati, ad disputationes inuitat. ille certamen ab-
 nuit, quod latine nesciret. tū maximo suorū pudore re-
 pēte dilapsus, nusquā amplius comparuit: ita peste illa
 sublata facilius patefactus est aditus ad catholicos
 instituendos. Principio Venerandæ crucis insignia non
 procul à fonte cum lacrimis canticisq. defixa sunt. ad
 eamque sæpe diuina res facta, sæpe scelera expiata
 multorum. Bibliopola ibi erat hereticus, qui libros i-
 tem vendebat hereticos: nostri, vt ei incommodo me-
 derentur, alium Catholicum, qui Catholicos è regio-
 ne proponeret, euocarunt. Visum est Catholicis quasi
 quoddam de cælo robur allatum; heretici vero perin-
 de animo consternati, ac si graui aliqua tēpestate per-
 cussi essent. Superiore anno propositis tum philoso-
 phiæ tum theologiæ thesibus, Nemansenses ministri li-
 bello in eas edito nescio quid calumniati sunt. nostri
 hoc anno iisdem repositis thesibus, epistolaq. qua facti
 ratio continebatur, adiecta, hereticos illos ad disputa-
 tionem inuitarunt. Vbi disputationum dies affuerunt,
 quæ diebus quinq. habitæ sunt, sella semper ijs in are-
 na seruata est, sed semper inanis. cumq. de superiore
 loco theologus ministros illos, antequam quemquā a-
 lium ad disputandum admitterent, inuitasset, nemo vn-
 quam comparuit. Affuit tantum Doctor quidam he-
 reticus, qui vt certamē iniret, per amice rogatus, nun-
 quam tamen adduci potuit. Ita mirum silentium inter
 hereticos consecutum. quibus cum etsi cominus agi nō
 potuit, eminus certe ageatur. excuditur enim liber in
 eos, vt ei, quo theses nostras exagitarunt, respondeat-
 ur. cui si vicissim respondere velint, nā illi prius theo-
 logiam

logiam & litteras docendi sint.

AVENIONENSE.

AVenionensi Collegio Probationis domus adiu-
ta est. ea complures hoc anno adolescentes ad-
misit, qui egregie cum parentibus decertarunt. Vnus
matrem hæreticam suspirijs & lachrimis prope con-
fectam, quæq. ad eius pedes, ne se desereret, supplex
abiecerat, fortiter repulit. Alij è priuatis parentum
custodijs elapsi, magno sibi paupertatem Societatis e-
merunt; præter eos qui etiam num custodia tenentur
inclusi: quorum cum perspectus erit euentus, tum de-
mum de illorum pugna & victoria dicetur. Extra Vr-
bem cum alijs alio misit, tum ad Nemansenses præci-
puo cum fructu. Est Nemansum Gallie ciuitas Nar-
bonensis, propugnaculum hæreticorum. Hic diu nostri
non sine aperto vitæ discrimine commorati septingen-
tos amplius ad Ecclesiam Catholicam reuocarunt. Et
confitentes cum de ciuitate per multos, tum è vicinis
oppidis audierunt. in ijs senem octogenarium, cuius cū
& domestici, & oppidani omnes essent hæretici; num-
quam tamen aut prauis eorum opiniombus assentiri,
aut conciones audire, aut eorum inire cenam voluit;
ac ne ijsdem quidem precationibus interesse. Is igitur
triginta amplius millia passuum ad nos profectus, tan-
ta animi pietate, mæroreque confessus est; vt ne ab ho-
mine quidem urbano & catholicis moribus expolito,
ne dum à rustico atque impolito expectare tam mul-
ta potuisses. Discipulus quidam tredecim circiter

natus annos ab hæretica matre Turnonem ad Collegium missus, ad auitam religionem se transtulit. quo cognito hæreticorum ministri, dum anathematis metu territant matrem, fecerunt, ut ea Nemansum puerum reuocaret. quo cum venisset, & Patrem nostrum offendisset, usque adeo confirmatus est in sententia, ut ministrum totius Gallie Narbonensis facile principem sibi insidiantem, minitantemq. reiecerit. cumq. res progrediente tempore, si à nostris puer abisset, non carere periculo videretur, fugæ ille consilium cœpit, Auenionemque venit, ubi victum potius sibi quæreret mendicando, quam ut susceptam semel religionem desereret. Sed mater miseratione commota non est passa quicquam à filio desiderari.

B I L L O M A E V M.

Frequens est in hoc Collegio Gymnasium, & quamquam grauis hoc biennio pestilentia ciuitatem occupauerat, mille tamen supra quingentos discipulos numerauit. Confessiones sunt auditæ complures, sed vniner se vitæ ab vno & eodem Sacerdote trecetæ, ab alio ducetæ, aliæq. item ab alijs, quæ nullo certo numero finiuntur. Mulier quædam apud nos Sacramentorum vsu ita profecit, ut acceptam in re domestica cladem non solum ipsa moderate ferret, sed ad eandem animi æquitatem Generum hortaretur. Plenum horreum ignis inuaserat, nec tamen tristior effecta, aut tritici cœpit angi iactura, aut diuinis desperare præsidijs, sed æquo animo ad incendiij locum profecta, fuis
ad

ad Deum precibus, quasi quibusdam aquis ignem extinxit. Lites præterea multæ diremptæ. in his una quæ inter principes viros extiterat, quæ res eo gratior & admirabilior est visa, quo sæpius ante tentata nunquã successerat. Foris non minore fortassis utilitate, quam domi versati sunt nostri. prauæ consuetudines de tēplis sublatae sunt. tabernæ, & Cauponæ, quæ festis diebus à multitudine celebrabantur, exinamitæ, proposita graui multa, si quis in posterum ad eas diuerteret. Ad Ecclesiæ fidem reducti complures: à superstitionibus magicisq; artibus, quæ in hisce Auerniæ montibus plurimum vigent, auocati non pauci. rustici, quorum agri ante annos aliquot grandine tacti erant, cum magum qui eam calamitatem auertere se posse iactabat, accipere vellent; nostri fecere, vt ab ea cogitatione desisterēt denique hæc & alia de genere eodem domi forisque sunt gesta. Camberiaci multum incrementi diuina res cepit. nam cum antea vix pauci aliqui sæpius, quã quotannis semel confiterentur, nunc primo cuiusque mensis dominico die tam multi ad eluendas animi labe, tum sumendum Christi corpus accedunt, vix vt Sacerdotes quinque satisfacere æque omnibus possint. Quidam Gebennensis hæreticus auditus est, qui morbo pressus, cum ne tum quidem, vt eiuraret hæresim, adduci posset, nostris adhibitis ita diuinitus est per motus, vt Ecclesiæ Rom. imperio se sponte subiecerit: nec ita multo post, sacramentis omnibus expiatus vita migrarit. Quidam toto capite intumescens aspectum penitus amiserat, vitam etiam propemodū amisurus, nisi peccatorum confessione, & valetudinem

recuperasset & lucem. Dissidia etiam sublata duorum fratrum è prima nobilitate. quorum alter cum duodecimum iam annum, nullos liberos ex uxore susciperet, quoniam nostris auctoribus in gratiam cum fratre redijt: filium mox suscepit, eumque à Deo datum tanquam reconciliatæ pacis pignus agnouit.

Dolæ, quæ Vrbs est in comitatu Burgundiæ, hoc anno primum Societatis Collegium institutum est. à tribus magistris initium docendi factum est. Nostra autem instituendæ iuuentutis ratio valde probatur, acciditque ut cum publico in hospitio quidam verbis vteretur obscænis, à puero Gymnasii admoneretur, ea christianum hominem non decere. cumq. ille puerum, vnde ea didicisset interrogasset, respondissetque puer à Iesuitis, tum & admonitionem æquo animo tulit, & suos ad nos liberos, vnde bene viuendi præcepta peterent, missurum se dixit.

MISSIO EBREDVNENSIS, & Sedenensis.

E Breduni, quæ superioris Delphinatus metropolis est duo de nostris sane quàm vtiliter commorati sunt. nam & schola, quo quadringenti circiter auditores ventitant, aperta est, & confessiones exceptæ multorum, præsertim cuiusdam inter hæreticos ducis, qui Nigrorum indutus ornatu (sic enim genus quoddam sodalium appellant) sacratissimum Christi corpus non sine magna omnium admiratione suscepit: & quod maius est suos omnes ad eandem Ecclesiæ religio-

gionem adiunxit. Idem à femina factum genere non obscuro; quæ hæreticis nata parentibus, & in Biblijs vulgari idiomate Gebennæ editis diu multumq. versata, tandem concionibus permota nostris ad Ecclesiam Catholicam se decrevit adiungere. cumq. iam inde à prima ætate susceptas animi labes elueret, tanta vis lacrimarum oborta est, vt præ doloris magnitudine institutam non semel confessionem abrumperet. Nunc non ipsa modo magna cum laude in instituto permanet, sed de reducendis ad omne Christi domesticis vehementer agit. Itum est & Sedenā, quæ in Allobrogum finibus sita est, tutissimum hæreticorum hac tempestate perfugium. Eo igitur nostri profecti Gubernatorem vrbs quãuis hæreticum impulerunt, vt Missæ sacrificium nonum iam annum intermissum reuocaretur. ea re impetrata, quattuor circiter mēsum spatio, tantū illi quotidianis concionibus profecerunt, vt homines bis mille ac sexcentos à peccatis absoluerint. ac principio quidē id modo factitabatur à pueris: sed puerorū tantū valuit exemplum, vt viri deinceps femineque primariæ eorum sequi vestigia nō dubitarint. Sed pœnitentium is numerus fuit, vt ratio facile non putetur. Caluinistæ tredecim ad sanam sunt reuocati doctrinam: eorum vero, qui hæreticorum accepta lena in fide Catholica fluctuabant, confirmati quingenti. Non numquam autem & cum ministris vtiliter dimicatum est non sine magno hæreticorum dedecore ac probro, qui vel è pugna discedebant inferiores, vel pugnam ipsam disputationemq. defugiebant. Et quoniam inter hæreticos agebatur, distribuenda suere Catholi-

tholicis, quæ Catholicorum sunt propria. Itaque cerea cœlestis agni simulacra tributa tanto in honore à Catholicis habebantur, vt eorum beneficio multa diuinitus exorarint. Religiosa mulier ex his ceris particulam duntaxat quamdam in ora vestis cuiusdam delirantis feminae consuit. ea fuit tum sacræ illius cereæ vis, tum incensæ mulieris fidei, vt continuo facta sit sana. Aliæ cum viros haberent immites & feros, eosdemq. hæreticos, clam in eorum thoracibus caligisue hac eadem cera consuta, lenissimos sibi & mitissimos reddiderunt. quo factum est vt in pietatis officijs nullo iam suis coniugibus impedimento sint viri. Ancilla item dæmonem, cui se deuouerat, aduenientem, se seque horrendis vociferationibus territantem sacris agnorum ceris, quas collo gestabat, abegit. Mulier alia sic agitabatur à dæmone, vt varijs corporis partibus intumesceret; sed nostris suadētibus aqua lustrali, Eucharistiaque adhibitis magno cum Catholicorum, tum hæreticorum stupore liberata est. ea postea cum rogaretur, cur Patris digitum sibi in os iniectum non momordisset, Quia, inquit, violari Sacerdos nullo modo potest. Gratiarum reconciliationes factæ non nullæ, præsertim inter matrem & filios ex honesta nobilique familia; qui cum mutuis odijs ita flagrarent vt ne Gubernatoris quidem auctoritate mitigari possent, expiatis confessione animis, Christi que corpore apud nos sumpto, tantum illis Christus attulit virium vt propinquorum omnium celebrato conuiuio communis gratulationis indicio, mutuis se se complecterentur amplexibus: cumque Ecclesiasticum Sacerdotium

multos

multos iam annos nefarie possiderent, continuo id
eius loci Sacerdoti reliquerint. Alia Mater cuius filia
heretico nupserat, cum ab utroque grauer dis-
sideret; nostri conciliatis animis impetra-
runt, ut filia, quæ hæresim iam hau-
serat, vna cū parente confessã
communicarit: Gener au-
tem magnam resi-
piscendi spem
dederit.

P R O V I N C I A
T O L E T A N A.

Allia peragrata Hyspaniarum Pro-
uincias ingredimur. in quibus, ut in
multis Italiae locis fecimus, aliisque
nonnullis, praecipua huius anni acta,
summa breuitate complectar. non
enim haec Provinciae eas habent re-
rum gerendarum occasiones, quibus abundant aliae
quaedam, ubi tum haereticorum crebra conuersio, tum
prodigiorum magnitudo saepe contingit. Nobis autem,
ut initio significauimus, propositum est, quae eminent,
ea duntaxat afferre: ordinaria vero & quotidiano iam
usu contrita relinquere; ut admirationi nemini esse
debeat inaequalitas narrationis, quam ipsa locorum
fecunditas moderatur. ipsa enim soli bonitas, quae non
ita magna cultura indiget, nec tam latum campum ad
res gerendas aperit, ea ieiuniorum efficit narrationem.
Quod si frequens mysteriorum usurpatio, si concionum
uilitas, si hominum corona atque concursus, si omnes
gratiarum reconciliations, omnis morum mutatio,
omnis animorum conuersio, omnia denique officiorum
studia in singulis sunt notanda Collegiis, nemo non uide-
det, quantam satietatem allatura sit iam molesta &
tam crebro earumdem rerum inculcata narratio. nul-
lum est enim fere Collegium ubi non haec gerantur. ita
que consultius fore visum est, & uero laudabilius uni-
cuique Collegio, si de ipso quotidiana ut dixi ac trita
mit-

mittantur, quam si hæc ipsa propter rerum inopiam studiosius undique conquirantur. Versantur igitur in Toletana prouincia, ut ab hac ordiamur, socij fere quingenti ac sexaginta. Sedes quindecim. In Toletana domo sexaginta. totidem in Madritano Collegio, atq. in Probationis Domo Villaregenſi. In Complutenſi centum ac decem. In Toletano vndeuginti. In Murciano quadraginta. In Occaniensi & Talabricensi in singulis viceni. In Placentino duodecimginti. Totidem in Huetensi. In Belmontensi quinque & viginti. In Conchenſi vnde triginta. In Sicuritano sex & viginti. In Carauacensi vndeuginti. In Nualcarnerano septemdecim. Auctus Sociorum numerus plus minus septemdecim. Septem vero obitu imminutus.

Ineunte anno Kal. Ian. qui dies Societati nostræ festus est, habuit in Toletana domo concionē Iaenensis Episcopus celeberrimo hominum conuentu, presentibus Toletanæ synodi Episcopis, Principibusq. permultis. Missæ Sacrificium Conchenſis fecit Episcopus. Eodem ferme apparatu celebritateq. festus dies actus est B. Iulij Phosphori Urbis Patrono, qui in his ipsis nostrorum ædibus natus dicitur. Sacrificauit Cordubensis Episcopus. concionem Siguntinus habuit. quanquã reliquis anni temporibus maxime celebratur hoc templum, celebritatique respondet fructus vberimus. Toleti hoc anno primum à Toletano Cardinali Societatis Collegium constitutum est ciuitati per vtile. Apertum est Gymnasium v. Kal. Nouemb. habita à nostris oratione coram nobilitate præcipua, auditoresq. iam septingenti scholis quinque distincti numerantur. Ac-

ces.

cessit & B. Virg. sodalitiū, quod vt se dant initia frugē pollicetur vberriam. In Madritano Collegio diē obiit Io. Harlemius Flander spectatæ virtutis & doctrinæ Sacerdos, qui cum in morbum incidisset, quanquam spem ei salutis Reſtor afferret, prædixisse dicitur eo sibi morbo pereundum esse: cum Medicus certo illi die tēpus mortis definiuisset, ipsum dixisse pridie eius diei, qui dicebatur à Medico, sibi esse moriēdum: quod comprobauit euenus. cum vero Ecclesiæ ritu pro moribundo preces funderentur, ventumq. esset ad eas preces, quibus migranti animæ pericula deprecamur, ad Reſtorem conuersum (is enim agenti animam præsto erat) ita dixisse, satis est Pater, actum est: atq. ita spiritū edidisse; vt iisdē pene verbis vitā clauderet seruus, quibus olim clauserat Dominus. Magna est Madridij tum nobilium virorum, tum Imperatricis aliorumq. è regia familia pietas, studiumq. erga Societatem. Confitētium vero vis tanta, vt ne triginta quidem Sacerdotes, quotquot hic degunt satisfacere queant. Curatū est in his locis, vt flagitiosæ mulieres, quæ ad honestatem reuocabantur, tum in certis sedibus collocarentur, tum piorum liberalitate sustentarentur. nam cum antea nullas haberent huiusmodi sedes, saepe fiebat, vt ad suas sordes, vnde paulo ante emerferant reuoluerentur: nunc peccādi materia subtrahēta in officio se continent. Gymnasij numerus idem, qui superiore anno, ex eoque prodeunt cœnobitæ permulsi ea probitate ac virtute, vt cœnobitæ ipsa testentur eos, qui hinc prodierint tirocinij subsidio non egere. vnum & idem cœnobium annuo ferme spatio de nostris auditibus

ribus denos accepit, facile vt appareat B. Virginis so-
 dalitatis quanti sint fructus, quæ ipsa quotidie magis
 augetur & confirmatur. E Complutenſi Collegio
 cum alij multi collecti sunt fructus; tñ ex eo duodecim
 virtute atq. ingenio præſtantes adoleſcenſentes in So-
 cietatem adſcripti ſunt. Ea eſt autem apud hos ciues,
 Societatis exiſtimatio: vt mirum videri non debeat, ſi
 tanti fiant ad ſcholas noſtras concurſus, & tam copio-
 ſa percipiatur vtilitas. Murcia philoſophia tradi-
 cæpta eſt. In Occanenſi oppido primarij quidam viri
 qui multos iam annos inſtinas alebant inimicitias, in
 mutuam gratiam redierunt, eademq. noſtrorum ope-
 ra totum ferme oppidum, quod in diuerſa ſtudia di-
 ſtraheretur, ad pacem concordiamq. reuocatum eſt.
 E Placētino duo ad nos tranſierunt, E Belmōtenſi
 tum ad Societatem nonnulli, tñ alij ad alias familias.
 & quidem cum Franciſcanorum familia ſuos de mo-
 re conuentus ageret, plurimi in ea reperti ſunt alum-
 ni diſciplinæ noſtræ, qui ipſi quantum hiſ ſcholis de-
 beant & agnoſcunt & prædicant. Carauacæ & ſi id
 oppidum non magnum eſt, frequens eſt ſacramentorū
 vſus: communicantium capita tredecim millia circiter
 cenſa ſunt, plura etiam fuiſſent, niſi Sacerdotum penu-
 ria, qui pænitentibus operam darent, laboratum eſ-
 ſet. Sunt Carauacæ, qui noſtrum vitæ genus ve-
 bementer expetunt, duo tantum impetra-
 runt. Inſtituta eſt Roſarij ſodalit-
 tas, vnde inſignis expectatur
 vtilitas. Reliqua eun-
 dē tenet curſum.

AMATIOT
 P R O V I N C I A
 C A S T E L L A N A.

Quingenti in hac prouincia & 60. socij
 duodeuiginti sedibus continentur. In
 domo Professa Vallisoletana duo de
 quadraginta numerantur. In Medi-
 nensi probationis Domo quadragin-
 ta. In Domo probationis Villagarsia
 quattuor & triginta. In Salmanticensi Collegio septua-
 ginta. In Vallisoletana quattuor & triginta. In Bur-
 gensi tres & quadraginta. Vno minus in Abulensi. In
 Segobienfi triginta. In Palentino duodeviginta. In
 Collegio montis Regalis tres & viginti, qui tamen nu-
 merus auctus est ad triginta quinque. In Omnatenfi
 decem. In Lucronienfi triginta. Totidem in Legionē-
 si. Viginti circiter in Numantino. In Ouetensi sexde-
 cim. In Compostellano quattuor & viginti. In Bellima-
 renfi sexdecim. In Pompeiopolitano non plures nouē.
 Decem ex vninersa Prouincia mors abstulit. Pro his
 à Deo redditi quattuor & triginta.

VALLISOLETANA DOMVS.
 & alia collegia.

Quæ nostrorum laboribus in Professorum Do-
 mo sunt parta, multa quidem ac præclara sunt
 sed persequi singula non est necesse. Quidam, ut inimi-
 cum vlisceretur præparato veneno, non modo ab ea
 cogi-

cogitatione deterritus est, verum etiam cum inimico reductus in gratiam. Sacerdos, qui sibi vim decreuit inferre, ab insania illa reuocatus est. Alijs vero, quos sua scelera ad supplicium mortemq. damnarant, saepe consultum. Sed illud non minore laude dignum, quod cum morbus hoc anno plurimos occupasset, multumq. propter egestatem in vijs publicis interirent, nostrorum industria nouum quoddam Nosocomium perfectum est ad fouendos eos, qui communis valetudinarum excluderentur angustijs. Septemdecim ex hac Domo alij alio ad animarum lucra profecti sunt: impositusq. finis discordijs perniciosis, atque in his infestum paribus oppidum ad pacem et concordiam reuocatum. Medinensis Domus duodecim ad Societatem adscripsit. Data est opera, ut ijs qui rei familiaris inopia in peccatorum caeno delitescerant, pecuniarum inde subsidijs extraherentur. Res accidit in hac ciuitate sane grauis, quae omnium iudicio armorum causa putabatur. sed Dei ope, irarum fonte sublato, nascenti malo celeriter est occursum. Alius item e nostris duos populos veteri inter se odio dissidentes reconciliauit. In domo Villagarsiae solitudo ipsa lociq. recessus multos, eosq. de principibus viris ad contemplationem piarum rerum more institutoq. Societatis allexit. Matrona nobilissima Magdalena, huius domus Fundatrix insignis sex aureorum millia et eo amplius ad aedificandum dono dedit. In Salmanticensi Collegio praeter ceteros laborum fructus ad Christum adiunctus est Turca: atque hic moriens mille scutatos Collegio reliquit.

Burgense domicilium cum ante Professorum visi-

M bus

bus deseruisset, hoc anno ad domesticam litterarum
 disciplinam ut olim fuerat, translatum est. Nam Ciui-
 tas, quæ quondam florebat opibus, propter commer-
 cium, quod cum Flandris, Anglis, ceterisque negotia-
 toribus ei erat, postea eo sublato in eas fortunarum
 angustias venerat, ut sustentari in ea Professorum
 Domus ciuium liberalitate vix posset. Ex altera par-
 te ad constituendum, fundandumque Collegium redditus
 quotannis offerebantur idonei, nullo conditionum onere,
 nullo Fundatoris nomine postulato. Quod cum re-
 cusari sine graui tum Archiepiscopi, tum ciuium of-
 fensione, qui vltro nobis, ut acciperetur, instabant, mi-
 nime posset; visum est R. P. Generali (approbatibus
 etiam ferentibusque per litteras suffragium Prouincia-
 li, duobusque Professis antiquissimis, quemadmodum
 constitutiones nostræ præscribunt) Professorum do-
 mum, quæ retineri vna cum Collegio per opes ciuita-
 tis minus commode poterat, in Collegij formam se-
 demque redigere. Itaque in eo iam Gymnasium qua-
 ternis distinctum scholis expositum est celebri audito-
 rum conuentu, eiusque patrociniū Archiepiscopus ipse
 suscepit. Franciscus vero Sarmentus Iaensis Episco-
 pus pro ea, quæ est in nostrum ordinem voluntate, ac sin-
 gulari beneuolentia, dedit in eam rem aureorum mil-
 lia quatuordecim. quare Deo fauente ex animi sen-
 tentia cadunt omnia. Nec vero quæ ad litteras perti-
 nent, ea tantum studiose curantur, sed reliqua etiam
 Societatis munera cum laude obeuntur. Duo qui an-
 nos quadraginta secus, qui in decuit vixerunt, ad offi-
 cium ope auxilioque nostrorum se retulerunt. Fratres
 item

item, inter quos inimicitia veteres & quæ ad mutuam eadem spectare videbantur, exarserant, placati inter se sunt. quibus conciliatis, iræ aliæ odiaq. multa posita sunt. In hoc Collegio præter eum sociorum numerum, quem supra descripsi, Archiepiscopi rogatu resident alij duodecim; quorum ipse opera in lustranda sua diocesi, quæ longe lateq. patet, ad arbitrium suum vii possit. cum Archiepiscopo aliquando profecti, mensium spatio circiter quinque vna fuerunt, cumque ex ijs ille modo in hanc, modo in illam Oram pro cuiusque Oræ necessitate dimitteret, semper tamē apud se quattuor habere voluit, qui eorum confessiones, quos ad id pro concione cohortabatur, exciperent. Res ad lætitiā & exemplum erat insignis, cum oppida vniuersa a suis expiata peccatis de eiusdem pastoris manu pabulum cæleste susciperent. Non multo post cum Sacerdotibus octo rursus alias suæ ditionis partes Pastor obiuit. cumq. in tam pijs laboribus quemdam è nostris vita defecisset, velletque Rector ad Collegium transferri cadauer, ea fuit populi pietas in eius corpore retinendo, vt à se distrabi, diuelliq. non pateretur. cum autem eius Ecclesiæ loci ea de re vnaquaq. contenderet, litem dirimens Archiepiscopus in eadem maxima condi iussit, vbi celebri pompa concursuque populi curatum est funus, habitaq. ab Archiepiscopo concio. In Palentino Collegio traditæ sunt Societatis meditationes viris multis de præcipuis. Quattuor autem nostrorum opera ad varia se contulere cœnobis. Ad opus templi complures comparatæ sunt ædes ad eamque rem via quædam publica à ciuitate con-

cessa, quod postea munus suo decreto Rex sanxit.

C O L L E G I V M M O N T I S

Regalis & reliqua Collegia.

Collegium Montis Regalis duodecim hoc anno fratribus auctum est. ij philosophiæ, quæ nunc primum explicari cœpta est, operam dant, Magisterq. qui huic muneri præsit adiectus. Singulis Quadragesimæ feriis diuerberatio celebris in templo nostro fuit. in Gymnasiij classes distributa res erat, ut suis cuique dies daretur ad verberandum. id exemplum ad eandem poenam ultro subeundam alios nobiles excitavit. ac sane ipsa iuuentutis institutio ad reliquam regni disciplinam non minimo momento est. profuit huic quoque rei Collegium quoddam nostro proximum, ubi litterarum studiosi numerantur unde viginti. ij nostræ disciplinæ & institutis obtemperant, ita ut eorum quoque leges immutare, condere, interpretari in potestate sit nostra. ex eo contubernio prodire cœnobitæ duo. E Gymnasio vero vnus omnium aptissimus in Societatem adscriptus est. Quod ad B. Virginis sodalitatem pertinet, vnum ad declarandum eius in suos clientes patrocinium non prætermittam. Discipuli quidam quibusdam simul in ædibus tanquam in contubernio viuebant. inter eos erat è sodalibus vnus. seu tempestate coorta, tanta vis imbrium accidit ut noctu quieti se dare præformidine nemo auderet. Is quem è sodalitia Dei Matris esse diximus ad precandum Deum, implorandamq. eius Matris opem

cete-

ceteros adhortatus litanias magna animi consensione
 ut recitarent induxit: tum quieti se dant. Sed cum tē-
 pestatis atque imbrium vis increbresceret, adium do-
 minus intempesta nocte consurgens, contubernales cla-
 moribus excitat, & e suis sedibus iubet excedere. illi
 somno arctissimo consopiti, vix tandē experrecti semi-
 nudi profugiant: vix e tecto pedem extulerant, cum re-
 pente concidit domus, ut iam nemini dubitandi locus
 relinqueretur, quin eos è presentissimo periculo Dei
 mater eripuisset. Ne illud quidem silentio præteri-
 bo. infirmissima ætate puella finitimo in oppido cum fa-
 ri cœpisset, multa de superioribus tēporibus, multa de
 futuris disseruit, sed in Societatis laudem tam multa
 ut quotquot adessent studio Societatis incenderet. ea
 res multos huic Collegio beneuolos & fautores adiun-
 xit. & quoties in eo, quod dixi, oppido quisquam de So-
 cietate comperet, repente hominum multitudo cœcur-
 rit, ut ea, quæ ad animi salutem pertinet, sciscitentur.
 Sed ad finitimas regiones dimissi alij præter alios pe-
 regrinationes suæ fructus valetudinaria in ijs locis,
 quæ interierant, renouarunt: sodalitatesq. instituerunt
 eorum, qui misericordia adducti, vel curandos susci-
 piant ægrotos, vel egenorum sustentent inopiam. Cum
 ad villam Baionæ oram maritimam peruenissent, non
 vulgare ijs hominibus vtilitatem attulerunt; & ut reli-
 qua omittam, institutum est inter milites conceptæ Dei
 Matris nomine sodalitiū (est enim ibi cohors militū
 in præsidij) conditæq. leges institutæq. nonnulla, præ-
 sertim quæ ad euellendam prauam illam, tum iurandi,
 tum maledicendi consuetudinem pertinebant. Alio in

loco non magno illo quidem, sed qui tamen ad alia loca tritum est iter, data est à nostris opera, ut quoniam viatores, qui frequenter ibi pernoctant, diebus festis sacrificij opportunitate carebant; Sacerdos aliquis, certo sacerdotio præditus aduocetur, isque diluculo, ante quam viatores abscedāt, diuinam rem faciat: edictoque graui cautum est, ne hospitiorum domini abire eos, qui ad se diuenterint, patiantur, priusquam ex Ecclesiæ præscripto sacris interfuerint. In Omnatensi Collegio duo in Societatem recepti sunt. E Lucroniensi in vicina oppida aliquot excurrerunt, duasque in oppido quodam familias antiquis ardentibus odijs reconciliarunt. Catherina Encisensis matrona nobilis & nostri ordinis studiosa, cum hereditatem quandam adisset, Societatem in hereditatis partem vocauit. Eius summa erit septem circiter aureorum millium. Ad Numantinum Collegium cum quidam è nostris iter faceret, non sine diuino consilio aberrauit à via; nam cum multa passuum millia in eo errore peragrasset, & ad quoddam oppidum peruenisset, vix de equo descendit, cum in eius conspectu miles vulneratur ad necem. Pater confestim tamquam à Deo missus moribundi confessionem excipit, qua absoluta ille quoque finem viuendi fecit. Medicus, qui nec e Numantina Ciuitate erat, nec vnquam familiam nostram nouerat, nisi quantum fama & auditione acceperat, moriens testamentum Societati legauit nummos aureos septingentos. dissuadetibus id amicis respondit, Se, quid ageret, non ignorare, multo minus, quam qui incolumes & valentes ad essent. In Ouertensi ciuitate maximo cuidam flagitio quod

quod cum offensione in omnium oculis versabatur, occursum est, eademq. opera multa alia sublata sunt vitia. Qui foras de more missi sunt, strenue in audiendis pagorum confessionibus versati sunt, ut nonnullis biduum triduum ve expectandum esset, dum confitentium turba deflueret: alijs vero etiam in ipso itinere confitenda peccata. Est in hac quoque vrbe ad tollendam iurisiurandi consuetudinē instituta sodalitas. quæ res vehemens medicina fuit ad sanandum hunc morbum. Compostellæ erecta item sodalitas est eorum, qui misericordiæ nomine eis, quos vel pudor vel nobilitas à mendicando deterret, opitulentur, in eam adscribi voluit Archiepiscopus ipse, magistratusq. & nobilissimus quisque. Dominicis vero diebus stipem Canonici duo totidemq. magistratus corrogant. In proximas præterea vrbes itum est, quarum vna intestinis perturbata discordijs, cum excitata esset à nostris de tuendo otio paceq. sodalitas, paci tranquillitatique restituta est.

P R O V I N C I A
A R A G O N I A E.

Ragoniæ Prouinciæ octo sunt domici-
lia. Socij vero ducenti circiter &
duodecim. In Domo Professa Valen-
tina, quattuor & viginti. In Collegio
valentino duo de quadraginta. In
Barcinonensi triginta. Duo plures in
Gandienfi. In Cafarauguftiano tres & quinquaginta.
In Balearico tres & viginti. In Tarraconenfi domo
Sex, totidemq. in Gerundenfi Collegio. Interierunt vn-
decim, quorum iacturam alijs totidem bonitas diuina
reftituit.

Habita sunt in Domo Professa Valentina fingulis
Quadragefime diebus, id quod n̄quã antea factũ est
conciones. Fructus idem qui e noftris concionibus so-
let. Religionis defertor ad religiofam Cœnobiorum di-
fciplinam reductus paucis diebus exceffit è vita. Sa-
cerdos, qui quotidie fere facrificabat, non folum pecca-
bat ipfe turpiffime, fed fuo exemplo atq. oratione ad
peccandum ceteros impellebat. Facta apud noftros
totius expiatione vitæ à turpitudine illa ad honeftam
& dignam Sacerdote vitam fe tranftulit. Femina pre-
cibus noftrorum ac monitijs victa, filij chariffimi necè
Deo donauit; quo tam præclaro exemplo pluribus
iſſq. magnis cœdibus occurſum eſt. E Cafaraugufta-
no Collegio ſex in Societatem cooptati ſunt. in his qui-
dam ex Archiepiſcopi aula ac familia, cuius à dome-
ſticis

fficiis tentata constantia fidem nobis fecit, quam sociorum numero dignus sit. E socijs in vicina loca dimissis insignis extitit fructus, ut etiam oppida quaedam de aduocanda Societate cogitarint. Itum praecipue est ad Pyreneos Montes, vbi populi illi in magna rerum diuinarum ignoratione versantur; & cum Galliae finitimi sint, valde periclitantur. Quinque igitur ad eos missi sunt, qui paucorum mensiu intervallo tu sacramentorum administratione tu explanatione Christianae doctrinae usque adeo profecerunt, ut iam plane alia reru facies in orbe illo cernatur. Est etiam in eos, qui iusurandum temere usurpat, instituta sodalitas, cuius beneficio magna ex parte praua illa consuetudo restincta est. Oppido seditione ac discordijs laboranti, restinctis discordiarum seminibus, pax redijt. In Gandiensi vero Collegio ad Philosophiae scholas scholae etiam accesserunt Humanitatis, plurimique ad discendas tum Graecam tum Hebraeam linguam animum adiecerunt. Haec de Aragonia. Reliqua eodem statu sunt.

SARDINIA.

DEgunt in Sardinia socij septem ac septuaginta. In Sassaritano Collegio tres & triginta. In Calaritano fere triginta. In Busaquensi non plures octo, reliqui in Ecclesiensi. Duo ad Societatem adscripti sunt, mortui totidem. E Sassaritano Collegio missi sunt Saacerdotes aliquot in finitimos pagos, qui e suis laboribus multum ceperunt utilitatis. Quodam in oppido usque eo veteres similtates exarserant, ut in duas factiones diuis

diuisa plebe multæ fierent vtrunque cædes. Nostri, pa-
 ce inter factiosos principes constituta, ne malum lon-
 gius serperet prouiderunt. Alteri vero pago, vbi nec
 vulgaris permistio corporum, nec condita pectoribus
 odia numerabantur in peccatis, ereptus est hic error
 & vehemens iniecta religio. Calari Quadragesimæ
 nascentis exordio tota ferme Diocæsi falsus quidam
 percrebuerat rumor, nullum per eos dies ciborum de-
 lectum habendum esse, impune licere cuique per Ar-
 chiepiscopum carnibus vesci. id vbi Archiepiscopus ip-
 se rescivit, rei nouitate commotus, eius rumoris aucto-
 res conquiri iubet. cum nullus indicaretur, nostros ac-
 cersit, eorumque consilijs publico edicto tum se vindic-
 cat à calumnia, tum se uere cauet, ne quis deinceps ve-
 ritas in mensas dapes inferret. In his locis, quæ est ho-
 rum probitas, Societas uehementer amatur. Sed, ut pu-
 dori nostro seruiam, honorificos de laude nostra sermo-
 nes multaq. huiusmodi amoris argumenta prætereo.
 Hanc beneuolentiam par liberalitas testata est. In co-
 mitijs regis sex nobis librarum millia hoc est aureos
 bis mille ac quadringentos de communi consilio Colle-
 gio decreuerunt. Habentur hæc comitia decimo quoq.
 anno, in ijsq. Regi a regno vniuerso plurimum argenti
 muneris loco defertur. Ex ea summa pars aliqua tum
 in communem vtilitatem, tum in piorum hominum
 subsidium Regis liberalitate subtrahitur. Cum igitur
 ad eos nostrorum Collegiorum referretur inopia, vix di-
 ci potest, quanta omnes contentione, præsertim Archie-
 piscopus pro nostris commodis decertarint. quo circa
 imperata est huic quidem Collegio ea pecuniæ sum-
 ma

ma, quam dixi: reliquis vero Collegijs pro locorum necessitate complura. Lustrati sunt à Calaritanis socijs vicini pagi non sine eorum tum emolumento, tum animarum fructu. Pagus quidam cum propter summam egestatem, vnde se aleret, nō haberet, tantum nō stri corrogauere subsidū, quantum menstruo spatio satis esset pauperibus ferme ducentis. Alius ab Archiepiscopo ad eius inspiciendā Diocesim missus, operam in ea suam per quā vtiliter collocavit: plerique enim in rebus, quæ ad religionē pertinent, erāt admodū rudes, vix vt aliquid eiusmodi audisse aliquando viderentur.

Ecclesiensis Collegij templum à Calaritano Antistite consuetis Ecclesiæ ritibus ac ceremonijs consecratum est. Decretaq. de more publica supplicatio frequenti Clero celebriq. conuentu. Deportabantur B.

Zenonis martyris vniusc. ex Vrsulæ comitibus venerandæ reliquiæ: nec desuit ijs, qui iniererant peccatorum Indulgentia.

Deniq. actus est ille dies maxima omnium gratulatione ac celebritate. Hactenus de Sardinia.

P R O V I N C I A

B O E T I C A .

Luit hæc Prouincia socios trecentos & septuaginta sex. In Hispalensi Domino sexaginta. decem minus in Hispalensi Collegio. In Cordubensi sex & sexaginta. In Granatensi quinquaginta. quinque plures in Montelano. In Marcenensi quattuordecim. In Vaezano quinque & viginti. In Malacensi decem. In Gaditano quindecim. In Triguerensi vnde viginti, & in Zerensi duodecim; tres porro in Eccizam missi sunt. Societatem auxere triginta & eo amplius. Sex autem obierunt.

Iam si à communibus discedatur, hæc serme erunt quæ de vniuersa Prouincia scribi possint. Cordubæ antequam in eade sua Episcopus primo suo aduentu Missarum solemnia celebraret, in Collegium nostrum ad octauum vsque diem sese recepit, vbi vitam omnem antea actam per confessionem expiauit. Granatæ nunc primum aperta sunt scholæ, eaq. in ipso suo ortu auditores numerat quadringentos. In Collegio Malacensi cum alijs temporibus, tum pestilentia tempore, quæ vehemens hic fuit, sociorum virtus enituit. Cumq. non facile inueniretur, qui homines pestilentia fædos aut audirent confitentes, aut subleuaret egentes; hanc sibi curam nostri magna tum ciuitatis approbatione animarum vtilitate sumpserunt. Atque id ipsum à Gaditano & à Zerensi Collegio factum est. Nec desunt huic Prouinciæ sui benefici, qui preces nostras
pro

pro suis in nos meritis exigant. Dux Medinensis Hispalensi Collegio area, & aqua modum mille circiter aureorum pretio dono dedit, Nec minus ab alijs benigne factum est Montelano, Vaezanoq. Collegijs, cuius vtriusque reditus aureis ferme trecentis amplificati sunt. Ex Hispalensi Collegio decem duodecimue è nostris auditoribus ad nostrum numerum accesserunt. Ex hac Prouincia alij alio animarum causa missi sunt qui cum omnes proximis vtilitati fuerunt, tum ij, qui in Eccizensi oppido laborarunt. Ciuitas vniuersa Societatis desiderio à Rege contendit, vt constituendi collegij causa quorundam sibi pascuorum fructus confirmaret, quod cum impetratum esset à Rege, diem festum egit augustissimo Iesu nomini, omnesque ordines ac Magistratus gratulantes ad nos venerunt.

A D I T S O H
PROVINCIA
MEXICANA.

Septem domicilia Mexicana Prouincia complectitur, in eisque socios centum & viginti quattuor. In Mexicano Collegio duodesexaginta. In Mechoachano sexdecim. In Angelopolitano viginti. In Guaxacano decem. In probationis domo Terozotilana non plures octo. Tribus minus in domo S. Crucis, septem denique in sede Manilla. Nullus hoc anno Dei beneficio desideratus est, adiuncti vero quinque.

MEXICANVM, ET
Texozotlanum.

A *VFum est Mexicanum Gymnasium auditoribus quadringentis. nam Archiepiscopus, vt est in suo tuendo grege in primis vigilans, ad erudiendum conscientie quaestionibus Clerum, eas à nostris explicari voluit. quæ res magnum Clericorum numerum ad scholas nostras adiunxit. Eorum, qui diuinis sacramentis se frequenter expiant, non minor vtique, neq. numerus neque fructus est, quam in ceteris locis. Mulier quædam cum ægrotaret, & peius illi esset in dies Jcuratū est à domesticis, vt confiteretur; quæ cum non facile adduci posset, missus est à nobis vnus, qui simulatione officij, dum iacentem. inuisit, ad peccatorum confessionem adduceret. Quærit ex ea pater, an aliquid in*
ani

animo lateat, quod confessione sit expiandum, negat illa præcise. monet hic, ut ad memoriam vitam sibi redigat antea actam. ea tamen, ac si nullius conscientia delicti teneretur, nihil se commemorasse significat. Tū Pater, quasi id quod erat diuinans, quæ isthæc, inquit, dementia est, ut malis per summum dedecus sempiternis addici supplicijs, quam breui quodam pudore suffundi quem gloria mox excipit immortalis? Hic illa effusis repente lacrimis, libet, inquit, parere monitis Pater, occultisque peccatis confessione detectis paulo post excessit è vita. Ad Philippinas cum Philippi Regis mandato nauigandum esset, Præses homo religiosus in primis, negauit hinc se recessurum, quin secum aliquos è nostris aueheret; & id ipsum multi viri principes contenderunt. cumq. re prius agitata ei nostri polliciti essent, ille quasi Deo gratias agens, nostris inspectantibus flexit genu, quod eos secum duceret, quibus ad Ethnicorum conuersionem Dominus vteretur. Sunt ad eam rem Sacerdotes destinati tres, laicus vnus. Quid tamen ab ijs actum sit hoc anno, nondum cognitum est, speramus cognitum iri propediem. Misi sunt & ad Sacatenas Patres duo, vbi non sine multo discrimine, (sunt enim regiones illæ excursionibus barbarorum infestæ) proximorum causa laborarunt. Habet hic beneficos multos Societas nostra. Sunt templo ex argento candelabra tributa quatuor, lampades calicesq. & alia huiusmodi ornamenta complura, quæ multis aureorum millibus æstimantur: ut plane nihil desiderandum sit aliud, nisi ut tantæ hominum de nobis opinioni par vitæ sanctitas integri-

gritasq. respondeat. De Texozotla, præter ea, quæ proximo anno scripta sunt, nihil est fere præcipui. Misisti sunt ex hac sede in Guaicotham Sacerdotes duo. abest hinc regio passuum millibus nonaginta, annu in ea nostri in instituendis ad Christi fidem ac mansuefaciendis efferatis incolarum moribus consumpserunt. est in hac provincia hominum natio quædam, in qua etsi religionis Christianæ cernuntur initia; tamen quia eius regionis lingua ab omnibus ignoratur, inculta & deserta relinquitur. Sacerdos noster, qui iamdiu vix eius linguæ attigerat elementa, ad eam se reuocans ita perdidicit, vt multum & habendis concionibus & confessionibus audiendis nationi illi profuerit.

M E C H O A C H A N V M.

Est & in Mechoachano templo pœnitentium numerus satis frequens, vt aliqui confessionis causa è longinquis locis huc confluant. Quidam viuebat ad eo licenter, vt quod vis scelus non dubitaret admittere: itaq. palam eum demones spectris & vociferationibus perterrebant: cum patrem conuenisset è nostris grauisimaq. illi peccata confessus esset; ius in eo suum malus Dæmon amisit; nec vt ceteris noctibus, sic insequenti sese illi ad terrorem obiecit: exaudiebantur tantum confusa quædam & ex occulto missæ voces, quas ille cum se à peccatis diligentius purgasset, funditus à sese dispulit. Mulier etiam ad nos venit tum beneficijs maxime dedita, tum alijs contaminata vitijs; ea cū à sensibus aberrasset, visa sibi est ad subterranea quædam

dam deferri loca, tenebris obsita & fœtore teterrima, in usque spectare tum tormentorum genera varia, tum è suis affinis amicisq. nonnullos, qui iam vita functi à scæuissimis tormentibus macerabantur. Postero die sibi ipsi reddita nihil habuit antiquius, quam ut suorum scelerum magnitudinem confessione deleret. Alius peccata sacerdoti nostro confessus, cum instituisset ille quidem vitam e virtute fingere, postea tamen de virtutis curriculo deflexisset, nec dubitaret ea ipsa peccare, quæ iam ante damnarat, subito rapti sibi visus est Iudicis ante tribunal, ibique adesse eum, cui se expiuerat Patrem grauisime se accusantem, quod, quas semel per confessionem maculas eluisset, eas denuo sine pudere susciperet. Quo viso exterritus cum lacrimis redit ad Patrem & in viam, quam reliquerat diuina gratia comite se reduxit. Pari studio duo de nostris qui Quanaxuatum profecti sunt, communi animarum utilitati seruiuerunt. nam cum hæc Prouincia Barbaris, quos Chichimecas vocant, infesta sit, vix inuentus est, qui in ea de diuinis rebus sermonem habere posset. multa ibi extirpata sunt vitia, multa odia restincta. Cuidam autem cum nulla ratione persuaderi posset, ut cum inimico rediret in gratiam, rem tentauit sacerdos noster supplexq. ad eius sese pedes aduoluit; sed ille ut adhuc erat in recenti tumore, in præsentia supplicem repulit; postea cum irarum feruor resedisset, dum insipientem illam summisionem Patris redigit ad memoriam, adeo permotus est, ut sponte rem omnem eius arbitrio voluntatiq. permisit.

A N G E L O P O L I T A N V M.

EX Angelopolitano Collegio vberes quoque colle
 ti sunt fructus. Et ut à cōmunibus discedamus,
 Venit ad confessionem quidam, qui prae tristitia ac de
 speratione rerū suarū laqueo statuerat finire vitam.
 Dum vestem parat, vnde se suspendat, Ecce tibi B.
 Franciscus, cuius praecipuo quodam studio tenebatur,
 bisce eum verbis reuocat ab insania. Quid agis miser?
 quin ad sanitatem redis? non sentis ad inferos te praeci
 pitem agi? qua voce tanquam è tenebris reuocatus
 ad lucem, continuo aduolat ad Collegium, sacerdotiq.
 nostro rem totam aperiens, vitam etiam antea actam
 per confessionē expiauit. Auctores pacis saepe sunt
 nostri. saepe enim inter primarios grauissimae conteni
 tiones existunt, saepe iurgijs ac contumelijs ad ar
 ma prouocant. Alapam Sacerdoti nobili eques quidā
 impexit, et quod grauissimum est, in eade maxima, po
 pulo inspestante, quam ille ignominiam non ferens to
 tus ad vlciscendum inimicum exarsit. Quidam autem
 è nostris, id quod Deo acceptum referendum est (res
 enim saepe tentata nunquam cesserat ex sententia) cū
 in eius se familiaritatem insinuasset, sermonemq. de
 diuinis rebus intulisset, quasi admotis facibus hominē
 sic incendit, vt nulla suae dignitatis ratione habita of
 fensam vltro remisit. Ne is quidem exiguus nume
 randus est, fructus quod Indi, quos hispanus naturales
 appellat, quorum ingens huc numerus ad lanificia con
 ficienda se confert, omnis salutis praesidio carebant, vt
 etiam,

etiam, quibus verbis signum crucis exprimerent, ignorant; nunc sociorum exculti laboribus, & ea tenent, quæ ad animi salutem pertinent, & cum nullis antea sceleribus temperarent, ab omni vitiorum genere quoad eius fieri potest, sese cohibent. Gymnasium numerus definitur auditoribus fere centum, pueris triginta exceptis, qui in Seminario quodam puerorum instituntur. factum est initium conscientie explicandi questiones, quibus non pauci, & è nostris, & ex externis intersunt. Magna est autem civitatis in nos benevolentia pari cum liberalitate coniuncta: & præter ornamenta complura, quibus nostram illustravit eadē, vitas etiā nostras, quibus sustentandis nulli sunt redditus, ita tuetur, ut cum quattuor & viginti socij numerentur, multo tantumē maior numerus alii possit.

MEXICO NA
P R O V I N C I A

L V S I T A N I A E.

Vadringentos circiter & nonaginta socios Lusitania Prouincia numerat. Domum professorum vnā, in qua duo & quinquaginta versantur. Collegia octo, præter Angolanam sedem, vbi tres resident. In Olyssiponensi Collegio quinque sunt & quadraginta. In Conimbricensi centum & octoginta quinque. In Eborensi centum circiter & viginti. In Portuensi quindecim. In Bracharēsi triginta. In Brigantino duo & viginti. In Funchalensi quatuordecim. Quatuor denique in Angrensi. Accesserunt ad Societatem sex & quadraginta. Decesserunt è vita quinque.

Viget in Professorum domo studium alienæ salutis vt cum maxime. templi celebritas ea est, vt eodem interdum die sacram Christi mensam duo hominum milia celebrarint. E Mahometanis duo ad Christum traducti sunt; quorum alter vulneratus ad necem cum rogaretur à nostris, Christianus ne mori vellet; prorsus annuit (vocem enim intercluserat morbus) mox baptisimi aqua perfusus loqui cœpit, suisq. rebus sperare melius: nūc integer incolumisq. vt Christianis ritib⁹ imbuatur, multus est apud nos. ex hac domo sex alij alio profecti sunt. Quodam autem in oppido Sacerdos noster pro concione quendam adeo permouit, vt humistratus ante sacratissimum Christi corpus, peteret, sibi

ut indicaretur, habenda ne fides esset eius concionatoris verbis; apertoq. sacrarum litterarum volumine, quod habebat prae manibus, commodum ea verba vatis occurrunt, Ecce ego mitto angelum meum, qui prae parabit viam ante faciem tuam. quibus ille verbis satis sibi persuasit, patrem illum diuinitus missum, cuius parando monitis animae salutem consuleret,

In collegio Olyssiponensi ad excitandum iuuentutis ardorem conditum est Deiparae Virginis sodaliti-um, nec tamen ab alijs nostrorum opera desiderata. Est iuxta Olyssiponem a collibus oliuiferis in speciem horribilis solitudinis reducta vallis: huc quidam, rebus desperatis, cum recessisset, mæstis clamoribus demones euocabat, orabatq. se vel nece a tantis malis eriperet. Ecce tibi dicto citius truculenta specie demō ad hominem stragulandū paratus; quo ille spectro perterritus continuo reuocat orationem, implorataque, a sanctissima Dei matre, ope, periculo eximitur. inde ad Collegiū recta: vbi expiatis confessione peccatis ab infania illa ad sanitatem, ad spem a desperatione traducitur. Latos & Eborense Collegium fructus edidit. E Gymnasii auditoribus quadraginta varijs sese Religio-nibus addixerunt. Inchoatumq. B. Virginis sodaliti-um è lectissimis quibusq. discipulis. Aulicus Senator in primis diues, oratus heredibus, huc eo animo venit, ut sedes vbi duodecim instituantur adolescentes ædificet, nostrosq. eius contubernij administrationi præficiat. Rex Catholicus cum hac iter haberet, obuiam ei a nostris auditoribus proditum est, exceptumq. de more carminibus orationeq. pereleganti. Ex exte-

ris agris, quos ad excolendos profecti sunt nostri, par-
 pene laboribus fructus consequutus est. Quodā in op-
 pido familiae duae; quae trigesimum iam annum ex indi-
 gna cuius caede inter se dissidebant, nostrorum oratio-
 ne placatae, non paruum voluptatem omnibus attule-
 runt: itaq. cum Sacerdos noster Spiritui sancto eo no-
 mine gratias ageret, vix quisquam lacrymis tempera-
 uit. quo circa serenissimus Cardinalis, qui de mittēdo
 Quaesitore ad causae cognitionem deliberauerat, valde
 letatus est, cum accepit controuersiam illam Societa-
 tis interuentu sedatam. Nec vero suis muneribus de-
 fuit Portuense Collegium. Adolescens acceptis pla-
 gis, cum vocis usum amisisset, peccata scilicet indicare
 non poterat. Sacerdos vicem dolens adolescentis, mo-
 ribundum iubet sacro oleo perungi, nouissimasq. pre-
 ces migranti animae adhiberi, mira res. vox agro con-
 tinuo redijt, peccataq. confessus non modo impenden-
 tem mortē euasit, sed paucis diebus plane conualuit.
 In Bracharensi Collegio magnus ineuntium cele-
 ste conuiuium numerus fuit. duo interdum millia vno
 aut altero die numerata sunt. Placatae sunt etiam
 irae offensaeq. non leues. duo nobiles adolescentes cum
 in publico altercarentur, alter alterum crepida contu-
 meliose percussit: quam ille notam, vt erat dignitatis
 suae retinentissimus, minime ferens; statuit eam ferro
 delere, coactamq. armatorum manum opperiri homi-
 nem iubet. Interim ad vnum è nostris re delata; noster
 vtrumq. adolescentem seorsim aduocat, ac de reconci-
 liatione contendit: tantum valuit eius tum auctoritas
 tum etiam preces, vt ad offensi pedes percussor accide-
 ret,

ret, supplexq. veniam peteret: ita mutuis sese excipientes amplexibus in concordiam redierunt.

Illā grauior à Funchalensis Collegij socijs cōpres-
sa seditio. Ciues quidam cum per contumeliam, arcis
milites appellassent; vsque adeo Reip. Statum contur-
barunt, vt milites partim ex arce, qua potiuntur, ve-
xilla ostentantes, partim galeati, foribus in martem e-
missi, ruinam vrbi & vastitatem minitarentur. sed Do-
minus per Sacerdotem nostrum, cui plurimum defere-
bant omnes, in ipsa trepidatione furentes animos ita
cohibuit, vt omnis iniuriarum memoria deleta subito
videretur. Magistratus etiam, cum ab Episcopo disside-
rēt, quod in eos anathemate propter commissam Tau-
rorum pugnam animaduerteret, effectum est, vt postu-
lantes postea veniam ab anathemate Episcopus libe-
raret. Angrense Collegium, quod amissum esse su-
periores litteræ tradiderunt eximio quodam diuina
providentiæ munere recuperatum est. Soluit Olyssipo-
ne centum nauibus instructa classis, vt Angrenses qui
se dedere Regi noluerant (si aliter non possent) ferro
& flamma in deditionem redigeret. Interim Cardina-
lis, & huius classis Præfectus quattuor à P. Prouin-
ciali de nostris impetrarunt, duos Sacerdotes totidem
que fratres; quorum opera, quamdiu in mari fuerunt
tum in frenanda lasciuienti militum licētia, tum in ex-
cipiendis confessionibus alijsq. huiusmodi muneribus
posita est. Postero die, quam urbem occupauit miles
Hispanus, dux pro re bene gesta Deo immortalī gra-
tias acturus nihil habuit antiquius, quam vt pristinas
Collegij sedes inuiseret, & quicquid ei miles abstule-

rat restitueret. Interim, dum vetus quasi Colonia re-
 nouatur, agunt in Angrensi Collegio non plures quat-
 tuor. qui numerus, ut amplifictur, multis precibus
 Insulani contendunt, adhibentq. deprecatores, & Car-
 dinalem, & Regem. Ceterum pacatis tranquilliq. re-
 bus curatum est à nostris, ut egenorum, quorum innu-
 merabilis multitudo fuit, leuaretur inopia: perfectum
 que, ut sua cuiq. tēplo redderētur ablata. Redeuntē in
 Lusitaniā Ducem, Sacerdote in Collegio relicto laico-
 que vno, P. Gregorius à Mata cum comite prosequen-
 tus est. Comes in mari grauiter ægrotauit, sed in terrā
 expositus Olyssiponensis cæli clementia recreatus est.
 Pater vnā cum Duce suum cursum tenuit; sed ut Ga-
 des appulit, morbo ac nauigatione iactatus interijt:
 Homo Societatis laboribus prope confectus, quippe in
 ea triginta annos vixerat, magnum sui, & apud Ducē
 & milites desiderium reliquit; id quod tum alia, tum
 ipsæ principum lacrymæ, dum eius interessent funeri,
 declararunt. De Angolana sede satis fuse superiore
 anno per scriptum est. Nunc res Christiana, quam non
 nihil tumultus bellici remorantur, felicem, ut spera-
 mus, exitum consequetur. Spes autem in eo est, ut cum
 auxiliares copiæ à Lusitania eo appulerint, Anglo-
 lenses animo debilitati victiq. æquo animo condicio-
 nes pacis accipiant. Interim, rebus nondū tran-
 quillis, nolunt nostri ex his æthiopibus ni-
 si per paucos, eosq. probe cognitos
 baptizare, ne eadem leuitate
 Christiana sacra deserāt,
 qua susceperint.

PROVINCIA

BRASILIAE.

Ria sunt in Brasilia Collegia. Sedes
 quinque socij centum & quadragin-
 ta sex. In Collegio Bayensi quinque
 & septuaginta. In Collegio fluminis
 Ianuarij vnus & viginti. In Pornã-
 bucensi duodeuiginti. In sede S. Vin-
 centij septem, totidem in Residentia S. Spiritus. sex in
 reliquis. Duo e vita sublati sunt. Quindecim in Socie-
 tatem adscripti.

Præcipua nostrorum opera in instituendis ad Ba-
 ptisimum Ethnicis & Aethiopibus collocata est. nec in
 alias excurrendi regiones intermissa consuetudo. qua
 ex re mirum quantum in animarum salutem redunda-
 rit utilitatis; baptizati sunt enim in his itineribus mille
 amplius octingenti: quorum aliqui iccirco videntur
 in vita diuinius reseruati, ne sine lauacro regenera-
 tionis interirent; vt enim à nostris Christiana fide
 imbuti ablutiq. sunt, continuo è vita migrarunt. Tres
 Indorum pagi curantur à nostris. in singulis quaterni
 sunt socij, quorum vnus ceteris præest, eosque, vt suū
 quisq. munus obeat, frequenter inuisit. Hos pagos Pa-
 ter etiam Visitator magna cum voluptate lustrauit.
 Letabatur enim valde cum animaduerneret, id genus
 hominum, Ethnicas superstitiones oblitum tanta cum
 laude disciplinam profiteri Christianam. Atque in
 ijs quidem excolendis, quam vtilis ponatur opera, vel
 ex eo

ex eo conijci licet, quod cum è classe Iacobi de Flores, quem Rex Philippus classi vniuersæ præfecit, nauis quædam è proximo loco soluisset; propius factum est nihil, quam vt ad immanes scopulos vi ventorum appelleret. quod vbi sensere Christiani, confestim è suis quisque tectis prodeuntes, congeriem quandam lignorum, quam Tangadas Lusitanus appellat, solliciti construunt; vt si minus naufragium aliquod, certe, ne qui haurirentur fluctibus, prohiberent: quod spectaculum multum animi & virium periclitantibus afferebat; cumq. restante vento certum periculum euasissent, nullum finem faciebant nauæ vectoresq. siue laudandi Indos, siue nobis gratias agendi, à quibus essent tam pie religioseq. educati. Adiunctæ sunt huic Collegio Residentiæ duæ, altera quæ Ilhearû, altera quæ Portus securi nominatur. abest illa à Baya passuum millia nonaginta, in eaq. est à nostris ex eleemosinis extructa domus, vbi & scholam puerorum habent, & præter communia Societatis munera, multos sæpe baptizant. Sunt autem hoc anno baptizati centum & sexaginta. Altera sedes abest passuum millia centum & octoginta, traduntur in ea litterarum elementa pueris, & in vicinos pagos, qui vndecim numerantur, excurritur.

In Collegio Fluminis Ianuarij instituuntur auditores & conscientie casibus, & litteris, quinq. autem nomen Societati dedere. Communicantium & confitentium tria circiter millia numerata sunt: qui numerus vt in tali loco, exiguus videri non debet. Duo Indorû oppida nostrorum curæ commissa sunt, in altero resident e nostris aliqui, alterum frequenter inspiciunt.

Qua-

Quadringenti circiter & triginta susceperunt baptismum,
 in Collegio vero alijsque peregrinationibus quadrin-
 genti ac nonaginta. Magna & ornata Philippi regis
 classis, dum ad fretum Magalaneum cursum suum di-
 rigit, huc appulit ad aquandum; quæ cum duo millia
 militum veheret, magnum scilicet nostrorum pietati
 campum aperuit. data est primū opera, ut ægris com-
 pluribus curationes, ubi è nauibus descendissent adhi-
 berentur. illustris autem fuit ciuium in curandis ægris,
 teçtoq. recipiendis tum alacritas, tum liberalitas; nec
 enim tam multos capere Nosochomium poterat;
 cumque multi in nauibus remanerent, ad eos nostri se
 contulerunt, ut pro sua quisque parte eorum salutē
 consuleret. Quæ res quantum nobis apud Præ-
 fectum vniuersæ classis conciliaris amo-
 ris, qualesue fuerint eius de Socie-
 tate sermones, dicerem, nisi si-
 lentiū indiceret pudor.

Satis ergo de Bra-
 siliensi Pro-
 uincia.

PROVINCIA
INDIAE ORIENTALIS.

Indiae Orientalis Prouincia socios con-
tinet fere trecentos. Collegia sex, Resi-
dentias vero tam multas, ut eas singu-
las recensere, cum id alijs litteris fa-
ctum sit, molestum propemodum vi-
deatur. Quoniam autem Romam vel
non omnes huius Prouincia litterae peruenerunt, vel
quae peruenerunt separatim quoddam volumen exi-
gunt, de his tantum Collegijs sedibusq. dicitur. De Go-
ensi, in quo degunt socij centum & quinque; De Bazai-
nensi & reliquis finitimis sedibus, ubi quattuor & qua-
draginta versantur: de Cocinensi & tota ora Malaba-
rensi, in qua fere totidem numerantur. denique de Sal-
setano Collegio, quod quia gloriosas nostrorum mortis
continet pro religione appetitas, multo commodius in
extremam Prouinciam reuocetur. E socijs quindecim
qui in Indiam ex Europa non ita multo ante discesse-
rant, obiit in itinere Petrus sylua Eborensis Collegij
Rector virtute & litteris praestans.

COLLEGIVM GOANVM.

Hoc anno P. Alexander Valignanus cum in hac
lustranda Prouincia locorū inter se spatij val-
de disiuncta nouem ipsos annos consumpsisset, Goam
tandem eo animo se retulit, ut Romam inde reuersus
de

de toto Prouincia statum Patrem nostrum Generalem, tum Pontificem Maximum admoneret. Sed acceptis à Patre litteris coactus est eo ipso loco consistere, & Indicam hanc administrare Prouinciam. Is secum adolescentes quattuor; atque in his duos ipsorum Regum consanguineos ad Summum Pont. cum litteris missos ex Iapone deduxit. qui Goam ut attigerunt, magna humanitatis significatione accepti sunt à Prorege: donatiq. aureis torquibus cum reliquiarum thecis, quos ipse Prorex singulorum ceruicibus imposuit. Valde eorum aduentu aspectuq. tum Archiepiscopus, tum vniuersa ciuitas delectata est. cumq. placuisset nouo Prouinciali scholas inspicere, maxima illi gratulatione Gymnasii varijsq. artium atque ingeniorum muneribus sunt excepti, eo ipso ornatu apparatusque, quo in Lusitaniae Gymnasio anniuersaria studia renouantur. Florent scholae auditorum genere numeroque, Templum etiam praecipue colitur in eoque conciones habentur & frequentes & crebrae. Die B. Pauli conuersioni sacro (est autem is Apostolus loci patronus) expiati baptismo sunt quadringenti, reliquò vero anni cursu circiter ceterum. Nonnulli praeterea, qui à Christi religione sese disiunxerant, iterum cum Christo coniuncti sunt; & ut de ceteris sileatur, Lusitanus honesto loco natus, & olim apud nos educatus cum ad Idalcanis transfisset imperium, uxore duxit liberosq. suscepit, & quod grauissimum est, nuntiũ Christo remisit: tandem septemdecim post annos agnouit erratum, & de regressu cogitare cepit. Egit cum eo Sacerdos quidam è nostris cuius ope (data à Prorege &

ge & d Religioniſ Quæſitoribus publica fide) omnibus ſuperatis incommodis contemptoq. vectigali magnifico à Rege tributo cū liberis reuertit in patriam. is Societatis meditationibus expolitus cum Deo fatendis culpis rediuit in gratiam . Cumq. non longo intervallo ad vitæ exitum vocaretur, confirmatus & adiutus à noſtris magna cū voluptate deceſſit . Miſſi ſunt aliqui cum ad alia loca, tum ad arcem quandam, cui Barſalor nomen eſt, diuinis præſidijs egentiffimã, quod in ea nec cœnobitæ religioſi ſunt ulli, nec ſæpe aliquis, qui vicem gerat Episcopi, totam ibi hyemem noſtri fuerunt, tanta cum Chriſtianorū vtilitate, vt affirmarent incolæ, oppidum illud quaſi religioſorum euafiſſe cœnobium . Ac præter concionum & confeſſionum fructus, expoſitum eſt gratis Noſochomium ad ſouendos ægrotos, quod antea in ea arce nullum erat, miſſaq. ex hoc Collegio phar maca non ſine magno incōmodo ſumptuq. noſtrorum. Coæt etiam in valetudinario publico duo ſæpe verſantur è noſtris, vt & agrorū cōfeſſiones excipiāt, & migrantes animas opportune confirment. Ad Societatem miſſi hoc anno Dominus duo de vigin ti. ſex autem euocauit ad præmium. In bis Balthaſarè Gagum in Societate iam ſenem, quinque enim & triginta annos in ea vixerat. Hic eſt ille Balthaſar, cuius de Iaponicis rebus aliqua extant epiſtolæ : diu in Iapone fuit, diu has regiones Indicas peragravit; dum ad extremum anno ætatis quinto & ſeptuageſimo crebris morborū tētationibus exercitus huc conceſſit; vbi & d vitæ laboribus conquieuit. fuit in eo quoq. numero Dominicus Fernandez virtute ſtudioq. humanæ ſalutis

luti insignis. Is cū in Choranā insulā penetravit, septē tantū dicitur inuenisse Christianos; cū obiisset, quinque millia reliquisse: vt videatur, totum illud tempus quo in ea insula fuit, fuit autem annos septem & vigin- ti, præclare ab eo fuisse consumptum.

COLLEGIVM BAZAINENSE.

cæteræque sedes ad septentrionem.

DVodeuiginti alit e nostris Bazainense Collegiū, quorum omnis cura ponitur in hominum tuenda salute. Templum nostrum frequens fuit in primis pietasq. hominum magna in suscipiendo Iubileo quodam, cuius promulgandi ius in his potissimum locis Societati concessum est. Id exemplum ceteras religioforum familias ad suum quamque Iubileum promulgandum inuitavit. cuius rei beneficio plerique iam peccata singulis fere mensibus confitentur.

Christi Ecclesia ducētis est aucta Christianis, quorū pleriq. nobis cogniti perspectiq. sunt: nā Mahometani barbariq. qui baptismū postulant, quia leue genus hominū est, in aliud plerunq. tēpus differri solent. Hominū frequentia auxere per Quadragesimā coniuncte duarū classium copia huc à Prorege missæ, vt Bazainensi duci, qui vicini cuiusdam Reguli persequebatur iniurias, opem ferrent. Classium præfecti cū iretur ad præliū, aliquos postularūt è nostris, præsertim Hieronymus Mascaremas è præcipuis ducibus vnus, qui tres habet in Societate germanos fratres. is Sacerdotē à Prouinciali cum comite impetrauit. Qui ambo ex hoc

Col-

Collegio missi tum confessionibus audiendis tum habendis concionibus multum militibus profuerunt: hoc etiam magis, quod corporibus quoque, non modo animis subuenerunt, complures enim itinere difficultate & caloribus aestu morbus inuaserat. Inter eundem & redeundum è prælio dies abiire amplius quadraginta; tandemq. Deo fauente victoriam nostri, æquatis solo hostium sedibus, retulerunt, nam barbari Christianorum refugientes incursum suo more sese intra sylvarum latebras abdiderunt.

Subiacet huic Collegio Residentia Tannensis, quæ ipsa alias duas habet adiunctas sedes, in ijsq. degunt octo de nostris, à quibus præter visitata Societatis munera Christiani circiter facti sunt centum. Bandoræ quæ in eadem est insula, datur opera, ut finitimi populi Christiana sacra suscipiant: nam in oppido ipso Bandora omnes iam aut Christiani, aut cathecumeni sunt. E cathecumenis autem ad baptismi fontem admissi sunt quadringenti. In Damanensi sede sex è nostris in adiungendis ad Christum Ethnicis operam ponunt. Et quanquam ratio numeri habita nulla est, constat tamen inter eos, qui adiuncti sunt, nobiles fuisse nonnullos: atque in his Mahometanum puerum de præcipuis, qui cum classe, quæ Mequa aduehebatur, est captus & ad Christum adductus. Re porro familiari multorum inopiæ egestatiq. subuentum propter rerum omnium caritatem, quæ e Mahometanorum irruptione quadam consecuta erat. In Chaulana sede, ubi totidem socij commorantur, refertum Gymnasiū est, quia aliò discendi causa concedere parentes liberis

non permittunt. Nec vero negotiatoribus, qui huc undique confluunt, minus affertur vilitatis. viginti nonnumquam & triginta simul naues appellunt, quibus tum expiandis animis tum expediendis nodis, qui de Christiano officio incidunt, praeclare consulitur. Christianorum cura ad aduentum vsque nostrum penes alios Religiosos fuit. sed vbi ciues has esse praecipuas Societatis partes cognouerunt, quanquam alij probe suo munere fungerentur, vehementer egerunt, vt ea quam dixi cura delegaretur ad nostros. nostri honestis nominibus obsequendū ciuibus non putarunt: occasiones tamen tum erudiendi Cathecumenos, tum baptizandi, si circa vllius offensionem sese offerunt, non dimittunt. Haecenus de Bazainensi Collegio ceterisque sedibus. Nunc antequam de Cocinensi dicamus, quoniam ex Damanēsi sede iter est in Aethiopiam, nonnihil de rebus Aethiopicis est dicendum. E socijs sex, qui ante annos septem & viginti in Aethiopiam cum Andrea Oniedo profecti sunt, duo duntaxat superstites sunt relicti. Nam Emanuel Fernandez in Societate iam senex & moderator ceterorum Natalibus Christi ferijs migravit ad Dominum, & quidem ea virtutis & sanctimoniae significatione, quam à tali viro expectare par erat. cum à suis discederet, exploratum sibi esse dixit, pastore quā vehementer egerent; monuitque, vt eum vel per litteras postularent, vel dum aliquis mitteretur ex India, sorte deligerent. Christianorum sedes ibi sunt duae, altera cui nomen Dambra, altera quae dicitur Tigare. Tigare residet Dux quidam constitutus à Rege, cui Lusitani parent. Is est Franciscus

Iacobus Montcius, qui per litteras vna cum nostris, sibi vt aliqua mittatur classis efflagitat, eo consilio, vt regnum illud in deditioem Regis Catholici redigat, priusquam occupetur à Turca; satis autem ad eam rem fore Lusitanos circiter mille, multitudinem enim auxiliorum ei regno non defuturam.

COCINENSE COLLEGIVM
& omnis ora Malabarenfis.

DEgunt in hac ora socij quatuor & quadraginta. Quæ autem in Cocinensi Collegio gesta sunt, non multum ab ij, discrepant, quæ superiore anno sunt scripta. eadem frequentia templi, eadem celebritas est, sed ad maiorem multitudinem accipiendam eius quoque laxantur angustia. Centum hoc anno baptizati sunt, pluresq. fuissent, si cathecumenis domus esset. In Vaipicotta Residentia S. Thomæ, vbi Christiani illi iam inde à B. Apostolo fidem suscepisse dicuntur, quoniam ea valde corrupta erat, præclara iacta sunt fundamenta ad eius reuocandam integritatem: cui rei P. Alexander Valignanus huius Provinciæ visitator multum attulit adiumenti. Is cum eorum Christianorum Archiepiscopo re communicata, multa religionis capita reliquit in scriptis, indictumq. ab Archiepiscopo concilium est, cui & Archiepiscopus ipse cum Clero interfuit, & è nostris Sacerdotibus duo. Postea duo peracta sunt sacra, alterum latinum, alterum

rii Chaldaico ritu, quibus peractis fide Catholicam co-
 ram multitudine Archiepiscopus est professus. Recita-
 ta subinde sunt tum ea, quae à Concilio Florentino de
 Sacramentorum doctrina edita sunt, tum quae à Patre
 Visitatore proposita. Quae quoniam ad corrigēdos mo-
 res & sanandas affectas illius Ecclesiae partes specta-
 bant, summa scilicet vniuersorum consensione recepta
 sunt. In ora Trauancoris eadem est nostrorum sedu-
 litas in excolendis erudiendisq. Christianis. In huius
 orae pago res accidit digna litteris. Miles ex Myoparo
 ne desiliens omni spe salutis abiecta, quoniam Diabolo
 seipsum addixerat, ingressus est templum, & coram
 sanctissima Dei matris imagine prostratus in genua,
 auxilium ab ea multis lacrimis implorabat. Cum ec-
 ce tibi ex amplexu virginis puer IESVS visus est cum
 milite lacrimari. è Matris autem manibus emicare
 fons aquae, quae totam perfudit aram: vt intellige-
 ret miles, quanta sibi veniae spes esset ab ea, quae
 totius misericordiae fons est, & quam non diffici-
 lis sit filius ad matris preces, qui cum lacrimis perdi-
 tum hominem ad se redeuntem excepit. Admoniti de
 re tota comites accurrerunt, vt quo plures oculi con-
 spexissent, eo maior prodigij fides foret. Qui quidem
 imbutum aqua sudariolū, qua aram diximus madefa-
 ctam partiti sunt inter se: miles vero cum venisset ad
 nos, vniuersae vitae flagitia confessus Religionem vouit,
 vt quanto iniquius se deuinxerat demoni, tanto ar-
 ctius se astringeret Deo. In Ora Piscariae migravit,
 vt speramus, in caelū Iosephus Victoria huius vineae di-
 ligens in primis agricola. praesidium enim sibi compa-

rauerat lingua, qua & cōcionari apud incolas posset,
 & eorum confessiones excipere. morienti affuerunt
 omnes eius oræ socij, qui die festo B. Mariæ ad niues
 (ea enim patrona domus est) vt confitentium multi-
 tudini suam nauaret operam, conuenerunt. quandiu
 in hac ora pater ille fuit (fuit autem fere semper ex
 quo cum Visitatore Roma venit) maximum suæ vir-
 tutis tum nostris, tum externis specimen dedit. Hoc ip-
 so anno pridie Idib. Febr. cessit è vita Franciscus Pe-
 rez B. Xauerij comes antiquus, cuius ea fuit sanctita-
 tis opinio, vulgo vt sanctus appellaretur: quin Fran-
 ciscus ipse Xauerius dicere solitus est, nulli rei se ita
 inuidere, vt huius Patris humilitati. administrauit om-
 nia fere huius Prouinciæ Collegia. cumq. affecta iam
 ætate (erat enim septuagenarius) crebris ægrotationi-
 bus quateretur, dum ab vrbe S. Thomæ in hanc oram
 secedit, ingrauescēte in itinere morbo, Negapatani cō-
 sumitur. iussit Pater corpus suū eodem quo inopes con-
 di sepulchro; sed tamen totius comitatu nobilitatis in
 sacello maximo per honorifice sepultum est. eius fu-
 nus Franciscanorum familia curauit. statim autem vt
 funebri campanarum pulsus auditus est, populus, vt
 aliquid reliquiarum causa præriperet, aduolauit. In-
 ter humandū corpus tantus excitatus est clamor, tur-
 baque demortui pedes osculari conantium, vt deposi-
 to feretro lacrimis fuerit pietatiq. cedendum. afirma-
 uit nobilis in primis vir, apud quem ille decessit, statim
 atq. animam senex efflauit, triginta se vidisse forfices
 supra caput tondentium reliquiarum loco capillos:
 usque ad vnum euulsis, nudo ad tumulum elatum esse
 cal-

caluitio. alij etiam barbam vellere, ungues præscindere, alij vestimenta diripere tantâ auiditate ceperunt, ut perbeatus sibi videretur, qui ex eo funere non inanis rediret. Hæctor, ac Rodericus Sella, Damianusque Pais viri nobiles intimam patris occupauere subuculam. Rodericus, ne hac quidem contentus, linteum abstulit e cubiculari lecto tanto pietatis studio, ac si quid de beati cuiuspiam reliquijs abstulisset. Quidam cum Rosarium præripuisset, statim affuit, qui pro eo tabulam magni pretij & nonaginta aureos offerret. Ethnici multi lacrimarum copia prosequuti sunt funus, ut ne Christianorum quidem lacrimis cederent aiebantque, si quis eius vitæ vir, aut pater ipse inter Ethnicos obiisset, futurum fuisse ut eadē ei populus confeceret, & in Pagodum, hoc est Deorum suorum numero collocaret. Tanti faciunt hoc depositum oppidani, ut nunquam a se distractum iri confirmant. Iam reliqui huius oræ socij audiendis confessionibus distinentur; auditaque sunt totius quidem vitæ amplius septingentæ. Viget in eis regionibus maxime pietas, quæ frequentandis colendisq. templis, tum crebris eleemosynis declaratur; hisce quippe subsidijs adificatum est templum, dataque in eiusdem usus solido ex argento candelabra vrceolique perpulchri ad sacrificium Missæ. In insula Manar Ethnicis sexcenti, cum propter egestatem ac famem in hanc se insulam recepissent, ad baptismum adducti sunt. eodemque stimulo cum multi in ciuitate B. Thomæ se Lusitanis & Christianis accolis vendidissent, tria millia ex ijs ad Christianorum numerum accesserunt.

PROVINCIA
COLLEGIUM.
Salfetanum.

ESocijs quattuordecim, qui in Salfetanis sedibus commorantur, sex fere in Castro Rachol, ubi de erigendo collegio deliberatum est, viuunt. Aucta in his oris Christiana res est tum Christianorū numero, tum praesidijs ad eam rem quam maximis. Tria sunt excitata templa, quorum ades, quanquam de nostris incolit nemo, propterea quod minus idonea visa est habitatio, eo tamen ad sacrificandum nostri se conferunt; in ijsque celebrata sunt hoc anno baptismata quadringenta. Sed multo sunt quae sperantur, quam quae obtinentur maiora: sic pollicetur fusus ille nostrorum sanguis in Coculino pago, quorum mortes, etsi in omnem Societatem perlatæ iam sunt, tamē quo sit earum memoria diuturnior, ac ne rem tantam recentissimus quisque desideret; faciendum mihi putauimus, ut eam hic, quemadmodum & à P. Valignano Prouinciali, & ab alijs accepta est, fusus tamen, quam instituta breuitas patitur, exponerem.

215

PROVINCIA

GLORIOSA RODVLPHI
AQVAE VIVAE, ET
sociorum mors, pro religio-
ne Christi in Salseta-
nis Insulis obita.

Ex litteris P. Alexandri Valignani
Prouincialis, & aliorum.

Quoniam, quae fuerit Rodulphi profe-
ctio ad Regem Mogoris superiores
litterae tradiderunt; planius hisce lit-
teris fiet, quam sibi viam munierit ad
tam illustrem Martyrii palmam; si
prius, quis eius profectionis exitus
fuerit, exponatur. Fuit apud hunc Regem tres am-
plius annos, partim solus, partim cum vno & altero
socio. Hic quamuis multa adiret vitae pericula, pro-
pterea quod regio tota Mahometanis atque Ethnicis
continetur; tamen Diuina providentia factum est, ut
barbarorum semper manus effugeret. Quo quidem
tempore omnis eius cura atque opera in eo ponebatur
ut Regem illum eosque Populos ab Idolorum super-
stitione ad Christiana sacra traduceret. Itaque saepe
cum Rege solus de Christianis legibus & institutis age-
bat, saepe ea de re, Rege ipso praesente, cum eius Sacer-
dotibus diserebat; interdumque noctes totae in his al-

tercationibus terebantur. Sane ea erat disputatis tum
 scientia, tum gratia, ut in admirationem raperet uniuersos. Rex etsi in amplectenda Religione duro semper fuit ingenio (obstabant enim vitiorum illecebra multa & cupiditatum lenocinia, quibus erat maxime deditus) intelligebat tamen vana esse, quae dicerentur à suis, nihilque ab eis solidi aut firmi contra Christi religionem afferri. Rodolphus toto illo tricennio, quo apud Regem fuit, postremo praesertim anno, quo sine comitiibus est versatus, antiquorum patrum similem vitam egit. Victus ei erat aridus & perexiguus; statis diebus inter hebdomadam abstinebat à cibis: saepe voluntarias poenas, ut Deum propitium Regi redderet, vtro subibat. Studia eius non libris, aut chartis, sed aut orando Deo, aut perdiscenda lingua Persica consumebantur. & quanquam precationi plurimum erat additus; tamen extremo illo tempore, quo inter Barbaros fuit, ei rei multo se dicauit ardentius. nocturna & diurna spatia orando continuabat: nec enim pedem efferre foribus consueuerat, nisi interdum adeundi Regis causa, saepeque. euenit, ut cum se primis tenebris coniecisset in preces, in eodem mane vestigio, in quo primum institisset reperiretur. Labores, agrotationes, incommoda, quae inter barbaros pertulit, nec pauca fuerunt, nec leuia. Sed ea tamen diuina solatia ac caelestes dulcedines compensabant. ferunt enim solitum dicere, se extremis illis temporibus sua inter Ethnicos morae, magnam expertum esse tranquillitatem & pacem, ac tum denique. ex animi vixisse sententia: ut plane nemo dubitet, quin eum Dominus ad eam gloriam, quam

ei re-

ei reseruauerat, expoliret. siquidem ex Mogoris regno ea virtutum decora reportauit, vt non ex aliqua Barbarie, sed ex quadam quasi officina virtutis redijsse videretur. Sane apud ipsos quoq. Barbaros magno in honore fuit. quem propter eximiam eius animi submissionem specimenq. virtutis, Rex cum plurimū semper dilexit, tum omni significatione iudicioq. decorauit. sed cum Regis mentem vitiorum multitudo & ingentes spiritus auferrent, nec enim laborabat aliud, nisi vt tanquam Deus aliquis, aut magnus aliquis vates haberetur; Rodulphus Prouincialem per litteras admonet, quam frustra in eo Rege curādo suscipiatur labor, & quam non operæ precium videatur, in tam sterili solo, quod nihil redderet insudare. rescribit ad eum Prouincialis, vt data à Rege potestate Goam quā primum redeat. Rex & si potestatem nullam dabat initio, vt qui tantam morum suauitatem ipse quoque gustare iam cœperat, eum tamen partim iureiurando accepto, fore vt postquam cum Prouinciali egisset, ipso approbante reuertetur, partim etiam precibus vitus, inusitata quadam officij, humanitatisq. significatione dimisit. Abeunti cum multa offerret aureorū millia, ille funditus recusauit, quod diceret se, Religiosus cum esset, auro non indigere, nihilque aliud loco muneris postulare, nisi Christianum quendam Moschiū cum coniuge liberisq. quos pæne Mahometanos seruitus diuturna reddiderat. Regina Mater id ferebat ægerrime. Rex tamen, pro eo quanti faciebat Rodulphum, eius postulationi facile concessit. Itaque Goam Christiani illi reducti Christianorum instituto iā viuūt atque

atque hunc fructum inter ceteros è profectione sua Rodulphus tulit. Vt igitur Goam attigit vix dici potest, quam vehementer eius insperato aspectu complexuq. exhilarati sint fratres, tum quia vnice diligebatur ab omnibus, tum quia ingens suspicio fuit, id quod ipse quoque suspicabatur, ne vel in seruitute retineretur, vel denique perimeretur. Quamdiu Goa fuit nemo erat, qui eius sermone, consuetudineq. satiari posset, nec modo nostris externisq. Christianis, sed ipsis quoque Ethnicis admirationi fuit. E lucebat in eo Christiana in primis humilitas, quæ tantum illi sanctimonix nomen domi forisque pepererat, vulgo vt Angelus diceretur. Cum itaque iam essent omnia ad decus Martyrum tempestiua, deessetq. Salsetano Collegio Rector, comodiissimum visum est Prouinciali eum administrationi illi præficere, vt non tam suis fratribus dux esset ad vitam, quam signifer & Princeps ad mortem. Est Salsetana regio Peninsula instar, quæ ab Insula Goa quodam Maris tractu seiuncta, ab Vrbe ipsa Goa abest passuum millia non amplius nouem, à septentrione & Oriente latum flumen habet, ab Occidente mare Indicum, à meridie duobus riuulis & præruptis montibus à continente diuiditur. ambitur vsqueque passuum millibus viginti, & Idalcanis regni finibus terminatur. Est autem Idalcan potens Mahometanorum Rex, qui superioribus temporibus, vt finè bellis, quæ cū Lusitaniæ Regibus, gerebat, imponeret, Salsetanas ijs terras, in quibus sex & sexaginta pagi numerantur, possidendas concessit. Ex eo tempore Salseta Lusitaniæ parent Imperio. Incolarum nume-

rus millium circiciter octoginta. in his multi Brach-
 manes Ethnicarum superstitionum magistri; ut mi-
 rum videri non debeat, si gens illa multos iam annos
 Lusitanis subiecta regibus, nec longe distans à Goa,
 etiamnum in Idolorū cultu tam pertinaciter hereat.
 In eas oras nullus ante annum 1560. Christianis con-
 cionatoribus patebat aditus. Tum primum à nostris so-
 cius inculca illæ desertæq. sylvæ diuino verbo excoli
 ceptæ sunt. Habet autem hic Societas Collegium dissi-
 mile ceterorum, nam quo commodiorem nostris nauis
 operam Ethnicis, non in iisdem sedibus habitant uni-
 uersi, sed in ecclesias sunt tributū complures. Earum
 sex numerantur præcipuæ, Curtalina, Verna, Marga-
 na, Orlina, Raciolana, Mormugana: quibus in singulis
 singuli Sacerdotes cum suo quisque ministro versan-
 tur, præterquã in Raciolana sede, vbi fere cum duobus
 Sacerdotibus totidemq. Laicis residet Rector. Atque
 horum fidei ac procurationi Seminarium quoddã pue-
 rorum & Nofochomium, vbi Christiani curentur, est
 ereditum. In hæc loca postquam Societas penetrauit
 non exiguum illa quidem Christianorum edidit foetū
 sed in eis tuendis augendisq. varia sæpe ab Ethnicis
 tulit incommoda. Quæ causa fuit, cur Antonius No-
 ronius Prorex anno 1567. ducenta amplius delubra,
 & in his sumptuosa nonnulla præter alias multas Ido-
 lorum ædes incendi, æquarique solo iusserit. Ethnici
 rati id quod erat, tantas ruinas impulsu suasuq. no-
 strorum editas esse, iras scilicet in nos graues inimici-
 tiasq. susceperunt. & quidem quoties vlciscenai se de-
 dit occasio, eam semper auide arripuerunt. Nam bello

sæpius inter Lusitanos Mahometanosq. Idalcanis
 exorto ; cum his coniuncti Ethnici Christianorum
 templa domosque , quæ in Salsitanis agris erant ,
 sacrilegis manibus incenderunt : magna etiam detri-
 menta Christianis ipsis intulerunt , quorum erat ser-
 me numerus decem millium . Et quamquam re-
 cens firmata pax erat , quinque tamen ex iisdem pa-
 gis à Lusitaniæ deficientes imperio ad excitanda no-
 ua fana aliaq. Idolorum simulachra , publice adhibi-
 tis vt antea ritibus, redierunt . Quinetiam agere cum
 Prorege, Regeq. ipso non dubitarunt, sibi vt in eo per-
 seuerare, suasq. superstitiones augere , suo arbitratu
 liceret . Quoniam igitur Alphonsi Pacieci opera fa-
 ctum nouerant, vt ea, quæ ab ipsis falso deferebantur
 ad Regem, illustrarentur & pateferent; eundemq. suis
 senserant obstare consilijs, hoc hominem acerbius ode-
 rant . Nec minori apud eos odio erat Petrus Berna,
 qui præterea illud effecerat, vt exercitus is, quem ad
 eos coercendos comes Franciscus Mascarenias mise-
 rat, ipsorum fana dirueret : non enim poterat fer-
 re tantam creatoris iniuriam, vt qui honos rerum
 omnium opifici deberetur, is rebus creatis, atque adeo
 Diabolo ipsi tribueretur. Vacam etiam quãdam, quæ
 loco numinis colebatur à Barbaris, interfecit, eiusque
 intestinis polluere vas propinquum non dubitauit, vbi
 se ad Idoli honorem abluere superstitiosa gens consue-
 uerat. quæ vna omnium contumelia Barbaris est. vi-
 sa grauisima. atque iccirco Bernam vnum ex omni-
 bus oderant acerbissime. Sed cum eos grauiter is, quæ
 dixi exercitus diuexaret, pacis & veniæ causa ad

Proregem mittunt, fidemq. suam, & tributa pristina pollicentur. quæ quanquam ex animo viderentur asserere; tamen per simulationem pacis vlciscēdi tempus, occasionemq. captabant. Discesserat sub id tempus in Salseta Rodulphus vna cum Alphonso Pacieco, & in Curtalina sede substiterat. illuc Patres fratresque, quotquot in alijs erant dispersi sedibus, conuenerunt: Ibiq. semestribus confessionibus rite obitis, habitaq. à nouo Rectore cohortatiur, sua quisque vota, vt ferrebat tempus, instaurarunt. Nec longo interiecto spatio, cum de Ethnicorum conuersione, deq. inspiciendis nostrorum sedibus sedulo actum esset, Rodulphus vna cum socijs Coculinum statuit lustrare præcipuè; tum vt deliniendis Ethnicorum animis eos sensim ad Christiana sacra traducerent, tum vt ad extruendum templum locandamq. crucem locum aliquem legerent. Dominico igitur die, qui dies fuit tertio Nonas Iulij Rodulphus, & Paciecus in arce Racioli, aliq. in alijs sedibus rem diuinam fecerunt. Nocte insequente duo illi, quos dixi Patres, simulq. Petrus Berna Italus, & Antonius Franciscus Lusitanus, vna cum Francisco Aranea, qui Gaspari Goensis olim Archiepiscopi Nepos erat, in Orliensem sedē conuenerunt. Interim Antonius Franciscus cursum sibi in seius ad præclarissimū mortis genus aperiens, scribit ad Coculini primarios, Rectore postridie cum alijs Patribus eo venturū quare dent operam rogat, vt vniuersi conueniant, habere se, quæ cum illis ipsorum salutis causa vna communicēt. Rescripsit ad eas litteras à Principibus vnus se quidem malis domesticis impeditos (exiterat enim

inter

inter eos ex primarij viri eade dissensio) conuenire mi-
 nus cōmode posse, ac pro dignitate Patres excipere, si
 tamen oppidum liberet inspicere, id ipsorū commodo
 fieri licere. Hisce nuntijs Barbarorum excitata perfidi-
 a, continuo inter se deliberat, quemadmodum Pa-
 tres suorum Deorum euersores, suæ legis irrisores pes-
 fimis exemplis discruciatos enecet; ei scilicet Trium-
 phos adornans, quibus pestem exuiumque molieba-
 tur. Nostri Idibus Iulij suo quisque sacro peracto
 sui ignari discriminis Coculinum rectā contendunt.
 Prosequebantur illius loci Christiani propemodum
 quinquaginta, Lusitanique in eo numero duo. Cumq.
 primos Coculini aditus attingissent, nemoque obuiam
 prodiret, placuit primarium quendam virum accerse-
 re, qui apud suos plurimum auctoritate valebat. is
 ubi accessit, & causas, cur nemo obuiam procederet,
 attulisset, obeundi veniam confestim petiit: Nostri, ut
 maneret, cum exorare non possent, quod is occupatio-
 nes nescio quas prætenderet, dimiserunt. Eius repen-
 tinus discessus suspicionem scilicet attulit. Nostri ta-
 men obeundo paga deliberare inter sese, qui maxime
 locus ad construendum templum, erigendumq. sacræ
 crucis trophæum videretur appositus. Quod dum Etb-
 nici quidam, siue illi casu, siue explorandi animo adue-
 nissent, animaduertunt; rem ad alios continuo deferunt.
 Interim Ariolus quidam, sine quo nihil isti moliantur,
 clamores edere, puluerem in aerē spargere, nec
 quid diceret satis perspicuum, nisi dumtaxat illud, ad-
 uenisse iam tempus, quo vlcisci violatum Idolorū nu-
 men oporteret iniuriasq. eas, quæ quouidie infereban-
 tur

tur à Patribus. Quapropter hostes facta manu, omnes qua transeundum nostris erat, viarum aditus intercludunt. Tum primum sensere sibi Ethnicorum animos alienos. ergo vt nascentibus malis occurrant, ad suas se des reuocare se statuunt. Vix paululum redeundo processerant, cum hostium turbam post collem à tergo clamantem, vt in bellis fieri consuevit, exaudiunt: confestimq. euolant ex omni parte armati homines fere mille; alij lanceas concutiunt, alij arcus, & mucrones intentant, alij vociferantur, occide occide. Nostri vero interclusi insidijs dum partim trepidant, vt in re subita, partim vt in ardua sese effundunt in preces; Rodolphus hortatus dicitur socios, vt mortem pro religione tantopere expetitam, ac tam diuturna peregrinatione questitam, oblatam à Deo non modo non dubitanter, sed etiam ardentem exciperent. Aderant hostes in nostrorum cædem ardentes, & iam eminus arcus intorserant, cum Lusitanus quidam, vt se suosque defenderet in medium profilit, & sclopo, quem habebat, admouet manum. Sed ne illata vi barbaros in causa religionis irritasse videretur, reuocat hominem Paciecus negans tum depellendi, sed subeundi periculi tempus esse. Ipse obuiam procedit hostibus, passisq. vt in amplius manibus mira animi tranquillitate patria ipsorum lingua, ne quid perturbationis metuant, hortatur. Nondum cominus accesserat hostis, cum Christianus qui dam, quo Rodolphus utebatur interprete, Rodolpho ipsi expeditum equum offert ad fugam, quæ tamen ille recusans, alijs potius comitibus dari iussit, se quidem talem mortem vitæ omni antepone. Inter-

hæc verba adfuit illico hostium manus & ab eo cædis fecit initium. Huic poplites primo succidit. quo ille vulnere procumbens in genua, intentis in cælum oculis, diductaque suis ipse manibus veste, nudam præbuit hostili ferro cervicem. sed ne id quidem ad leniendam carnificis crudelitatem satis: In eas ipsas ceruices, quas Christi Martyr sponte nudarat duas ille graues ac mortiferas plagas imposuit. Ad has quarta accessit, quæ humerum à reliquo corpore penè discerpfit, & ad extremum iaculi vulnus in pectore. quibus quinque vulneribus, animam suo edidit Creatori, à quo totidem redemptus est plagis. Atque huc denique Rodulphum sua virtus prouexit, id quod tanto ardore semper expetijt; Nihil enim tam querebatur cum ex Mogoris regno reuertit, quam quod in medijs hostibus nunquam sibi sors similis obtigisset. Secundus casus est Franciscus Aranea, qui in cervicibus magno accepto vulnere, lateraq. hastili trāsfixus, in veprem se abiecit exanimatus, nempe vt ad illustriorem Christi gloriam extremum spiritum reseruaret. Tertius occisus est Petrus Berna odium publicum Ethnicorū, qui in occipitio ita vulneratus est, vt ex vulnere pars dissecta penderet, altero etiam oculo telo traiecto, alteraq. aure media grauiter vulnerata: Ac ne tum quidem siti crudelitatis extincta, inusitato feruitatis genere in mortui membra sæuitum est. Meminerant ab hoc vaccam super Idoli sedem fuisse mactatam, ab hoc ignes fano circumdatos, & Deorum aras euersas. Hic dicere solitus est, quandiu sanguis in Coculino pago non funderetur Ethnicorum conuersione fore

fore nullam, simulq. praesagire animo, sibi esse in ijs regionibus moriendum. Quarta fuit Pacieci palma, cui barbari lanceam cum adegissent in pectus, extensis continuo manibus Crucis in figuram, oculisq. sublatis in caelum alteri vulneri sese intrepidus offert; quod cum in iugulo accepisset, exanimis concidit. Postremus Antonius Frāciscus tum in capite, tum in reliquo corpore vulneratus, honestam vitam honestiore exitu decoravit. Huic accepimus quotidianum solenneq. fuisse, cum sacrificaret, a Deo enixe contēdere, sibi ut eius causa liceret cruciatus martyrum experiri. Caesi sunt deinceps, qui comites sese nostris adiunxerant, omninoq. caedes fuit fere viginti, nam reliqui è medijs hostibus euolarūt, ut esset, qui subitum rei nuntium domum nostris afferret. Tanto autem odio in Patres feritas barbarorum exarsit, ut non modo eorum comites matura iam aetate viros, caedis periculo exaequarent, sed ne inmentorū quidem, aut puerorū neci temperauerint. Hac strage edita, in totoq. nostrorum qui caesi sunt numero, cum quattuor tantum essent inuenti, quos plures fuisse constabat, quintum sollicitè querunt. Nam Araneam, ut dixi, pro occiso relictum vepres abdidit, hunc postea a muliere pastoricia indicatum, extremo spiritu exanguem & confectum, & IESV nomen intrepide profitentem cum extraxissent, repente ad eum omnis generis multitudo conuolat, virorum, seminarum, puerorūq. magnis praelæticia clamoribus gestientium, qui quo plus Idolo suo haberent honoris, semel atque iterum semiuiui corpus extrahunt, circum Idolum raptant. Deinde ut eorum mos

est in reorum habenda quaestione, hominem altero tantum pede stare iubent, altero in sublime suspeso. Idolo supplicare cum iuberetur, Non sum, inquit, tam desipiens, quam vos, qui hæc iubetis, ut lapidibus ac lignis Dei honores habendos putem. Illi ira incitati certo eum in loco constituunt, quo eminens collimarent, in eumque innumerabilem iaciunt telorum sagittarumque multitudinem. atque inter iaculandum alia alijs subinde vocibus exprobrantes, hic demum templum ædificabitis, inquit, Hic Cruces vestras figetis. Atque is furor fuit vniuersorum, ut ne pueri quidem puellæque in eius corpore lacerando, suisque manibus, mucronibus, iaculis, & præacutis sudibus configendo animum suum satiare possent; cum è suis vlciscendis Idolis partem aliquam laudis sibi quisque conaretur appetere. Quare & arūdines, & veruta, & alia eiusmodi tela eius cruore madefacta vna cum reliquo occisorum sanguine suis consecrabant Idolis, eoque ipso, ut eorum mos est, Deorum simulacra festis clamoribus inungebant. Denique ita confecto laniatoque Francisco, vulneribus aliquot in ceruice defixis, reliquum spiritum exhauserunt. Exacto per hæc scelera die, postridie prima luce intersectorum corpora, quæ strata etiam tum erant alijs quidem ad sepulturam concedi sua cuique permittunt; Nostrorum vero corpora per terram contumeliose tracta in puteum deiici aquæ plenum, ac ne in Christianorum manus venirent, spinis ac dumetis obtegi iubent. Duo præterea honesto loco nati adolescentes in societatem tam illustris martyrij aggregati sunt. Brachmanes erant ambo, & in nostris ædibus habitabant.

bitabant. eorum alter appellabatur Dominicus eiusdem Coculini oppidi incola; qui quoniam Patribus Idola, quæ comminuerent demonstravit, ne huic quidem sui ciues pepercerunt. Alteri nomen erat Alphonsus, qui cum Pacieci Breuiarium gestaret in manibus, non prius sibi illud extorqueri passus est, quam utraque manus abscideretur. Interfectus est alius quoque Christianus vir honestus Franciscus Rotherbergius, itemque alius Paulus Acoſta, Christianorum illius loci curator, & in adiungendis ad Christum Ethnicis iuandisque Patribus sedulus administer. Ex duobus comitibus Lusitanis superstes relictus est alter, qui exceptus cuiusdam Ethnici misericordia, presenti periculo ereptus est: alter vero scriba Regis qui Consalvus Rotherbergius dicebatur, occisus. Atque hic fuit felix nostrorum Patrum obitus, qui amplificandæ promulgandæq. Christianæ Religionis causas, suas Redemptori vitas obtulerunt, ut sanguis sanguini redderetur. Hæc ut supra dixi Idib. Iul. acta sunt anno Millesimo quingentesimo octogesimo tertio. quo ipso die sunt ab hæreticis annis ante duodecim, Ignatius Azbedus comitesq. nouē & triginta, cū Brasiliam peterent, interfecti. Horum memoriam Goani Collegij socij, dum pijs precationibus pœnisq. recolunt voluntarijs, hi ipsi de quibus scribimus, à Salsetanis Ethnicis mactabatur. Allatus est hic nuntius postera nocte, quam mors martyrum anteceſsit, nam, ut dixi, præpropera aliquorum fuga celeres etiam attulit nuncios. Acerbissima primo visa res est nostris, quod tanta Societati præsidia vno tempore essent erepta: sed cum de more se contu-

lissent ad preces, tantam vim diuinæ dulcedinis acceperunt tantamq. lætiam, vt hac atque illac è suis quisque cubiculis prodeuntes, eam inter se mutuo communicarent: eum vero ardorem præferrent obeūdi martyrij, vt nouos martyres tum beatos, tum sanctos, alijs alijs nominibus appellarent. Vt autem Rotherigius Vincentius id temporis Prouincialis cum ceteris Patribus in Salseta proficisci constituit ad recuperanda humandaq. sociorum corpora; is fuit ardor vniuersorum, vt profectionem illam enixe omnes esflagitarent, magnusq. moror inuaderet, si cui remanendum esset Goa. non tamen omnibus, sed triginta duntaxat concessum est. Qui Coculinum cum peruenissent, atque vna cum Castri Duce occisorum corpora postulassent, patefacere ea initio barbari noluerūt: sed rebus omnibus frustra tentatis, dum tristes, mastiq. reditum parant, diuino consilio factum est, vt non sine sanctis corporibus, quæ deinde barbari protulerunt, abirent. Vix erat in Castro Raciolo, vbi tum nostri commorabantur, de martyrum exportatione nunciatum, cum aduentantibus ex oppido populus gratulabundus occurreret. Portabatur nobile feretrum à Duce, Lusitanisq. cumq. ad sacellum quoddam B. Antonio sacrum Castro ipsi propinquum vêtum est, præsto illico fuere patres, qui beata illa corpora frequenti populo, accensis cereis atque Candelis exciperent; præeunte choro modulante canentium canticum Zachariæ. In interiore sacello, tum vt studijs hominum ingentibus satisfaceret, tum vt aptius corpora ipsa componerentur; detractis integumentis multitudini ostensa sunt. Hic ea fuit om-
nium

nium lætitiæ significatioq. pietatis, ut è nostris multi se
 nunquam talem expertos esse confirmant. Et quam-
 quam triduo ante necati martyres erant, atque in il-
 lius putei cæno eorum corpora delituerant, recentes
 tamen admodum visebantur, præcipueq. Rodolphus,
 cuius è vulneribus ita recens fluebat sanguis, ut si ea
 tum accepisset. multi etiam de Rodulphi corpore con-
 firmarunt, odorem ex eo quemdam efflari iucundum;
 in eoq. sanguinem, qui cum ex omni vulnere, tum è
 ceruicibus manabat vberimus, sic æstuasse, ac si suc-
 census ignibus effernesceret. Quæ res omnium animos
 vehementer accendit, tantusq. osculantium manus, pe-
 desq. ac plagas impetus fuit, ut iam tum cœlestē Mar-
 tyrum gloriam videre sibi quodammodo viderentur.
 Multi reliquiarum aliquid studiosè querebant, nec
 obsisti vello pacto potuit, quominus alij aspersis cruore
 sudarijs, alij reuulsis vnguibus capillisq. discederēt. ac
 Rodulpho quidē nullus nec in manibus, nec in pedibus
 remansit vnguis: tanta erat apud omnes eius existima-
 tio virtutis. Corporibus apte cōpositis sollennis quædã
 instituta est supplicatio, ut quã amplissime efferrētur.
 ea deportabantur à Patribus crebris cum funalibus
 canticisq. psalmorum, qui ad eam triumphî gloriam
 spectare potissimum videbantur. sed lachrymarū effu-
 sione tanta ex intimis orta lætitijs, ut nascentis Eccle-
 siæ memoriã representaret. Etenim spectaculum erat
 eiusmodi, ut vel pectus adamantinum frangeret & in
 lachrymas gemitusque dissolueret. Ad oppidi rem-
 plum cum hac pompa delata nocte circiter media in
 arca prægrandi condita sunt, distincta, ac suis quæ-
 que

que ut internosci possent, notata nominibus. Ibi iacent
 in presentia, quoad alio Patri nostro Generali trans-
 ferri placuerit. Postridie eius diei P. Prouincialis pro
 gratis agendis missæ sacrum cum cantu solenni. ritu
 peregit. nec enim tale funus desiderare alias videbatur
 exsequias, si quidem pro fidei Catholicæ promulgatio-
 ne proq. Idolorum signis euersis appetita mors erat
 Quod & Ethnici fatebantur ipsi, & ex eorum liquet
 epistola quadam, in qua scriptum est, iccirco patres à
 se peremptos, quod in suis regionibus cogitarent Chri-
 stianorum templa construere. Maxime perturbauit
 hic nuncius Goanam Ciuitatem, cui Rodulphi, Pacie-
 ciq. virtutes perspectæ iam erant. Quo circa ita sunt
 omnium animi in Ethnicos incitati, ut nisi pro regis nu-
 tus prudentiaq. reprimeret, ad expetendas illico pœ-
 nas, vlciscendamq. Martyrum cadem vniuersi concur-
 rerent. Sed quoniam parricidæ illi ad Idalcanem Re-
 gem confugerunt; censuit Prorex conuiuendum esse in
 presentia, & in aliud tempus pœnas tanti sceleris re-
 seruandas. Erat Rodulphus Aquaniua Atriensis Du-
 cis filius annos tres & triginta, quarum dimi-
 diam partem in Societate consumpserat. Aequalis fer-
 me erat illi Paciecus Hispanus claro item loco natus:
 vterque magnis quibusdam donis instructus ad rem
 Indicam adiuuandam. Antonius Franciscus Lusita-
 nus trigessimæ agebat annum, fueratq. in Societate
 duodecim. Petrus Berna Italus è Gallia Cisalpina ip-
 se quoque par erat ætate, sed sexennium in Societate
 confecerat; Nec multo inferior Franciscus Aranea
 laicus, qui duo de triginta natus annos vixerat in ea-
 dem

dem Societate decennium. Hi omnes, ut ipsi met Ethnici cum admiratione narrabant, intrepidi mortem aut sublatis in caelum manibus, aut flexis in terram genibus exceperunt. In omnibus flos vigeat aetatis, omniumque erat opera ad Dei ministerium Societatisque perutilis. Sed quoniam Christi vinea Martyrum sanguine madefacta vberiores semper foetus fundit: certissima spes est fore, ut plus ponderis habeat fusus ille nostrorum sanguis ad propagandum & illustrandum Christi nomen, quam eorum sudores ac nervi, si vitam corpusque seruassent.

Habetis Patres Fratresque. Charissimi cum praeclearos huius anni fructus, tum partus industriae vestrae: quorum memoria, his notata litteris, si deletat; quanto tandem iucundius est meminisse, multo eos accuratius in librum vitae referri? nihil est enim in benefactis hominum tam exiguum, modo referatur ad DEVM quod non ille tanto liberalius vberiusque compenset. Reliquum est igitur, ut quoniam quicquid praecclare a nobis geritur, id vniuersum est Dei munus, ab eo precemur enixe, ut sua haec in nobis munera & dona custodiat. Romae ex Collegio Rom. Kalend. Maij MDLXXXV.

Omnium in Christo Seruus.

Nicolaus Orlandinus.

INSTITUTIONES ORIENTALES

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Omnia in Christo Servo

Nicolaus Orlandus

